

સંપાદક

‘પુનિતપદ્મે’

રચૂકર્તા : રત્નનીકાન્ત પટેલ

નવધા ભક્તિ

પ્રવક્તા

સંત ‘પુનિત’

આગ થોથો

મુદ્રક .

પુનિત પ્રિન્ટરી વતી
ચક્રવાય સ પ્રભાપતિ
મણિનગર, અમદાવાદ-૮

પ્ર
કા
શ
ક

આં ૧ લી, જુલાઈ '૭૦ પ્રત ૧૦,૦૦૦ મૂલ્ય અદ્વીતીય સમનામ

२८ पुनित ना एक प्रयोग ॥ २८ ॥ गन्तु म आठ तेमो
 आ गन्तु ॥ २८ ॥ अनिति ॥ २८ ॥ आभ जना ॥ २८ ॥ ॥ २८ ॥ ॥ २८ ॥ ॥ २८ ॥ ॥ २८ ॥
 भीडोभुजे अवाग ॥ २८ ॥ गन्तु ॥ २८ ॥ गन्तु ॥ २८ ॥ गन्तु ॥ २८ ॥ गन्तु ॥ २८ ॥
 जरी दती क तमाभ क तातो आताग ॥ २८ ॥ गन्तु ॥ २८ ॥ गन्तु ॥ २८ ॥ गन्तु ॥ २८ ॥
 मोनी मेन्ती ॥ २८ ॥ गन्तु ॥ २८ ॥ गन्तु ॥ २८ ॥ गन्तु ॥ २८ ॥ गन्तु ॥ २८ ॥
 ॥ २८ ॥ ॥ २८ ॥ ॥ २८ ॥ ॥ २८ ॥ ॥ २८ ॥ ॥ २८ ॥ ॥ २८ ॥ ॥ २८ ॥ ॥ २८ ॥ ॥ २८ ॥
 कशीय आठ टा ॥ २८ ॥ गन्तु ॥ २८ ॥ गन्तु ॥ २८ ॥ गन्तु ॥ २८ ॥ गन्तु ॥ २८ ॥
 दता गन्तु ॥ २८ ॥ गन्तु ॥ २८ ॥ गन्तु ॥ २८ ॥ गन्तु ॥ २८ ॥ गन्तु ॥ २८ ॥
 कश्मारा आठिक ॥ २८ ॥ गन्तु ॥ २८ ॥ गन्तु ॥ २८ ॥ गन्तु ॥ २८ ॥ गन्तु ॥ २८ ॥
 भाथी नी त ॥ २८ ॥ गन्तु ॥ २८ ॥ गन्तु ॥ २८ ॥ गन्तु ॥ २८ ॥ गन्तु ॥ २८ ॥
 ज्याय सुद्धा न रहेतो ॥ २८ ॥ गन्तु ॥ २८ ॥ गन्तु ॥ २८ ॥ गन्तु ॥ २८ ॥ गन्तु ॥ २८ ॥
 अग्निलिना ॥ २८ ॥ गन्तु ॥ २८ ॥ गन्तु ॥ २८ ॥ गन्तु ॥ २८ ॥ गन्तु ॥ २८ ॥

રાગીની આ અનાખી જાણી માર સાથ જ ન તો સુમેળ
પણ મારા ન તો ના પીરિ મારવા ના થવાય ૧૧૫ નર્નનિવારકો
રિશ હોત છે નનરિ મારદામા પલ જવળ નિ અર્થ યકિન તો જવળ ને
જ જડે છે સત પુનિત એ કલાની નકિત હતી તેમની એ રી મક્કમ
મા વતા હતી ન આચરપુનિત રમિત જ હોત ૧ આપરાની અધિકારી
જ ઉપદગ એ રોગી જામ પીનુ ખત નરી ન મને તે માખત તેમા યથેચ્છ
ચરી ખાય રગી પ્રનુન જન દરિયાન નો નનિર્વાદનુ સાધન ખના
વનારા પ્ર ૧૦ એમનો પુખ્તમય જકગી જકતો આજન નોકરી
કરીને રોજાના ૦૧૧ અિદાનનુ તેમ ચુગન રમે પરિપાનન કરુ હડ

તેમની ખીજ વિશ્વના એ હતી કે તેઓ પોતે કાર્ત્ત્વ્યાજ્ઞન ધર્મ
કે સમ્રાટના આગ્રહી નહોતા. સત્ત્વમગ્નના એ એમનો મુનાનેષ
જનો કાર્ત્ત્વિય ધર્મ કે સમ્રાટના કાર્ત્ત્વિય અભિનુદ્ધાન એ કચાર
પોત્યા નહીં જોનારાની વાન તો દૂર રહી એ કે પદ્ય મુદ્ધા એમો
મન્ય ની નથી એને કારણે જ દિદ્ધ મસ્તિમ શિસ્તી જેના વોરે

આગ્રહબરી આપી છે .

(૧) આ મંથાદ્વારા અપાત્રી પ્રતિનિધિમંત્રીની નોટીમાં, ૫૧૦૦૦ મંત્રીની એક એવી પાત્ર નોટીમાં, કોઈપણ શાહીમાં, કોઈપણ એક વ્યક્તિ યા એકથી નવું વ્યક્તિઓ, કોઈપણ ઇલેક્ટ્રોનું નામ લખીને આપશે તો તમને 'નવધા બક્તિ'નો ગમે તે એક ભાગ સપ્તમ ભેટ મળશે. પાત્ર નોટીનું મૂલ્ય રૂ. ૧-૦૦ છે ટ ખના ૨૫ પૈસા અવગ યશે

(૨) આ સંસ્થા દ્વારા પ્રગટ થતા માનિકપત્ર 'જનકન્યાલુ'ના ૧૦ યા તરી વધુ નવા આહકો કરી આપનાર સેવામાંથી એજ ટને, જે-તે નર્મ માટે નક્કી થયેલા નવધા બક્તિનો એક ભાગ ભેટ તરીકે મળશે.

(૩) આ સંસ્થા દ્વારા પ્રગટ થયેલ પુસ્તકોનો સંપૂર્ણ સેટ એક સામઠો ખરીદનારને, ખરીદતી વખતે જેટલા ભાગો પ્રસિદ્ધ થયા હશે તેવા ભાગો, ભેટ તરીકે આપશે

(૪) જે લોકો અઢી વાખ મંત્રો લખવા જેટલી કુરસદ ન મેળવી શકે, 'જનકન્યાલુ'ના ૧૦ યા વધુ આહકો ન જનારી શકે અને પુસ્તક-સેટ વસાવી ન શકે તેમને માટે યોજના વડી છે કે, રૂ. ૧૦૧ આપનારને આ પુસ્તકની ૧૨૫ નકલો, પ્રમાદીરૂપે ભેટ આપવી આ નકલોનો સફ-પરોગ તેમના સગા-અજ ધીઓ યા બહાર જનતાને વિના મૂલ્યે ભેટ આપવામાં કરી શકાયે, પરંતુ કોઈપણ સન્મેગોમાં, કોઈપણ સુકિનપ્રયુ-કિનથી વેચી શકાયે નહિ.

અમુક નકલો પહેલાં ભાગની, અમુક નકલો બીજા ભાગની, અમુક નકલો ત્રીજા ભાગની, અમુક નકલો ચોથા ભાગની અથવા હવે પછીના ભાગની એ રીતે વહેંચતી હશે તોપણ તે પ્રમાણે કરી શકાયે.

શ્રદ્ધા છે કે, આ રીતે વિવિધ વર્ગોની આ પુસ્તકના વાચન-મનનનો લાભ મળી શકશે

જનકન્યાલુ કાર્યાલય
મણિનગર, અમદાવાદ-૮
તા ૩૧-૭-૭૦

ચંદુલાલ પ્રજાપતિ
સંપાદક

નવધા ભક્તિ (ભાગ ચોથો)

ભક્તિની વેપારમા પણ ભાર અનત્યનો ભાગ ભજવે છે. પ્રભુ પ્રત્યે જોડણી ભાવના કોમી એટલો પ્રભુ નહક. પ્રભુ તો માત્ર ભાવનામાં જ વસી ગયો છે

(શ્રીમત મમ કન્યા જીએ-મરીએ રે....મુખડુ કેમ છુપાવો સામગ્રી રે)

ભાવનામાં વસી રહ્યો ભગવાન છે રે,

ભારે છતાં યે હજીવો યાય (ર)....ભાવનામાં... (૧)

ભગવાન એને કહે છે કે, હું ભાવનાને વસાવું. 'હું મર્વેશ્વર હોવા છતાં મ ભાવનાના બળે ભક્તો મને નચાવે છે. હું જાણું છું છતાં મ ભક્તની પાસે માત્ર અને મોટાઈ સર્વે મૂકીને મારે નાચવું પડે છે.'

ભગવાન કેરા છે એ અંગે એક કવિએ સચોટ રીતે કહ્યું છે :

આકાશથી જોયા પ્રભુ, નીચા પ્રભુ પાતાળથી,
ઠરતા નથી કંઠી કોઈથી, મહાકાળના પણ કાળથી;
પહોળા પ્રભુ ચોદિગથી, વેઠો સદા 'નેતિ' ભણે,
એવા પ્રભુ બંધાય છે કાચા સૂતરને વાતણે.

પ્રભુ કેવા છે ? નો કહે છે, આકાશથી જોયા અને પાતાળથી નીચા ચાલે દિશા જોતી તો એમની પહોળાઈ. આવો વિરાટ પ્રભુ કદી બંધાયો જાય છે ? અને આવો મર્વેશક્તિમાન પ્રભુ કોઈથી યે કદી ખરે ? છતાં આવા સર્વશક્તિમાન પ્રભુ ભક્તોના પ્રેમ પામે પરવશ બની જાય છે. ભક્તોની પામે પ્રભુ પ્રેમના કાચા નાનણે બંધાય જાય છે. (જગજે, જગજે, જગજે ! જગજે રે...મુખડુ કેમ છુપાવો સામગ્રી રે !)

પ્રેમની દોરે બંધાય મારો વહાલમો રે,

છૂટવા ચાહે પણ અટવાઈ જાય (ર)....પ્રેમની... (૧)

પ્રેમીઓના હૈયામાં પ્રેમભરતી ચઢે રે,

જગનો વારણ રૂણી જાય (ર)....પ્રેમની....(૨)

પ્રેમની પાસે તો નેમ તુટી જતા રે,
કાયદા ઘડનારાથી લગ ધાય (૨) પ્રેમની (૩)
'પુનિત' પ્રભુ સભા સ્વીકરતો રે,

પ્રેમી હુયાનો કેદી ધાય (૪) પ્રેમની (૪)

પ્રેમ પામે પ્રભુ કેવા પરવશ બની જાય છે એવો આજેનું મિનાર
બધા ગમખાનજીએ આપ્યો છે જાતના એ પાણી હતા મૂળ નામ હતું
છંદાકીમ એ વખત મમૂદયા મમ્કા-મીની દ / કરવા નીખેલા તે
વખતે આધારના જેવા રવજૂન કે રીમગા આધનો નડિ જ્યા જ્યાનું
ધામ ત્યાં ગાડા વાટે જતુ પડે રનામા આ યુદ્ધ દાવન ત્યા એક ભાગ
નતમર ભાગવતની કથા કરે ડિંગામાની ખાતર ઈલાકીમ કથા માબગ
ના ધડીમર હોમા ગ્યા બગરાન ફરુની રાત આવતા જ કથાકાર
જ્ઞાન હિત ધર્મ ગયો અતરના હિમગાથી કથા

અમારા પ્રીયાતાન તો રમતી પાડે જન એ તો મો રૂ મ

આ રમું છંદાકીમો મૂળ ગમી ગયો—રમો વૈ મ પછી જેને
તો પૂછે વો છંદાકીમ કૌયા હે ને રમો વૈ મ. વો મુઝે િખાઓ

અો કાકે છંદાકીમને કૌયાની મનોદર મૂર્તિના દર્શન કરાવ્યા
ત્રિભગી મૂર્તિ જોતા જ એ તો પ્રેમીરાના બની ગયા પછી તો બધાને
એક જ વાત મહેવા નાગ્યા અમારા કૌયો તો રસો વૈ મ

(માડુ તમે છોડાવો રે મે દાય હોની લીધો રે તારે બરમે)

મુખડાએ ચિતડુ ચોથું રે, શ્યામ ! સલુણા,

કાળજડુ માડુ કોથું રે, શ્યામ ! સલુણા મુખડાએ (૧)

મુખડુ આ તારુ નીરખીને દુખડુ તો ભાગ્યુ,

મુખડામા મુખડુ લાધ્યુ રે, શ્યામ ! સલુણા મુખડાએ (૨)

સલુણા ! તારી આખોમા જાદુ છે લરિયા,

પરવશ તો અમને કરિયા રે શ્યામ ! સલુણા મુખડાએ (૩)

કાળા-કાળા બુદ્ધા ને વાકી ભમ્મર છે,

આ અમીભર્યા અધર છે રે, શ્યામ ! સલુણા મુખડાએ (૪)

પીગુ પીતાબર પહેયું હો મોરમુગવાળા,

જળે વેજન્ટી માગા રે, શ્યામ ! સલુણા મુખડાએ (૫)

સલુણા ! તારી બસી તો વેરણ ધર્મ છે,

વિલગને હરી ગઈ છે રે, શ્યામ ! સલુણા મુખડાએ (૬)

ટેડી તારી બસી ને ટેચુ છુ બિલો,

ઝેમો દુનિયાનો સૂમો દે, શ્યામ ! નનુણા મુખડાએ (૭)
 રૂપે તું રંગીનો, છોગાળો, તું છેલો,
 'પુનિત' છે તારો ઘેવો દે, શ્યામ ! અલુણા મુખડાએ (૮)
 જ્યારે ને ત્યારે હગ્ના ને ઝગ્ના જેને ને તેને છવાહીમ એ ન
 વાત મહે છે— સો બે મ '

સો વે ન સો બે મ કરના કરનાએ મહેવા નાગ્યા કે અમારા
 મીરો તો રમતી ખાણ છે આમ મહેવાને મગ્જે છવાહીમન નામ પડી
 મનુ જમખાન જ્યારે તેમના માધીઓએ મહુ છવાહીમ આનો હવે
 મક્કા ' રમખાનજીએ મ્યુ અમ મેરે પિર તો યી મક્કા યીગ વહી
 મહીના દે.'

પછી તો આખું ૫ ડવન રમખાનજીએ રૂ દાવનમાં જ વિનાબ્યુ
 રમખાનજીએ રૂ દાવનમ ગીને વહુ પદો રખ્ય કે જેમાનું એ ૫
 આ રખું એમા પ્રનુમેમનો મદિમ ગાતા છે
 શેષ મહેરા ગણેશ સુરેરા દિનેશ હુ જાહિ નિગતર ગાવે,
 જાહિ અનાહિ, અન ત, અખ ડ, અછેદ, અમે. મુ વેદ બતાવે,
 નારદ સે શુક-વ્યાસ રૌ પછી હાડે, તૌ પુનિ પાગ ન પાવે,
 તાહિ અહીરકી છોહરિયા, છછિયા ભરી, છાછ પૌ નાથ નચાવે
 'ભગવાન શેનાતમણ નિગતર ગાન મે છે અને મહેશ જેના
 ધ્યાનમા મ !ય તીન છે ગણેશ સુરેશ દિનેશ આ મધા જેના નિરતર
 શુણુ ગાય છે એ બમવાન કવો છે ?'તો મહે અનાહિ અખ ડ અમે.
 છે' એમ વે. પશુ પ્રતિપત્ત કરે છે આવા બાવાનને રનારા કોઈ
 હારીવરાથી નથી નાગ જેવા જતરિં અને શુકદેવજી અને યામ જેનું
 નિરતર રજુ કરે છે જ્ઞાપ એનો પાર આવને નથી આવા અર્વશક્તિ
 માન પ્રભુ જે હજારા વર્ષ તપ કરી જ્ઞાપ ઋષિભુનિએને સ્વધ્યામા
 પણ પ્રેમના નથી એવા પ્રનુને ગોડાની રેડી ગોપિકાઓ ૭ વિધામા જમ
 પાવને કૌયો ડામો ડામો નાચે

પ્રેમ પામે પ્રભુ પગર મો કે અને હ વની બાવનાથી નજર ને
 નજર આવે છે

જેવા બાવે બલો સ સારમા દે,

એના રનડપથી ઢેખાય (૧) ભાવનામા (૨)

બમવાન કહે છે તું જેવો જાવ ! છે એવો જાવ હું રાખુ છું
 તું મને ખરા અન મજાથી આવકારે તા રૂં પશુ એ જ રીતે આવમરુ છું '૭

આપણે માર્ગ માખૂનને પિત્તમાતા દોષને અને રસતામા એ મળી
જન્ય અને માં નામી નજર મેળી થાય તે ૧ આપણા મુખ પર અખ-
મખાની ૧/૫૫ પપગાય લે, નામના મુખ પર અનુનમો ૧૮ દેખાવાનો
આપણે દરેકને તો માગી વ્યક્તિ પણ દમદાની નમાન દેવામાં પ્રગટેલી
આવના ૧૮ મામોના ૨૧ લગભગ પડે પાડે છે

પ્રમુ પણ એમ ૧૮ મહે છે કે, 'તુ જેવા બાવે અને બહુત એવા ૧૮
અરપથી ૧૮ તારી અમર દા-૧૨ થઈ જઈશ તારી બાવના પ્રમાણે ૧૮ હું
માગે આપણે રચું છું'

એક બાઈએ જમરાન કુખની ઉપામના કરાવેલો વિચાર કર્યો
'શુભચ મીધ' એ આપે તે ૧૮ દિવસે જમરામા ગયો અને લલિતવિભગી
બસીધર થી કુખ્યુચકની મરમ મૂર્તિ ખરીતી જાયો એ ૧૮ દિવસથી
મેરાના અકમા પપરાસને મેરાપૂજા કરા માડી

પૂજા કરવા માટે રહેલો નહેતો જો એનાનાંકિયી પગારીને મેરામા
બેસી મન્ય પ્રખની મૂર્તિને જટપ જ્ઞાન કરી દે વાનાવાયા પહેલથીને
નાનકડી પુષ્પની માગા ધરી દે પત્રી માગડી માફ ધનવી આગતી
ઉનારે પૂરા પ્રેમથી મેરાપૂજા કરવા માડી સેવામા જમરા કયાશ ન રાખે.
આમ ને આમ ૧૮ મહિનાના વહાળા વાયા, ૩૫ ૫ કોઈ દિવસ
ભગવાન કુખે રચનાના પણ દર્શન ન દીધા

૭ મહિનામા તો વહા ડગમની મર્ષ અહા એ મક્તિનો પાયો
છે. પાયા ઉપર તો આખી ભક્તિની પ્રમાણ ચક્રવામા આવે છે ત્યા
પાયો ૧૮ કાંચો દોષ ત્યા તેના ઉપર તાંધેલી પ્રમાણ કેવી રીતે ઠકી શકે ?
૧૮ વ્યક્તિ થકા ગુમાવે છે તનું કોઈ કાર્ય નક્કી થતુ નથી આ કાર્ય
થો કે નહિ એવી અશક્તિમા એ અચળા કહે છે અશક્તિ એક કામ
છોડીને બીજુ પડે છે અને બીજુ છોડીને ત્રીજુ પડે છે આથી એના
એકેય કામમા શુક્રવાગ નજા નથી

પેના બાઈને ઉચ્છેદનની તારાવની વાગી ખૂન ૧૮ પ્રેમથી
મેરા કરવા માડી એ 'કાળિયો નરીજયો એટલે મર્યાપુરોપમ ગમની
આરાધના શરૂ કરી એમણે દર્શન ન દીધા એટલે બોધાનાથને રીજવવા
૧૮૫૧૫ ગર કર્યા પણ બોધિયો ૫ બોગા ન દેખાયો. એટલે છોડે
માતાની મેરા ૧૮ માડી. માતાએ પણ વાન માબણી નહિ બધા દેવાની
ભક્તિ થોડો થોડો નમય કરી જોઈ પણ કોઈએ દાદ ન દીધી એટલે એ
એકદમ નામીપાસ થઈ ગયા

એનામ જ યુ એવ કે ગામને પાદે ગમનાતમ સત પધારેલા
એમની પાસે ।નુમવાનો અ લગ જેવો ખ નો અનુભવને આધારે
કેટલમના મનની આદીઓ ઉત્તરી ના મે નારીપામ થોવા આ બાઈ ને
મત પામે ગયા અને પોનાના મનની મથાની મ્થા જૂ મ્થી

મને ધીમે મ્થીને મ્થુ નાઈ તારી ઉપામનામા મ્થામ ખામી
હોતી જોઈ એ નહિનર એમ દેવ પ્રમન ન થાય એ કેમ જને મ્થુઓ
મામે પેનો ખેટુ કુવા મોદી રહ્યો છે એ જોઈ ને મને એક બાઈની
વાત માદ આવી મર્ધ એ ગામમા ગયો ત્યા આ ખેટુ જેવા એક
નાઈને પોનાના ખેતગમા કુવો મોદવવો હતો રોજ આવીને ખેતરમા
એ મોદે ખામ્મુ પદર રીસ ફૂર ખોદે પ । પાણી ન આવે એટલે મ્થાગી
જમ ને નારીપાસ થઈ જમ ના ના આ જમ્યાએ પાણી નહિ આવે
પેના વી જ । પાસે મોવુ હોય તો પા ડી જ ન આવે

ત્યા મુકાને એ વી નડ પામે મો રા માડે મા પથુ પદગ્વીસ
હાય મોદે અને પાછો નારીપામ થઈ જમ ત્યા છોડીને બી ા ખોદે
એમ એ બાઈએ ખેતરમા પાચ પદર જગાએ કુવા ખોદેના પથુ કોઈ
જગાએ પા ડી નહિ આવેનુ નિચારએ ખૂન મહેનત મ્થી હો । પપ્પ
સુ થાય એના બાગ્યમા પાણી નહિ લખાયુ હોય નહિનર પદર પદર
કુવા ખોદે છતામ પાણી ન મગે મ્થ ગમ જેવી વાત મ્થેનામ ને ।

મહા જ પદર ના શુ એ બાઈ એના ખેતગમા એ દળર કુવા
ખોદેને તોય એને પા ડી ટીપુ ન મગે પેનાએ અભિમાય આપો
એમ કમ મને પૂછુ

એટલા માટે કે પદર-વીમ હાય મોદવાથી પા ડી ન આવતુ
હોય તો વધુ જુ મોવુ જોઈ એ એ કુવા પાછગ જ નમમ થકિત
વાપરી હોત તો એ ને એ કિવમ એ કુવામા પણી નર આવત પથુ
આ તો એની બધી મહેનત ફોગટમા મર્ધ

બાઈ હવે તુ માચુ મમજો લાગે છે તારુ પથુ આનુ જ થયુ છે
એ દરને છોડીને ત બીજને પ મ બીજને છોડીને ત્રીજને પમમા
એમ તારા ઉપર એકે દેવ પ્રમ ન ન થયા પૂત બાવથી ને શ્રદ્ધાથી
એ જ દેવતી ઉપામના કરી કોત તો આવુ ન જનન હવે તા શુ ન
અલી નો ગ્લો મ તત્તી નો મ્થો ધોબીના ફૂત । જવો નારો ધાટ થતા
છે એ જ વસ્તુને અત સુધી પમ્થી ગમે એનો અતે વિજય થાય છે

છ ડ મહિના સુધી કૃષ્ણની ત્રિભગી મૂર્તિનુ પૂજનનયન મ્થુ

છતાય એ કાળિયો સ્વપ્ને પણ ન દેખાયો ત્યારે એની શ્રદ્ધા ડગી ગઈ એક દિવસ તે બાઈએ પોતાની મનોવ્યથા એક મિત્ર પામે દાવવી મિત્ર માતાનો આનંધક હતો તેણે કહ્યું, 'બાઈ' તું વળી કયા એ કાળિયાને પ્રપાટે ચડી ગયો ? ને મળિયાએ કઈ જોછા કપટ કર્યા છે ? માડુ માનતો તેણે તો એને છોડીને માની મેરા કા મા તો મમતાનું મહેવાય. મા આખના પવનગમા એક મરીઝી જાય ?

એ બાઈને આ વાત ગમી ગઈ એ દિવસે જ કૃષ્ણની ત્રિભંગી મૂર્તિને અમગઈ ઉપર ચઢાવી દીધી એને સ્થાને માતાની મૂર્તિની રથા પના કરી માની ઉપાસનામા તો હોમ-હવન અને જુદી જુદી જાતના નૈવેદ્ય જોઈએ જાતગમા જઈને એ સુગંધીદાર દ્રવ્યો લઈ આવ્યો અને માતાની મૂર્તિ પાસે હોમહવન કર્યો સુગંધીદાર દ્રવ્યોનો હોમ કરતાં જ આપો પૂજાખંડ મહેમ મહેક થઈ ગયો તે બાઈ પણ સુગંધીથી ખુશ ખુશ થઈ ગયો તે બાઈને વિચાર આવ્યા ' આ સુગંધી તો માતાજી માટે કરુ છું એનો વાળ માત્ર માતાજીને જ મળવો જોઈએ જમારે અભરાઈ ઉપર બેઠેવો પેનો કાળિયો આ વાળ વઈ જાય છે '

આ વિચાર આવતા જ એ બાઈ ઊઠ્યો રસોડામા જઈને રોટ લીની કણક વઈ આવ્યો પછી અમગઈ ઉપર મૂકેલી ભગવાન કૃષ્ણની ત્રિભંગી મૂર્તિ નીચે ઉતારી, નાકના બે નેત્રમંડોરમાં કણકતુ સીન ચગાની કહ્યું ' મળિયા ! વગર રોગટનો તુ આ સુગંધી લઈ જાય છે લે, હવે તું આ સુગંધી લેજે '

ત્યા તો, મૂર્તિ મજબ હોમ તેમ ખડખડાટ હસવા માડી આ જોઈને તે બાઈના હાથમા રોટનીની કણક એમ ને એમ રડી ગઈ ભગવાનને હમતા જોઈને એ અચજાના માગમા ફળી મરો પૂછ્યું ' ભગવન ! આ શું ? આમ હસી ગયા છો કેમ ? હ હ મહિના સુધી તમારી સેવાપૂજા કરી છતાય સ્વપ્ને પણ ન દેખાયા અને તમારા નાકમા મજુ વાળવા બેઠો ત્યારે હમવા માડ્યું ? નામ આ જાણુ શું છે ? '

ભગવાને હમતા હમતા કહ્યું ' ગામ ! આપુ મ ન સમજ્યો ! આજ સુધી તે મારી સેવાપૂજા કરી, પણ પથ્થરની મૂર્તિ માનીને આજે તે માગમા નેનન બાધુ — ' અભરાઈ ઉપર બેઠેલો કાળિયો સુગંધી શેની વઈ જાય ! સુગંધી તો જે જીવતો હોય તે જ લઈ જાય ને ! તે મારામા ચેનન બાધુ તો પણ ચેનન થઈ મરો તાગ દેવાની બાવના પવનઈ તો એની નાચે માથે હું પણ પનગયો '

(મને વહાળો સ્વદેશ માત્રા બમ્બોનો સાથ)
 નથી પથ્થરમા દેવ વને હૃદયની ભાવનામા,
 ત્યાં બાદ્ય ઉપચાર સૌ વ્યર્થ જાતા
 એવું પટે હૃદયના આયનામા (૨) નથી પથ્થરમા દેવ (૧)
 ભાવ પ્રમાણે ભગવાન બેઠે છે
 ધરે કલ્યાણ એવું માનવામા (૨) નથી પથ્થરમા દેવ (૨)
 એ તો અતયામી છે સૌ દિલમા,
 એને આવે બધું ચે જાણવામા (૨) નથી પથ્થરમા દેવ (૩)
 મળે સાચો સહારો જીવનમા,
 એના 'પુનિત' ચરણે ભેગવામા (૨) નથી પથ્થરમા દેવ (૪)
 હું કયાં વસતો નથી વસુ હુ ક્રૂર બમ્બોની બવનામા બકતોની
 ભાવના પ્રમાણે જ મારું સ્વરૂપ ફેરવું છું

(વહાળા ' તારો વિગમ (૧) સાચું ઔપદ મ સાગ (૨))
 ભાવના પ્રગટ દેખાય (૨) હૈયાના ચોકમા
 ઝાંખી પ્રભુની થાય (૨) હૈયાના ચોકમા ભાવના (૧)
 ભાવ પ્રમાણે તો દર્શન થાતા
 મૂર્તિ ખડી થઈ જાય (૨) હૈયાના ચોકમા ભાવના (૨)
 જેવો ભાવ એવો લ્હાવ શાઓમા તો મને નિરજન નિઃકર
 કહો છે જ્યાં પગ બકતોની ભાવનાને વશ થઈ મેં જુલુજુલુ રૂપ લીધા
 ■ પાણીને કાઈ આકાર છે ? પાણી પશુ નિગમર છે જ્યાં પાણીને જે
 પાત્રમા ભરીએ તે પાત્રનો આમર પાણી મદ્ય કરે છે એમ, બમ્બો જ
 ભાવના વ્યક્ત કરે એવો હું બનું છું '

જળને કદાપિ આકાર નહિ છે
 પાત્રાકારે સમજાય (૨) હૈયાના ચોકમા ભાવના (૩)
 હૈયામા સિત્તતા ને સ્વરૂપે સિત્તતા,
 બિન્ન બિન્ન રૂપો પનગાય (૨) હૈયાના ચોકમા ભાવના (૪)
 'પુનિત' પ્રભુ ભકતભાવને જાણી,
 દર્શન દેતો સદાય (૨) હૈયાના ચોકમા ભાવના (૫)
 ભગવાને આ ખુનસો દરો ત્યારે એને પોતાની ભૂપ સમજાઈ
 પ્રભુને પ્રાપ્ત કરવાની આ ગુરુચાવી છે પ્રભુ સાથે જે ભાવ રાખીએ
 છીએ એ ભાવમા આત્મનાવ પ્રગટાવો પ્રજની સાથે જેવું વર્તન કરીએ
 છીએ એવું વર્તન આપણે આપણી ગામે મળીએ છીએ ? આપણે રાજ

ચાળી ભરીને ખાવા જોઈએ અને પ્રભુને આખા દિવસમા એ ગાગડી સાકરથી જ ચાવે ? કેવી વાલિયાન વાન છે આ ! આપણે જે ખાઈએ ત જ પ્રભુને ખવડાવતુ જોઈએ, અને એ પગુ મેમસહિત આપણને જે ન રુચતું હોય તે ભગવાનને પણ ન રુચે ત્યારે પ્રભુની માથે આવે! આત્મભાવ પ્રગટશે ત્યારે જ મૂર્તિમાથી પ્રભુ પ્રગટ થશે.’

‘પુનિત’ પ્રેમીનો હું પ્રેમી,

વહેમ હૃદયમા, બનતો વહેમી,

હટાવી દીધો-સૌએ નથી હું તો ઠઠ પથ્થરનો....

‘નામદેવ ! બાળકો બાળપણમા દી ગયા-દી ગયીની રમત રમે છે બાળકો દી ગયા-દી ગયીને પરણાવે છે. ઘર ઘર રમે છે. પણ એક દિવસ એ ઝોદી રમત સાચી બની જાય છે. એમ, પ્રાથમિક ભૂમિકામા ભક્તો માત્ર પથ્થરની મૂર્તિમા જ પ્રભુને જાખના પ્રયત્ન કરે છે અને પ્રયત્ન વડે એમાથી દર્શન કરે છે પણ આગળ જતા એ સચરાચરમા રિઠ્ઠ નાચના દર્શન કરવા ઉત્સુક બને છે મચરાચરમા પ્રભુના દર્શન કરવા એ જ મનુષ્ય જીવનનું સાચું કર્તવ્ય છે પ્રભુદર્શનથી જ આ જીવન કૃતાર્થ બને છે ત્યારે સ્વપ્નમા પ્રભુદર્શન થાય ત્યારે સમગ્રતુ કે આપણે પ્રભુ-દર્શનને પાંચે પગમા માડ્યા છે સ્વપ્નમા હરિદર્શન એ ભક્તની પ્રાથમિક ભૂમિકા છે જેમ એક એક પગનું માડતા આગળ ને આગળ વધાય છે તેમ સ્વપ્નદર્શન પછી ભક્ત જાગૃત અવસ્થામા પણ હરિના દર્શન પાછો છે ધણા ભક્તોને જાગૃત અવસ્થામા હરિદર્શન થાય છે જાગૃત અવસ્થામા હરિના દર્શન થાય તોપણ તે ભક્તમા પરિપૂર્ણતા આવતી નથી ભક્ત પરિપૂર્ણ તો ત્યારે જ કહેવાય છે, ત્યારે ને મચરાચરમા હરિના દર્શન કરતો થાય.’

(રોટારોને રાધેશ્યામ, ‘ઉદનો ફેરો’ છે ..જેના જીવનમા વિનય સોહાય)

હરિ જુએ જડ-ચેતનની માથ સેવક સાચો છે,

આવો લાવ હૃદયે દંડ થાય, નેવક સાચો છે.

ભક્તોના એ પ્રકાર હોય છે એક પ્રકારના ભક્તો એવા હોય છે કે જે મનમા કલ્પેની મૂર્તિરૂપે પ્રભુને જાણે છે ત્યારે જ એમને આનંદ થાય છે. આ દર્શનને પરીક્ષા જ્ઞાન—પરીક્ષા માક્ષાત્તર કહે ■

દક્ષિણમા મમુકાગિનારે વિજ્યાપણુ નામે એક સહેર આવેલુ છે આ સહેરમા તુલસીદાસ નામે એક ગજપૂત રહે એમના અગ્રેશ ગમા નયુ શોધ નીતરે તેઓ ઘોડેમચારી કરે ત્યારે બનબધા મચારને પાછા પાડી દે મોનામા સુમધ બગીની હોય તેમ, તુલસીદાસને સુવાન વયમા જ

ભક્તિનો ૨ મ થાગોનો

ધરમા મસ્તરી સ્ત્રી હતી કૃષ્ણ અને જગદેવ જેવા રૂપરૂપના
અબાર જેવા બે નાગકા અને એ પુત્રી હતી આમ ન માર સુખમાં
વીતતો હતો ભગવતશ્રીમા ૧ મ નમકાત્મઓના મત્તમાગમમા તથા
દેવદર્શનમા જ ધ્યાન ગહેતુ

એક દિવસ ગામમા એ મ ને રામાચળની મ્યા માડી આ તુલસી
દાસ રોગ મ્યા માંબળવા જાય માબળી વખતે એવા એમયિત થઈ
જતા કે મા ૧ મ સારનું જ્ઞાન ભૂતી જતા મ્યાની રખતે નો માનમપર પર
રામની મુર્તિ જ અ મારી રહેતી

કથામા સીનાહર નો પ્રમ મ આ ૧૦ કથાકરે પ્રસ મ એવી સરમ
રીને બહેવાગો કે મીના મનશ્યુ મમ ૧ આ પ્રમ મ આમે ન ઉપસ્થિત
થઈ ગયા મ્યાકરે મ્યુ કે કુજ ગરબ મીનામાનાનું હમ્યુ મીને બાગો
મ્યામગના આ મગદો સાબળતા જ તુલસી ૧મન રોમેરોમ મગગી
જીકુ એમનો હાથ કમરે ખૂચી ગેરી નવચાર ઉપર મો અને ત્રાડ પાડી

અરે અરે રાવજનો આટનો બરો ગઈ અવી મેઠો છુ અને
માના સીનાજીનું એ હરજુ કરી જાય વાવો વાવા મારો વોડો વાવો
અમી દાવ એ કુખને મમમદન પહે ચાડી સીનાજીને છોડાવી વાન છુ

કથામગ કઈ મહે ને પહેવા નો તુલસીદાસ ચાથી દોડયા અને વેર
બાધેલા રોડ ઉપર મચાર થઈ ને દર્પિ ૧ બાજુ દોડવા મ કપુ તીગને
વેગે અમ્ય દોડવા વાગ્યા મનમા મમ એ જ ધૂન બરાવેરી હતી- મે
તેમ મીને કુદ રાજુ ખામેથી સીનાજીને છોડાવી લાડુ

તુલસી ૧મ વાયુવેગે દો વા જાય છે નાજુમા સાગર ધૂરવાદા
મરો હતો સાચા હરિભક્તોના મરો ધગી વાર અગમ્ય હોય છે એમના
મરોમા આજ ૧૧ બુદ્ધિ પહોચતી નથી

(ઓ મુગ્ધ જી ૧) (૨) સમજ ન મવેજા ધ મ એમદરી (૨))
હરિભક્ત તણા (૨) કાય જીનનમા અગમ્ય થઈ તથ છે

એની મુખમુદ્રા તો બદલાતી

એ ભૂવે પોતાની ભતિ,

એની દુનિયા સૌ પવનઈ જાતી હરિ (૧)

એને સનેહ કુદુબનો તૂટે છે,

એની મમતાથથી છૂટે છે

એ તો પ્રેમ પ્રણુનો લૂટે છે હરિ (૨)

હરિ-ચરણે ઘડા અણનમ છે,
એની ભક્તિ ગુદ-અનુપમ છે;
મુશ્કેલીમાં પણ મક્કમ છે.... હરિ....(૩)

‘પુનિત’ પ્રભુ પ્રસન્ન કરવા,
તત્પર છે એ કાળે મરવા,
એણે છોડી દુનિયાની પરવા.... હરિ....(૪)

ભગવાન તમને યયુ. ‘આમ ને આમ મારો ભક્ત કયા સુધી
દોષવા કરશે ? હાવ, એને મમળનીને પાછો વાળુ.’

ભગવાન સમે દૃઢ બ્રાહ્મણુ રૂપ લીધુ અને રસ્તો શક્તિને જીભા
રખા, હાથ જી ચો કરીને કહ્યું. ‘અરે, તમે આમ ક્યાં દોડ્યા જાવ છો !
આગળ તો સમુદ્ર છે જગ જીભા તો રહો.’

‘મહારાજ’ તમે રત્નામાથી હરી જાવ. મારી સીતા માતાને દુષ્ટ
રાવણુ હરી જાય છે. મારે એને પકડી પાડીને સીતાજીને છોડાવવા છે.’

‘અરે ! આ ક્ષી ગાડી વાન કરો છો ? મગજ ઠેકાણે છે કે નહિ ?
હાથમાં જાંઘ ને રાવણુને મારીને સીતાજીને તો છોડાવશો, પણ આ
અગાધ સમુદ્રને પાર ક્ષી રીને કરશો એ તો જરા વિચારો.’

‘મહારાજ’ ખીજી બધી પચાત પડતી મૂકીને તમે અક્ષી થી હડી
જાવને ! હનુમાનજીની જેમ જ્યાગ મારીને સમુદ્ર કૂદી જાંઘ કોઈ પણ
બોળે સીતા માતાને તો છોડાવીને જ જા પીસ.’

બ્રાહ્મણના વેશમાં ભગવાને વિચાર્યું કે આ એમ ને એમ નહિ
માને એટલે ધીમે રહીને કહ્યું. ‘ભવા આશ્ચર્ય ! તુ બધું બૂલી ગયો
યાગે છે ભગવાન સમે જ રાવણુનો વધ કરીને સીતાજીને છોડાવ્યા હતા.’

‘હાથા કરો, મહારાજ ! એ બધી વાતો કુરમહના વખતે સાંભળીશ
અત્યારે તો મારો એક જ નિશ્ચય છે. ભવા યર્થ ને રસ્તો મૂકો.’

અગ્ર નિશ્ચય સાથે જે ઝંપવાવે છે એ અચૂક વિજય મેળવે છે.
એટલે તો બક્ષાકવિ નરસિંહ મહેતાએ ગાયુ છે, કે નિશ્ચયના મહેલ-
માં તો વસે મારો વહાલમો, જે રે જાશે તે જાંખી પામશે.’
નિશ્ચયમાં જ વિજુનો વાસ ॥ આજે તુલસીદાસ નિશ્ચય સાથે આગળ
વધી રખા હતા

(ઝૂરી મરું છું નાથ !.. મીઠા લાગ્યા છે મને આત્મના ઉગ્ગમરા)

નિશ્ચય અંતરને એ મેરુ સમાન છે,

અડગ ઊભો એ રહી જાય રે (૨) નિશ્ચયમાં વિજુનો વાસ છે. (૧)

અંતર જિંડાણમાં તો ભાવોના ફૂર છે,
ખાળ્યાં કદાપિ નહિ બંધ રે(૨) નિશ્ચયમાં વિભુનો વાસ છે. (૨)
સાગર વૈરાગ્યનો જ્યાં ઊઠે છે સામટો,
આખું જગત ટૂંપી બંધ રે (૨) નિશ્ચયમાં વિભુનો વાસ છે. (૩)
છૂટેલું તીર જે ધનુષ્યના દોરથી
પાછું એ કેમ કરી બંધ રે (૨) નિશ્ચયમાં વિભુનો વાસ છે (૪)
નિશ્ચય સમીપે તો ઇશ્વર મૂંઝાય છે,
'પુનિત' આ જીવતઃ ચર્ચિત્વ રે(૨) નિશ્ચયમાં વિભુનો વાસ છે. (૫)

ભગવાને બાણુ કે આ એમ નહિ માને એટલે છેવટે પ્રગટ થઈ-
ને કહ્યું : 'તુલસી ! હું પોતે જ ગમ છું.' તુલસીદાસે ધ્યાન ધરીને જોયું
તો રત્નકુલમણિ રામ હમનાં હમના આમે જિભા હના તુલસીદાસે દેવત
પ્રભુભ ક્યાં. એમનું અમે અ ગ નાચી જાઉં
(કોયો મુરલી જાળને મોહન આઈ રહ્યો રે. મુનિ સાધુની જોતા....)

શ્રી રામજી મૂરતિ મારા દિલમાં વસી રે,
હાથે ધનુષ્ય, એને ખંભે છે લાથો,
લેટ ખાંધી છે એણે કેડ કમી રે....શ્રી. (૧)
નયનો વિશાળ એના, બાહુ વિશાળ છે,
છાતી વિશાળ એની સિંહ સમી રે... શ્રી... (૨)
અંગે ધનશ્યામ, એ તો પૂરજીકામ છે,
ભાલે તિલક બાણે બીજ-શશી રે... શ્રી.... (૩)
મુગટ મનોહર, કાનોમા કુડળ,
'પુનિત' વારી બંધ હમી હસી રે....શ્રી. (૪)

રામે કહ્યું : 'તુલસી ! તારા ઉપર ખૂબ પ્રસન્ન થયો છું. તને
જોઈને મારા વહાલો બકા હનુમાન ચાલ આવે છે. હનુમાને મારા માટે
મમુદ્ર જોળગ્યો હતો તેમ ને આજે મમુદ્ર જોળગવાની તૈયારી કરી.
માગ, માગ, બકત, માગે તે આપુ.'

'પ્રભુ ! વરદાન આપીને મને શા માટે લવચાવો છો ? પ્રમન્ન થયા
હો તો એક જ વરદાન માગુ છું : 'મદાય મારી નજર સમા રહો.'

'અરે ગાડા ! એવું તે જાને ! મારે તો કૃત્તવ્ય બકનોના કામ
કરવા માટે રાતદહાડો દોડવું પડે છે.'

'તો પ્રભુ ! એવું વરદાન આપો કે મધુ તારે આપના દર્શન થાય.'

'હા, એ જ નીચકે' આમ કહી ભગવાન રામ અનર્ધન ચર્ચ ગયા ૧૫

ઢાળે ચમર ઝાલી કાઢ
 ગનુકા દે છે સાથ.... જય ! .... (૩)
 કરીએ ચરણોમા પ્રણામ,
 આશા પૂરા પૂરણ - કામ;
 હરનિશ જપીએ 'પુનિત' નામ....જય !... (૪)

મોએ નધાપૂણે જલે સીતાસમના દર્શન કર્યા. મહંનના વચન
 પ્રમાણે તુમચીદાન ઉત્તમ બોજન મેગવવાને દક્ષાર થયા. પગંતુ ટપસી
 દાસજીનો છરાદો બોજનનો નહોતો, મહંતને બોધપાઠ આપવાનો હતો.

મુનિમાં જ પ્રભુના દર્શન કરવા એ પરોક્ષ આશાત્કાર છે. આ
 મિથિયા આમ જ નોતર બહો. મયગચરમા શ્રીદરિના દર્શન કરે છે.
 આવા દર્શનને અપરોક્ષ આશાત્કાર કહે છે ઉચ્ચ બુદ્ધિએ પડાએવા
 બહો જ અપરોક્ષ આશાત્કાર કરી રાકે છે. 'ઈશ્વર મંદિરમા જ છે, અમુક
 રૂપના જ છે, ' આ પગાન જાન છે જ્યારે 'આ બધુ જ ઈશ્વરમય છે,
 બધામા ઈશ્વર છે, ઈશ્વર વિના કાઈ નથી' એમ જોતીત અનુભવ કરે છે
 તેને વેદાન્તમા 'અપરોક્ષ આશાત્કાર' ક્યો છે.

એકનાથ મહાગજે અપરોક્ષ આશાત્કાર કર્યો હતો. નચરાચરમા
 એ હરિને ઝાપી રહ્યા હતા એક વખત એ ચારધામની યાત્રા કરી રહેવા.
 જ્યારે ભારતની યાત્રા પૂરી કરીને દક્ષિણ તરફ મંદિર રહેશે. વધુ
 યાત્રિકાએ પોતાની કાનડમા ગંગાજળ ભરી લીડુ હતુ. મોને એમ કે આ
 યાત્રિક ગંગાજળથી સમેશ્વરમા સમેશ્વર ભગવાનને સ્નાન કરાવીશું.

દલે ગ્લનામા એવુ બન્યુ કે એક ગધેકુ મરવાના વાદે શરી રહેડુ
 એના રાગે ઉપર અનેક આદા પડ્યા હતા જાડવાની હામ ન હતી ધણી
 દિવમથી બૂખ્યુ હોવાથી આવી પશુ મકતુ ન હતુ ગધેડની આવી અસ
 હોય દલા 'તેઈને એકનાથનુ અતર કછળી જીડયું' આ ગધેડામા પશુ એમને
 ભગવાનના દર્શન થયાં. તમ જ ત્યા અટકી ગયા. આજુમાજુથી ચોકું
 વામ ભેડું ક્યું અને ધેડને ખાવા આધ્યુ. સમેશ્વર માટેનુ ગંગાજળ
 આ ગધેડને પાવા માડ્યું.

એને કેટલાક યાત્રિકા બનડયા 'અરે' આ રુ કરો છો !'

'હું તો ગમેશ્વરને ગંગાજળનુ પાન કરાવી રહ્યો છું'

યાત્રિકા જોડેને મોડાએ જોના હતા, જ્યાર એકનાથે મરેડમા
 પશુ સમેશ્વરના દર્શન કર્યા આ છે અપરોક્ષ સાક્ષાત્કાર.

'નામદેવ' મારા પ્રભુ માત્ર મંદિરમા જ વસે છે. એ જ્ઞાન અપૂર્ણ

છે જ્ઞાનની પૂર્ણતા ત્યારે જ છે કે જ્યારે મંદિરમાં પ્રભુના દર્શન મ્હાં પડી
 થયું જ્યાં જ્યાં દૃષ્ટિ જાય ત્યાં—જ્યાં બંધન પ્યારા પ્રભુના દર્શન કરે છે
 આસપાસ આકાશમાં અંતરમાં આલાસ,
 ધ્યાન-આસની પાસમાં, વિશ્વપતિનો વાસ
 લોચમાં પેઢી લાયરે, મરીએ છાની વાત,
 ઘડીએ મનમાં ઘાટ તે, બાલે જગનો નાથ
 ખાડી જગ્યા ખોળીએ, કલ મૂકવાને કામ,
 કપાયે જગતનાં વિના, કાવુ ન મગે કામ

મર્વ મ્હારે પ્રભુ છે એ જ્ઞાન થયા પછી બંધનો જ્યાં જ્યાં જાય છે
 ત્યાં ત્યાં ભગવત્ રસરસનો અનુભવ થાય છે જે મર્વશક્તિમાન પ્રભુ
 મારા અંતરમાં વિરાજી રજા છે એ જ પ્રભુ મધ્ય બહાડમાં બ્યાપી મ્હો
 છે આ ભૂમિમએ બંધન પડોવે છે ત્યારે માયુ જ્ઞાન પ્રાપ્ત થયું મ્હેવાય
 છે માત્ર મંદિરની મૂર્તિમાં જ પ્રભુના દર્શન મ્હવા અથવા પ્રભુને જ
 પ્રભુરૂપે જોરા એમાં બહુ વાત નથી પણ મગારના મર્વ પ્રા પીમાત્રમાં
 ભક્ત ધિરના દર્શન મ્હે છે ને મર્વ કર્ષ ધિર છે એમ જાગીને બ્યવહાર
 કરે છે ત્યાં તે કૃતાર્થ થાય છે

આખા મમાકમાં એવી રાતો વહેતી થયેલી કે શ્રી રમણ મહર્ષિને
 ભગવાનનો આકાશમય થયો છે વાન તો ત્યાં સુધી ચર્ચાતી હતી કે રો /
 સવારે રમણ મહર્ષિ ભગવાનના દર્શન કરેરા મારે જ મનમાં જામ છે

એમ વખત રમણ મહર્ષિને મગરા મારે બે અંગેશ આવ્યા લોક-
 મુને ચર્ચાતી વાતો એમણે પણ માબામી હતી એટલે એમ અંગેશ કહ્યું
 અમે એમ માબામી છે કે આપ ભગવાનના દર્શન મ્હેરા રોજ મ્હેરે
 જ ગયમાં જાવ છો શું એ વાત માયી છે ?

મહર્ષિ મર્માંગુ હરયા અને કાંઈ હા રોજ મ્હેરે પ્રભુસેવા મારે
 જ જ મનમાં જઈ છું પ્રભુસેવાનો લાભ નેવો હોય તો આપ પણ ચાનો ,

બન્ને અંગેશો હરિદર્શનની આશાએ ગયું મહર્ષિ સાથે જ મનમાં
 ગયા ખૂન ખૂન ચા પા પડી એક ચૂ પડી આવી તેમાં મહર્ષિ પેલા
 પાઠમાં પાઠમાં ને અંગેશ પેલા એમને એમ કે આ ચૂ પડીમાં પ્રભુના
 દર્શન થશે પણ અંર પેસના જ બન્નેએ જા મયા એક તૂટેન-તૂટેન આ
 વા ઉપર એક દૃઢ કોડિયો પડ્યો હતો હોરે-પગે પન નીક મુઝોવાથી
 પાટા બાધ્યા હતા

મહર્ષિએ તે કોડિયા કામે જઈને એમથી ખતરખતર પૂછ્યા પડી

જે મર્ષ સામગ્રી એમ થી થોડું જાહે બાધા એમા ઉદ્ધાર છે

ઉધને વેચી દીધી, ક્રીધા બહુ ઉચ્ચગરા,

પણ ગાઠમા બાધ્યુ નહિ તો, બગવાથી શુ વધ્યુ ?

બગવાન પદ્મીનાથે કૃતરાનું રૂપ રીતુ અને પૂછડી પાપારતા
નામદેવને આગણે આવીને જિભા ॥ ઉ ઉ કરીને નામદેવનું ધ્યાન ખેડ

નામદેવ તો વિદ્યુન્નાથનુ સ્મરણ કરના મરના રોટની મનાવી રહેવા
દાર પાસે કૃતરો આનીને જિભો છે એનુ પણ જ્ઞાન નહોતું ચોર પગને

પદ્મીનાથ વરમા આ ચા ને ધીમે રડીને ધી ચોપડયા વગગની રોટની
નો થોકો લઈને નામરા માડ્યુ નામદેવની નજર પડી અને બોલી

જિભા અરે બગવન જિભા રહો જિભા રહો એ રોટની તો લૂપી છે ।
હજી એના ઉપર ધી ચોપડવાનુ બાકી છે ધી ચોપડયા વિનાની લૂપી

રોટલી કેમ બાવશે ? જિભા રહો ધી ચોપડી આપુ પડી આરોગો ।
પણ વિદ્યુન્નાથ તો કૃતરાને રૂપે દોડના જ રહ્યા એણે નામદેવે

ધીની વાગ્ધી હાથમા લીની અને પાગ દોડવા માડ્યુ ખૂન મહેનતને
અતે પકડી પાડ્યા અને કહ્યુ પ્રભુ । આટલી બધી ભૂખ લાગી મર્ષ

છે । જરા ધીરજ તો ધરો થો ધી ચોપડી આપુ લૂપી રોટની ખાવાથી
તો પેટમા દુખશે એમ કહીને મેમથી રોટની ઉપર ધી ચોપડવા માડ્યુ

ધીથી લથપથ થતી રોટની પ્રભુની પાસે મૂખી થ્યુ હવે નિરાતે જમો ।
નામદેવની આની વર્તણૂકથી વિદ્યુન્નાથ પ્રસન્ન થઈ ગયા કૃતરાના

રૂપમાથી વિદ્યુન્નાથરૂપે દર્શન દેતા કહ્યું નામદેવ । હવે તું પૂર્ણ થયો
શુરુદ્ધપાથી તારામા હવે પૂર્ણતા આવી છે મયરાચરમા જે મારા દર્શન

કરે છે એ માયો નક્ક છે । આમ મ્હીને વિદ્યુન્નાથ અતર્ધાન થઈ ગયા
(રોટરોને સંધરયામ છે નો ફેરો છે પડી એક નરે લાખની)

શુરુને આશરે આવતા રે, શિષ્ય નિર્ભય થઈ જાય જો,
શુરુની આશિષ પામતા રે, પાપ જગી શ્રી જાય જો (૧)

શુરુની પામે જ્ઞાનનો એવો અમેઘ ગદ છે કે જેમા બેઠા પડી સસારની
કોઈપણ તાકાત ડરની સક્તી નથી જ્ઞાતાત્માને સાચુ જ્ઞાન પ્રાપ્ત

થતું નથી ત્યા સુની બધાથી રૂઢ વા કરે છે પણ સાચુ જ્ઞાન પ્રાપ્ત થમા
પછી નિર્ભય નની જાય છે

રાગ પરીક્ષિતને નરિએ શાપ આપ્યો હતો કે જા આજથી જ્ઞાનને
દિવસે તરફ મામ મરડશે અને તારુ મૃત્યુ થશે મરણને નજર મામે જે

જુએ તેને એન પડે ખરુ । મૃત્યુ નેમ્હીને ગળ પરીક્ષિતને મમગમથ્ય

થવા લાગી અમનમન અને ભોગ બધા ઝેર જેવા થઈ પડ્યા હવે રાત્રી
પરીક્ષિતને પશ્ચાત્તાપ થયો કે, 'હાય હાય, મેં મૂઝખાએ વળી જાગિતુ ક્યા
અપમાન કર્યું' ? અપમાન ન કર્યું હોત તો મરનાવારો ન આવત ને !'

મનુષ્ય પાપ કરવા પ્રવૃત્ત થાય ત્યારે ઈર્ષ ન મહારામણ થતી
નથી પરંતુ પાપ કર્યા પછી પાપની મજા ભોગવાનો સમય આવે છે
ત્યારે થયરી ઊઠે છે. આવા બનાવો પ્રત્યક્ષ જોવા હોય તો જેવમા જઈને
કેદીઓને જોવા. કેટલાય કેદીઓ પાર વિનાના પસ્તાતા હોય છે 'મારા
ક્યા ભોગ બાગ્યા તે મેં ખૂન કર્યું' !' એનો પસ્તાવો જ માનવને
પાવન કરે છે

(નિશ્ચ બહુ લીની, હવે ત્યાગ કરા . રતીનારામ કહો, રાધેશ્યામ કહો)

પાપો ધોવાને ઠાજે તો ખૂબ રહે,

પશ્ચાત્તાપ-અગ્નિમા તો કદી પડે ! પાપો . (૧)

પાપો કર્યા પછી દેવામાં પશ્ચાત્તાપનો અગ્નિ પ્રગટે તો સમજ
લેવું કે ભાગ આ બધા પાપો વહેવામાં વહેતી તકે આ અગ્નિમાં બસી
મૂન થઈ જવાના છે પાપ કર્યા પછી એમ થાય કે, 'એમાં શું થઈ ગયું ?'
તો મમજી લેવું કે પાપને પ થે આગ ને આગ પ્રચાલુ થવાનું છે
સાખી અગ્નિ તણા સ્વભાવ છે, લીલા સૂકાને બાળશે,

ગત જન્મ કે આ જન્મના પાપો બધાને ટાળશે,

ઉધો વાળી દો અ તર કેરો થડો . પાપો (૨)

અગ્નિ નગા બાપનેય ન હોઈ એનો સ્વભાવ જ એવો કે લીતુ
સૂકુ જોવા વિના બાળીને બસત કરી નાખે એમ, જેના દેવામાં પશ્ચા
ત્તાપનો અગ્નિ પ્રકટયો છે એનો પુરુષોદય થયો છે એમ મમજતુ . મનેના
અવસરનો સદુપયોગ કરવા માટે દેવારૂપી ધડમાં આ જન્મના કે ગત
જન્મના જેટલા પાપો બધાં હોય તે બધા જ પાપો એ અગ્નિમાં દાનરી
દો પોતાના સ્વભાવ પ્રમાણે અગ્નિ બધા પાપોને બખીમૂત કરી નાખશે
પશ્ચાત્તાપ અગ્નિ પ્રજ્વલિત કીધો, ઉપર દેહ કેરી દેગડી,
પાપ-પાણી ઊકળ્યું, નિસાસા-વરાળો નીકળી;
આખા કેરી નીકળી ઉબ્બુ જળ છે વહી રહ્યું,
સાગરના જળ સાથે પાપ-જળ મમાઈ ગયું.

પાપ અને રોગ જન્મે મરખા છે એક વાર સરીરમાં પ્રવેશ પામ્યા
પછી પાપ અને રોગ બંને અગ્નિની જ્વમ નિગત વધ્યા જ કરે છે
એટલા માટે તો ગ્રહા પુરુષોએ કયું છે કે અગ્નિ, દેહ અને મૈત્ર એ ત્રણને ૨૩

ભિંગતા જ જમના મનમાં પાપનો રોમ પેડો હોતો વહેતી તકે આપે
સન - ૧૫૫૦ પશ્ચાત્તાપ એ પાપના મ્હાને છેલ્લાડુ તીક્ષ્ણ દર્શિયા છે
માખી દુષ્કર્મ કેરી આપધિ એ પૂર્ણ પશ્ચાત્તાપ છે,
એ શસ્ત્ર એવું તીક્ષ્ણ છે કે કઠણને પણ કાપશે,

કાપી નાખોને અગ, જ્યા લાગ્યો સડો પાપો (૩)
માખી સમાર-માગરને વિષે એ ફળનાનું વહાણ છે
'પુનિત' પશ્ચાત્તાપ એ તો જિ દર્શની લહાવું છે
મામે લહાણ લેવાનો સમય ગડો પાપો (૪)

અત્યાર સુધી બને જવું અ ધારમાં ગયું હવે તો જગ્યા ઝીએ
બને ત્યાર, જગ્યા ત્યારથી મરાગ જ પીએ મનની અદર પાપોનો પુ
ખમના હોય તો એ પુ જમા પશ્ચાત્તાપની ચિત્તારી આપી દઈએ ક
એ પાપના મ્હાને વહેતી તકે પશ્ચાત્તાપના સસ્ત્ર વડે ઊઠી નાખીએ અથ
પશ્ચાત્તાપરૂપી નાનગામાં મેચીને બવમાગ પાર કરીએ પાપથી મુક્ત થ
સિરાય, મનો નિર્મળ ક્યાં મિરાય બરમાગરને પાર નહિ મરી રામય
શુકદેવજીએ પાપ કરતા કરી નાખ્યું પરંતુ ક્યાં પડી ખૂડ ફળ
મોગવવાનું આ પુ ત્યારે પસ્તાવો થયો 'પૂન ક્યાં પડી ફસીતી મત
થાય છે ત્યાર જ માનનીની માન કમલે આવે છે એ વખતે પસ્તાવો થ
કે 'હાય હાય મે ખૂન કરું ?' કાસીથી બચવા માત્રી ઉપની
મેઈમાં અપીન મેલા મેરાય છે નમે તેમ કરીને ફસીતી મળમાથી છટક
એ આકાશ-પાતાળ એક કરતા તૈયગ થાય છે

અહનાડિયા પછી મૃત્યુ આનરો એ માદ આનતા જ રાજ પરીક્ષિત
પણ કપી ગયા મૃત્યુના ભર એમને આકુળખાડુગ મરી નાખ્યા
જગતમાં ભય ન હોય તો ઈર્ષ એમીગતનો ભાવ ન પૂછત ભય
બતાનીને પ્રજા મમસતા અમારનું મદગ રીને અચાનક કરે છે નકંની
ભય કર કપનાથી મનુ યમાત ચથરી જોડે છે નઈની યાતનાઓથી નચવા
માટે મનુષ્ય પુણ્ય કરના પ્રેરાય છે જેનના કુ જો ન મોગવવા પડે એટલા
માટે જ મોટા ભાગના લોકો ચોરી ૧૮૬૪ અને હિ સાથી દૂર રહે છે
જગતમાં જેન અને મનની જોગવાઈ ન રાખી હોત તો ગુનાઓની
સખ્યા ટેલી ૧૫થી ૧૫થી વધતી જાય. માગકોને માયાપનો કર ન હોત તો
માનરી મળનમાં જ આગનો હોત ને ।

(જીવનમાં ગાજ જે ન થાય ખરેખર એ તો ફારી જાય)
જગતમાં આવી આવે રીત, ચવાની લયના માયાં પ્રીત

પ્રીતિનુ ભય સહા નવનીત, થવાની ભયના માર્યા પ્રીત
સાખી - માથે મૃત્યુભય થઈ, ભણે બધા ભગવાન
ભયથી ત્યાગ તુનિયા, હેકાણે ગહે આન

મૃતિના ગાય મુખેથી ગીત, થવાની ભયના માર્યા પ્રીત (૧)

જગનમા મેનેએ એમ પાવડ ન હોત તો એમ ગઈ બીજા રાહનો
ભાવ ન પૂછત મનના ભયની રિગાગ સમિત જોઈને જ નિર્જળ ગઈ
ધૂપ મેળી રહે છે મને કમો પશુ નમતુ ગા દ મનના ॥ મૃતિગાન કરે
છે નય જેતુ તત્ત જ ન હોત તો એમીજ ગઈ વચ્ચે ફેરી ખૂ ॥
મરણી થાન ર માનના નધિ અરજો આને પશુ ન્યા 'રોહમુ રનન દેખાય
ત્યાં તગત સીમે દોર થઈ જવાનો

માખી - રત્નોમા સરોયરી ચૌદમુ એક રતન,

દશન થતા એ રતનના ઊતરી ભય વહન

કમનથી 'હા'મા 'હા' જ ખચિત, થવાની ભયના માર્યા પ્રીત (૨)

માખી - ધોકેવી જાર બાજરી પામરી રહેતી નાગ,

એણુ પણ દોહવા જ દે, ધોકાનો અમલકાર

ધોકેથી ધાય બાળગુણ હિત, થવાની ભયના માર્યા પ્રીત (૩)

ધોકે નાર પાસરી, ધોકે જાગ-બાજરી,

ધોકે છોકરુ છાનુ રહે, ધોકે એણુ દોહવા દે

મોગી વાગે અમયમ અને વિધા આવે પમરમ' એમ જે કહે છે
એમા જરાય અતિસોમનિ નથી આ તો ૧૫૧ પહેવાના તમાનાની વાન
થઈ એ વખતે મોગીના પ્રતાપથી જ નાગકોબલતા હતા આજે મોગી
કથા દે મઈ મઈ છે અત્યારે પહેવાના જેતુ બલુનગ પણ મ્યા રહ્યુ છે
પહેવાના મેદિના વિધાર્થી પામે આજનો એમુએ વામલો મારો છે

માખી - સૂય, ચ દ્રુ ને પૃથ્વી, અકુ-નદાત્રો માથ,

ભયથી મમ કરે બધા, નહેતા પ્રભુને હાથ

'પુનિત' છે ભયથી જગમા છત, થવાની ભયના માર્યા પ્રીત (૪)

મહેવાનુ તાતપર્થ એ છે મૃત્યુનો ભય માનનીને ૧૫૨ મેરો જનારી
દે છે મૃત્યુને મામે જોના જ મોટા અમગન ધીના પણ પામી ઊતરી ભય છે
તુજ જોમ જુવાની તણુ આ કોણ જાણે કયા જશે ?

થપકડ પડે જ્યા મળની, બકરી સમો તું થઈ જશે

યુવાનીના મદમા છકીને ધત્તીથી એ વેત અદ્ધર આવતો હોય,
પણ જ્યા ફૂં મળનો તીમે તણુનમો તમારો પડે છે ત્યાં એને ધોળે

દિવમે ના । દેખાઈ જાય છે એની યુરા ॥ ઓનરી મન છે મુખ પન્ની
 ॥ ॥ ॥ ॥ ૧૫છ માર્છ ૧૫:૬:૨ મગ ॥ ૧૫:૧ ॥ અખાડી મન
 છીએ અમારી નિમેરીમા તો વાવો અને કરોડો રૂપિયા જે પણ
 જ્યારે મૃત્યુચીકે પે એ ત્યારે એમ નું માર્છ મમમા આદરાનું નથી

મહાજનો - ગૃહસ્થાજનો ફાકે બધા જિતરી જશે,
બાપી મુકેના તુજને પાદરીમા લઈ જશે

સાદીમાં સી રીને પેન્ડે છે તે નળેણો હોઈ નળેણે ગામન દેવડા
પાશ્વર્ય પેન્ડે મુર્દુ રંગનામાં નજાય ઉમેજ ન થાય એવી કાચીથી પેન્ડે
કરે છે એનાય પાછા સ્પેશ્યાલિસ્ટ હોય છે, ગમે તેવાનું કામ નહિ

અભિમાનમાં ફૂલો - ફૂલો, વા ફૂલો તૂટી જશે,
છે બાધી મૂઠી લાખની તે બાજુ ખુલ્લી થઈ જશે,
પરણ અને મરણ નિશાની માથે શ્રીફળ બાધશે,
એળે શુભાચ્યુ છવતર, કઈ પાણીચુ પકડાવશે

પરજાતી વખતે શ્રીફળ હાથમાં આપવામાં આવે છે એનું એ શ્રીફળ
મરણ થાય છે ત્યારે હાકડી માથે બાધવામાં આવે છે કદો હાકડીની માથે
શ્રીફળ કેમ બાધવામાં આવે છે અને મઝટેદી કેમ નહિ ? મઝટેદી કરતા
તો નરખૂચ મોટું છે તો નરખૂચ નહિ ને શ્રીફળ જ કેમ ? એમ એ કે
બી એ ના પ્રશ્નપત્રમાં આ પ્રશ્ન પૂછાય તો બનભવા નંપામ થાય ને !

એમ મદાપુરુષના શરૂદો છે કે મૃત્યુ અને ભગવાનને કદીય ન
જુનશો. પદાર્થનો રંગો રામ આપજીને જીએ છે એવું જોને અહર્નિશ
ભાન ગ્યા મૃત્યુ હોય તે માણસ કદીય પાપ નહિ કરે માણસ ભગવાનને
જૂની જનમ છે ત્યારે જ પાપ કરવાની વૃત્તિ જન્મે છે ત્યારે ચોરી કે વી
હોય માટે જ ચોર ત્યારે તરફ જીએ છે કે રમેને કાઈ જોઈ તો નથી જાણ
ને ' કાઈ પણ માણસનું વ્યાન એ ચોર તરફ હોય તો તે ચોર ચોરી કર
વાનું માડી વાગે છે માણસ પાપ કરવા પ્રેમાય છે ત્યારે એ એમ મનજો
છે કે કોઈ જોતું નથી પણ જ્યારથી માનવમા એ સમજત આરશી કે ઈશ્વર
તો અનન્યા એગડામા મેઠો મેઠો બધું જ જીએ છે ત્યાંથી પાપ કે વાની
વૃત્તિ જ મોળી પ રો

દામિણીમા વાદીરાજ સ્વામી ચર્ચ મંચા ખરેખર એ સતપુત્ર હતા એમનાં અનેક શિષ્યો હતા મૌ બ્રાહ્મણ શિષ્યોમા એક કન્યાસ જ અત્યંત હતા મૌ બ્રાહ્મણ શિષ્યો એમનાથી દૂર ને દૂર રહેતા એમનો દેવ રાખતા વાદીરાજ સ્વામી કન્યામા ઉપર ખૂબ જ પ્રીતિ રાખતા

વાદીરાજ સ્વામીએ મનઃ મના દેવાને ધગધુ હતુ મૌ શિષ્યોમા મનઃ
દામનું દેયુ ન મનમનુ ન ન જ્યારે બીજા શિષ્યો તો કથીરના હતા

વાદીરાજ સ્વામી દનઃ મ ઉપર અત્ય તપ્રીતિ રા મે છે એમ જાણીને
શિષ્યોએ સ્વામીને પ્રિયા મરી દેવ ' અમે જાણ્યો હોવા જનાય
અમારા ઉપર આપ પ્રીતિ રાખતા નથી જ્યારે કનકદાસ અત્યજ છે
જનાય અધિક પ્રીતિ રાખો છો એનું કાર્ક મરજુ ?

એ તો માણુમની યોગ્યના ઉપર આધાર રાખે છે કનકદાસ બને
અત્ય / છે પણ એની ભક્તિ અને જ્ઞાન એવાં અનુપમ છે કે એના પર
અત્ય ત સ્નેહ જીવજે છે '

ત્યારે શુ અમારુ જ્ઞાન જીવરતુ છે એમ ? એક શિષ્યે પૂછ્યુ
' ભાઈ ' કા કે પખન સમય આવશે ત્યારે સમજવીય કે સાસુ
નાન કોણે પ્રાપ્ત કર્યુ છે અત્યારે નાકની શી જીભાનેડી કરવી ' એમ
મરી સ્વામીએ એ મજા પર એ વખતે તો ટાકુ પાણી ટાણી દીધુ

આ વાતને ખાસ્સો મમમ વીતી ગયો એ વિમ સ્વામીને ચરણે
એક ભાવિકે કેળાની મોગી લૂમ બેટ મૂકી તેમાથી એ એક મેળુ દરેક
શિષ્યને આપના મધુ આ કેળુ તમારે અહી નથી ખાવાનું કોઈપણ
મોસમ તમને ન દેજે એ રથને જઈને ખાઈ આવો '

શિષ્યો તો પોતપોતાનું કેળુ સર્ક આવાપાઝ થઈ અમા યોડીવાર
મા પાછા ફર્યા સ્વામીએ એક શિષ્યને પૂછ્યુ તને કયા એકાત મળ્યુ ?
' દેવ ' હુ તો મ દિરની પાછળના વાડમા ગયો ત્યા મોઈ જ હતુ
નહિ એને મને જટપટ મેળુ ખાતા મોઈએ જોયો જ નથી

પછી વાદીરાજે બીજાને પૂછ્યુ અમા તને એકાત આ મળ્યુ ?
હુ તો મ દિરને ચોથે માથે ગયો ત્યા મોઈ હતુ જ નહિ એટલે
ત્યા મેળુ ગાપગી લીધું '

અને તે ? સ્વામીજીએ ત્રીજાને પૂછ્યુ
હુ જ ગઘમા જઈને ખાઈ આવ્યો '

મૌ શિષ્યો પોતપોતાની વાત રજૂ કરતા હતા ત્યા તો દરથી મનઃ
દાસને આવનો જોયો એના હાથમ નુ મેળુ એમનું એમ હતું એને આમ
પાછો આવતો જોઈને મૌ શિષ્યો હમી પડ્યા અને મરમરીમા જોતી
જોયા ' ભો મુડુદેવ ' તમારું મનદામને લે આવડી મોગી દુનિમામા
આપ એકાત જ ન જડ્યુ તે કેળુ ખાધા વિના જ પાછા પધાર્યા એ ત
શોધવાની પણ જોતામા ત્રેવડ નથી એવો તમારો આ જ્ઞાની મનકદાસ

જાદ્યજીવિયોને નગમ મહત્ત્વ આપ્યા વિના વાગીનજો કનકદામને
જ સીધો પ્રશ્ન કર્યો 'કનકદામ' તને કયામ એમન જ ન જાણ્યું ને
કેળુ ખાધા વિના પાછો આવ્યો ?

દેવ ! મને તો કયામ એમન ન જાણ્યું જ્યાં જ્યાં ગયો ત્યાં મોરો
રામ તો પામે જ હતો બધે દુનિયાની કોઈ વ્યક્તિ ન જુએ, પણ
અનગમા મેઢેયો મમ તો જુએ જ છે ને !

દેવ ! હવે આપ જ હરો આ યજુ કયા વર્ત્તને ખાડું ? કયામ
એમન ન જાણ્યું એટલે તો કેળુ ખાધા વિના જ પાછો આવ્યો છું

વાદીનજ મ્વામીએ અર્થસૂચક દ્રષ્ટિ જાદ્યજીવિયો ઉપર નાખી
સો શિષ્યો ઝ ખવાળા પડી ગયા

અ તરના ઝોરણમા મેઢેયો ઈશ્વર જુ જ જુએ છે આજમા
જનામા જાતા વિચારથી પણ અત્યામી અત્તળળ નથી આવું જાન,

આવી મમજળ અ તરમા રિશ્વર યમે ત્યાગથી માનવ પાપ કરેનો અગમે
પાપની મામે વાન જતરી ધરનાજ છે મૃત્યુ એક દિવસ દાની દુનિ

યાનો ત્યાગ કરીને ખાવી હાથે ચામ્વા જવાનું છે એ વાન જે વ્યક્તિ
મતન કયાનમા રામે છે એ આ યોગ દિવસના જીવન માટે માયા-જુઝાં,

કાળા-ધાળા, ચોરી-મપસ, દિમા-વનાડી આદિ નહિ કરે મૃત્યુને
મતન સમરણમા રાખનારું જીવન જરૂર સદાચારી હશે

મિશ્રાને જેમ જે બાજુ દોષ છે તેમ જીવનની એક બાજુએ છે
જન્મ અને ખીજ બાજુ છે મરણ જેણે આ જગતમા જન્મ ધારણ કર્યો

છે એને માટે મૃત્યુ નિર્માણ થઈ ચૂક્યું છે એખી મખવાનું છે કે —
(જુજરે જે સિર તારે જગતનો નાથ તે મહેજે ગમનનો રાગ)

મરણની આકરી ઘાટી, જીવનમા આવવાની છે,
રૂપાળી દેહને આખર, જરૂરથી બાળવાની છે. (૧)

મરણથી નહિ કદી ડરવું, મરણને જાણીને મરવું,
કરીને કામ સચરવું, મઝાઓ માણવાની છે (૨)

કરોડો જન્મના પાપો, પ્રભુના નામથી મપો,
હૃદયમા શાંતિને સ્થાપો, ઉપાધિ ટાળવાની છે. (૩)

સદા સંતોષ ધારીને, બરો ડગલુ વિચારીને,
'પુનિત' આ જિંદગાનીને, મમજથી ગાળવાની છે. (૪)

એક દિવસ એમનાય પામે એ શ્રીમત આવ્યો એમનું સદાચારી
ન જેઈ નમ્રનાથી પૂજ્યુ 'મહારાજ' આપનું સ્થિતપ્રજ્ઞ સમું જીવન

જોઈને ખૂન આશ્ચર્ય થાય છે '

‘આશ્ચર્ય... આશ્ચર્ય કેમ થાય છે ? એકનાથ મહારાજે પૂછ્યું

‘આશ્ચર્ય એટલા માટે થાય છે કે, અમે પણ આપની જેમ મ માર-
મા રહીએ છીએ છતાં અમારા ને તમાગ જીવન વચ્ચે મોટો તફાવત
છે જીવનમાં થોડું પણ દુઃખ આવે છે અને અમે આકુળ-આકુળ થઈએ
છીએ અને મહેનત સુખ મળતા જ્યાં જઈએ છીએ જ્યારે આપ
સુખ-દુઃખ બંનેમાં નિર્લેપ રહી રહો છો. આપના જેવી નિર્લેપતા તો
મેં કે વિરલામાં જ જણાય છે’

(હિરાડો આખો, આયુધ્ય વહી જાય છે વહાલું વનન મને)

માથી નિર્લેપતા તો વિરલમાં જણાય છે,

કમળ જેવું જીવન એનું સદાનું ગણાય છે,

લજિ ને પ્રેમ થકી દિલ એ વણાય છે... સાથી .. (૧)

રે’ છે આ સંસારે તો યે સંસારી ના થાય છે,

મીઠા-મધુરા એ તો પ્રેમ-ગીતો ગાય છે....સાથી (૨)

તનકું તો સંસારે દરતું, મનકું હરિ માય છે,

સ સાથી દુઃખ રહેવા દિલથી એ ચઢાય છે....સાથી... (૩)

‘પુનિત’ પ્રભુના પ્યારા સમજ્યા નહિ સમજાય છે,

માયાના જીવ સદા એમાં ગોથાં ખાય છે . સાથી (૪)

‘ મહારાજ ! કું તો માયાનો જીવ ! આપ જેવા વિરલ સતનુ

સમજતુ મમજતુ નથી તમાગ જીવનમાં કપાય જૂઠું નથી, કપાય ચોરી

નથી કે નથી તમે કાળઘોળા કરતા જ્યારે અમારા જીવનમાં આ બધા

દુષ્ણો એટલા બધા જોનમોન થઈ ગયા છે કે ન પૂછો વાન ખરું કહું

બાપજી ! તમારા જેવું માઈ ને મળ જીવન જીવવાની ઘણી વાર છુટી

થઈ જાય છે, પણ સસારની માયા એવી વળગી છે કે કેમે કરીને એ છૂટી

જ નથી. આ માયામાયી છૂટાનો કોઈ સગ માર્ગ હશે ખરો ?

એકનાથ મહારાજ મુક મરક દમ્યા મનમાં ને મનમાં વિચાર્યું કે,

આ શ્રીમ તને મીથિસીધો ઉપદેશ આપી દહિ કે—

(ધન્ય એકાદશી (૨) એકાદશી કરીએ તો વૈકુંઠ પામીએ)

ઓ મૂરખ જીવ ! (૨) સમજી જ સવેળા, મમય જાય છે,

તું જગ - માયામાં મોહી પડ્યો,

તું પાપને હુંગર ટોચ ચઢ્યો,

પછી જાણેથી નીચે ગબડ્યો ... ઓ મૂરખ ... (૧)

તે પરનારી-શું પ્રીત કરી,
પર-ધનની તે ખૂબ ચોરી કરી;
તું ઈશ્વરનામ ગયો વીસરી... ઓ મૂરખ....(૨)

પર-નારી એ તો નાગણ છે,
દોસત એ જગની પાઘણ છે;
ખસ, લલિત એક સોહાગણ છે ....ઓ મૂરખ....(૩)

તું વિચાર કર ક્યાંથી આવ્યો ?
તું સાથે શું શું લઈ આવ્યો ?
હવે સાથે લઈને શું ચાલ્યો ?... ઓ મૂરખ....(૪)

તારી મહેલાતો ઊભી રહેશે,
ભંડાર બધાં સૌ રહી જાયે;
તારાં કતવ્યો પૂઠે યાશે...ઓ મૂરખ....(૫)

તું ખોટી બાજી ખેલી રહ્યો,
મોગહડાં અવળાં મેલી રહ્યો;
તુજ બલતને નરકે ઠેલી રહ્યો...ઓ મૂરખ....(૬)

જાંજળો જગની છોડી દે,
માયાના તારો તોડી દે;
તું 'પુનિત' પ્રભુમાં ભેડી દે .... ઓ મૂરખ .... (૭)

—તો એને કંઈ ગેઠ નહિ ખેમે. અનુભવ વિના કોઈને સાચું
જ્ઞાન પ્રાપ્ત થતુ નથી. અનુભવદાર એ જ્ઞાન અપાય છે તે જીવન સાથે
જોડાઈ જાય છે, બીના કપડાં ઉપર નદીની રેત ચોંટી રહે છે. કપડું સુકાઈ
જતાં જ એ બધી રેતી મરી જાય છે તેમ, બજનકીર્તનમાં ખેઠા હોઈ એ
ત્યાં સુધી અનન્દરૂપ દ્રવેણું રહે છે. પણ મંન્દારની હવેલા લાગતાં જ એ
શુષ્ક બની જાય છે. એમ ઘડી પહેલાં આંખજોડો ઉપદેશ નદીની રેતીની
જેમ મરી જાય છે.

શ્રીમંતનો પ્રશ્ન સાંભળી એકનાથ મુર્ખેશુ દરયા:

‘કેમ બાપજી ! આપ હમો છો કેમ ?’

‘બાઈ, એ વાત બાલ્યવામા કંઈ ખાસ નથી.’

‘બાપજી ! ચાની વાન કરો છો ? હું તો એ પૂછું છું કે તમારા
માઠા અને મગજ જીવન પાછળ-સો બેઠ છે ?’

‘બાઈ ! અમારા જીવનનો બેઠ પારખીને તારે શું કરવું ? હા,
હજી તારે પાંચ-પચીસ વરસ જીવવાનું-હોત તો તો-વાત બાણી લેજે

વાગત પક્ષ 'મહેના કહેના એક તથ અગ્રી ગયા

આ જીવ ' હુ ' પ ર સીમ રત્ન રત્ન મારે જીવવા હુ
નથી : હજી તો મને ચારીમ પલ પૂરા થયા થી હવે મારું આયુષ્ય
કેટલું મારી ગયું છે તે આપ જાણો છો ?

‘દા જનભુષુ’ દેહા જનનાં આપી એખ્નાય મૌન રહ્યા

‘તારે ખેતને ગાપણ’ મારુ આયુષ્ય ફેટણ છે ।’ શેઠે પૂછ્યું

भात्र भात द्विमनु ।

‘હે’ એકનાથ મહારાજનું કથન સાંભળીને શ્રીમતની વેત જીવ
બહાર નીકળી મર્ષ મૃત્યુને મામે જોતા જ અજેઅગમ્યાથી પરસેવો છૂટી
ગયો યોગવાતી જીને પૂછ્યું ‘હે બાપજી ખરેખર મામુ મ્હો
છો ! હવે મારે ફક્ત એક જ અધ્વારિયુ જીવવાનું છે ?’

હા ભાઈ! એ જ અવાડિયુ આજે મારે જારે પૂજાપાઠમાં મોકલે હતો ત્યારે મને પ્રેરણા થયેલી અને ઝોચિતા આપ અહીં આવી ચડ્યા મારે તમને કહેવું તો નહોતું પણ મને એમ થયું કે શેષને મૃત્યુની જાણ થયું તો અનમમય સુધારી શકે હવે થોડો જાન અને જે જે તોમા રીચો કરવી હોય તે કરી લો અહવાડિયા પછી મૃત્યુ નિમિત્ત છે આ તા પ્રજ્ઞની દયા સમજો કે તમને મૃત્યુની અગાઉથી જાણ થઈ નહિનર કોને ખબર પડે છે કે આ મયાવાડી ક્યારે અમારો ?

(ગાજે પાટણપુ મા ગરની ગુર્જરો ધણી રે.....પૂનમ ચા તી)

કાયા - વાડીને કરભાતા નહિ વાર છે કે,

જાથે તૂટી જાતો ત ખૂરાનો તાર કાયા (૧)

માખી - ત બૂરાના તારને તૂટેલો સ ધાય,

પણ 'તૂટીની બૂટી' નહિ, ગયા રક ને રાય

જમ - કિર - તેડા આચિ તા નિગધારશે રે,

भाटे लभित ठेन हाय अडे दुधियार काया . (२)

માખી - કાપીને બાગી મૂકે તો પાલ વળ ન જાય,

એવી સ્થિતિ છે આપણી, 'મારુ' ના મુકાબ

‘મારુ-મારુ’ કરતા ‘તારુ’ નહિ રહેનાર છે રે,

સધગી મિત્રકત કેન માલિન્ય છે કિન્તાર કાયા . (૩)

સાખી - નજરેથી જોયા બહુ બળી જતા સમયાન,

છતી આખે આધળા, બૂચા શુદ્ધ ને સાન,

ભૂતેવાને માટે ભુલવટ્ટી તૈયાર ૭ ર,

‘પુનિત’ બધે નહિ તો ઈશ્વરનો ઉપકાર . કાયા. (૪)

‘જો ! મૃત્યુની અગાડીથી જન્ય થઈ છે માટે ભ્રમમાં ન રહેતા એક જ અદાલતિયામાં અને નેપથ્ય મથાનુ કલ્યાણ કરી લેો આ તક તરખી પેવાનુ ચૂકી નહિ આવી તક કરી કરીને આરતી નથી’

અદાલતિયા પછી મૃત્યુ નિમિત્ત છે’ એ વાત માનવીને ગીમત ના તો દાલત ન મગડી મથા રૂમાવ વડ મુખ પરનો પગમેલો લૂગા પૂગા પૂગુ બાપજી’ એ તો કહો, મૃત્યુ કેરી રીને આવશે’

‘જો ! મૃત્યુ તો ગમે ને મદાનુ કાઢીને આવશે કઈ રીતે મૃત્યુ થશે એ નું કરી રીને કહી શકુ’

(મશા મમતી રે (૨) બીજી સ્થાઓ સ્વાગ્યતી .. વમખી વાટમા રે .)

મૃત્યુ આવશે રે (૨) બહાનુ કાઢીને બી-તનું,

કોઈ કહે છે ‘કોગણિયુ’ ને કોઈ કહે છે ‘લકચે’,

કોઈ કહે છે ‘ત્રિદોષ’ લાગ્યો (૨) કાળ તાલુ’ એ બહાનું...મૃત્યુ

કોઈ કહે છે ‘અબ્રહ્મણી’ ને કોઈ કહે છે ‘શયરોગ’,

કોઈ કહે વળી ‘હાટ’ ફેફસ’ છે (૨) ફેફસ જ અ તે થવાનું...મૃત્યુ

આગળથી કઈ ખજર ન આવે, નહિ નોટિસ કે તાલ,

કરવાનું તે કરી જ લેવુ (૨) સાથે ત ખાવાનું....મૃત્યુ આવશે રે.

‘જો ! મૃત્યુ આરવાનુ છે એ નિમિત્ત છે. પણ મૃત્યુ એને પાનાને માથે ક્રમ નથી લેતુ એની પાછળ એક મમત્તા જેવી વાત છે.

માનવનું પહેલરહેલુ મૃત્યુ થયુ ત્યારે તે માનવના સૌ મગાવદા-લાએ મૃત્યુ ઉપર લાખ લાખ શાપ વગ્મોળ્યા સ મારમા ચારે બાનુ એક જ રાત ચર્ચાવા વાગી ‘મૃત્યુએ અમારા માખમને ઉપાડી લીધો’

ચારે બાનુથી આની વાતો આવરા વાગી ત્યારે મૃત્યુએ બગરાન પામે નર્મને કટુ ‘નાથ’ આ તો કર્નવ્ય બજલવવામાય ઉપાધિ છે એક માખમનો જીવ લીધો ત્યા તો ચારે બાનુથી માગ ઉપર શાપ વર મરા માડ્યા નાથ’ અનેક માનવોના નિસામા માસ ઉપર જિતરે તો મોડુ નિક દન નીકળી જાય મારે આવી કપરી ફગ્ગ નથી બજલવવી’

બગરાનને પણ મૃત્યુની વાત સાંચી વાગી એવે નવી નવાઈનો રમ્મો કાઢ્યો ‘જીવ મૃત્યુદેવ’ હવેથી તમાડુ નાથ વચ્ચે નહિ આવે. માખમ મગે ખગે, પણ એનુ આળ તમારે માથે નહિ આવે’

‘ત્યાર એ કોના માથે આવશે’ મૃત્યુએ જિજ્ઞાસાથી પૂછ્યુ.

‘હું અનેક રોગોનુ સર્જન કરુ છુ માનવ કોઈ ને કોઈ રોગથી

મગશે એને એમ કહેવાશે કે ફાલ્ગુ બાઈ તો તાવ આંચો ને મરી ગયા ફાલ્ગુ બાઈનું હાઈફેઈવ' થયું ને જીપડી ગયા જલ હવે નિશ્ચિત જની ફરે / જલવવા માડે'

કાળ કદાપિ માથે નહિ લે, મૃત્યુ કાળા ટીવી,
'પુનિત' કહે આ દુનિયામાથી (૨) જરૂર જરૂર જવાનું મૃત્યુ
એમનાયની વાત સાબગીને શ્રીમત તો દીવા ૬ થઈ ગયા ત્યાંથી
જીને વર મુધી આવનાની પણ હામ ન સહી લગ્નને પહેલે વેર આપ્યા
વગ્મા પેમના જ રોમણીએ પૂછ્યું : 'આજે આટલા વધા કમ લેવાઈ
મયા છે ? દાદ વાઈને તાવ આંચા છે કે શું ?

'તાવ નથી આંચો, તાવનો મકો આ પો છે—મેત આંચુ છે'
શેઠે તગાઈમાં પડતું મૂંઝા મૂંઝુ

આવું માડું માડું કેમ બોલો છો ? મેત આવે મારી નવાસનને
તમને શું મરવા આવે ? મરખી રીને મઈ વાત તો કરો બોલોને થયું
છે શું ? આજે આટલા વધા નરમ કેમ થઈ ગયા છો ?

મઠે જી આ ત્રાસે એમનાય મહાત્મજ પામે બનેલી વાત કરી શેઠા
શીના પણ પાતીના પાટિયા મેસી ગયા આપ્યા ઘરમાં ગમગીની જવાઈ
મઈ થોડી વાર પછી ચેઢાનો મુનીમ આ ૧૧ અને પૂછ્યું

શેઠ પેલા સોદાનું શું મરુ છે ?

હવે મારી પાસે સોદાપોદાની વાત ન કર્યો તમારે જરૂર હોય ને
કર્યો હવે મને એ અકવાડિયુ બગવાનનું બગન મરી નેવા દો કાળા
ધોળા તો જહુ મ્યાં હવે જતા જતા તો અતરને ધોઈ લેવા દો'

શેઠના રામ્હો સાબગીને મુનીમ તો કવાઈ ગયો સાચી વાત સાબગી
ત્યારે ત પણ ગમગીન જની ગયો જમરાનો મમમ થયો ત્યારે શેઠાણીએ
કયું આલો જાતો તો ને જે થવાનું હશે ત થમે'

મેઠ જમવા મેમ કોળિયો મે મોળિયા બર્મા ને હાથ ધોવા માડ્યા
ત્યા શેઠાણીએ મ્હુ ર નિથી જમા તો ખા આજે તો તમને
ભાવતી પૂ જીપોળી નનાવી છે'

હવે તો રોટલી ખાઉં મૂસ્તુપોળી ખાઉં, માર માટે તો જહુ
જ મરખુ છે જ્યા ત્યા પામેગ અ ન પેટમાં ન્હુ જોઈએ'

જોતજોતામાં તો અકવાડિયુ વીતી ગયું છંને દિવસે તો મેઠે અન્ન-
જગ ત્યાગી દીધા અને મૃત્યુની વાગ જોના મેઠા મુખે સતન હરિનામ
રમસ્યુ આવી રુ છે છેવટની પ્રજાપ્રાર્થના કરતા કહેવા વાગ્યા

(હરિને ભજતા હજી કોઈની લાજ નતા નથી જાણી રે)

મારી વસંતી વેળાની વાત, વહાલા । દિલ ધરજે રે,
તું તો અનાથનો છે નાથ । બિરદાને સમરજે રે ... (૧)

ચારે બાજુ ઘેરાયો આજ, મારગ મારો અટકે રે,
'ન મે લક્ષ્મી પ્રણયતિ' વાક્ય, તને શું ના અટકે રે ? .... (૨)

પાછા ખેંચી લે બોલેલા બોલ, ગીત-તોલ જાશે રે,
ખોટા આપે તું આવા કોલ, નક્કી હવે થાશે રે .... (૩)

તારે લડસે જીવન - નાવ, નાનલડી તો ફૂળે રે,
મુઠ્ઠી 'પુનિત'નો પોકાર, હજી શું તું બિંધે રે .... (૪)

પ્રભુ-પ્રાર્થના કંવામાં આત્મો દિવસ પશુ વીતી ગયો વાત માચી
ન પડી ત્યારે નેઃ એકનાથ પામે આગ્નિ, ચરણોમાં આગોટી પડ્યા :

'બાપજી ! એક અઠવાડિયું તો વીતી ગયું, ફળ મૃત્યુ ન આપ્યું'
'હે .. મૃત્યુ ન આપ્યું ?' એકનાથે નવાઈ પાળી પૂજ્ય . 'જો !

તમારું દોષ પુણ્ય બાકી આપ્યું હશે । મને કહો, તમારું ગયું અઠવા-
ડિયું કે વીત્યું ? તમે ગયા અઠવાડિયામાં કેટલો વેપાર કર્યો ? કેટલો

આનંદ પ્રમોદ કર્યો ? જીવના ચટાકા કેટલા કર્યા ? કેટલા વેરઝેર બાધ્યાં ?'
'બાપજી ! મૃત્યુ આખ સામે નામતુ હોય ત્યારે વેપારમાં મન

ચોટતુ હશે । આનંદ પ્રમોદ સજાતા હશે ? ગયા અઠવાડિયામાં મન એવું
હિંમત થઈ ગયું કે ખાતુ ન ભાવે, પીતુ ન ભાવે, કોઈની માવે બોલતુ ન

ગમે બમ આખો દિવસ એક જ વાત—મતલ હરિનું સ્મરણ અઠવા-
ડિયા પછી આ બધું છોડીને આત્મા જવાનું છે એમ મમજીને થાય એટલો

ધમદિ કર્યા મનન હસ્તિમરણ કર્યું . થોડા દિવસની નિદ્રા માટે શુ
કામ વેરઝેર બાધવા ? મયા અઠવાડિયું મને એમ થઈ ગયું કે આવું જીવન

આખી નિદ્રામાં વિતાવ્યું હોત તો બેઠો પાગ થઈ જતન ને । અત્યાર
મુઠ્ઠી મે વ્યર્થ જીવન વિતાવ્યું મારું દહાડા એજે ગયા '

(હઠિના નામનો હો, એક જ આધાર છે....આવો અવમેવડા ! હો,)
દહાડા સંસારમાં હો, એજે વહી જાય છે,

ખોટા વિચારમાં હો, એજે વહી જાય છે. ...દહાડા... (૧)
આથા અનંત છે ને તૃપ્તિનો તંત છે,

માયાના પ્યારમાં હો, એજે વહી જાય છે.... દહાડા ... (૨)
બુદ્ધિયું જ્ઞાન છે ને સુખાવી જ્ઞાન છે,

આહાગવિહારમાં હો, એજે વહી જાય છે....દહાડા ... (૩)

તનડામા તાન છે ને હુયે શુભાન છે,
મમતાના મારમા હો, એજે વહી ભય છે દહા' (૪)

ઉપર માનવતા ને દિલમા દાનવતા,
'પુનિત' અવતારમા હો, એજે વહી ભય છે દહાડા (૫)

એકનાથે કહ્યું 'ભાર્ગ' તમે પૂજા દતા ને કે તમારા જેવું
જીવન કેમ જીવશ ? પ્રત્યક્ષ અનુભવ મળે એ આતર તમને ખોટું મોટું
કહેવું કે અકવાડિયા પછી મોત છે નજર મામે મોતને જોના જ માન
વીનો આ મ મારમાથી રસ જીડી ભય છે તમે તો માત્ર એક અકવાડિયું
જ મોતને નજર સમક્ષ રાખ્યું, જ્યારે હું તો સદાય નજર સમક્ષ રાખ્યું
હું કીધું કહી સકે એમ છે કે મોત ક્યારે આવશે ? જેમ તમે અકવાડિયા
ના જીવન માટે આનંદપ્રમોદ ત્યાગ્યો જીમના રમ ત્યાગ્યા વેપારની
અનીતિ ત્યાગી એમ જિંદગી દૂકી છે એવું નજરે, હું સ્થિતપ્રજ્ઞ મમ
સત્યાચારી જીવન ગાળું છું શા માટે ચાર દિવસની આશની જેવા જીવન
માટે ખોટું કુલાવું ?

(રમતો આવે રે રમતો આવે (૨) જોપાળ નેવા નોકર જઈ એ રે ભાર્ગ')
શાને ફૂલે રે જીવ ? શાને ફૂલે (૨) ખોટા જગતમા શાને ફૂલે ?

'મારું મારું' કહી મથી રહ્યો છે,
તારું નથી, તું જી તો ભૂલે (૨) ખોટા જગતમા શાને ફૂલે ? (૧)

વાડી - વજીરા ને મોટર - જાલસા,
સ્વપ્ન છે સઘળું આખો ખુલે (૨) ખોટા જગતમા શાને ફૂલે ? (૨)

લાખોપતિ હો કે ગરીબ માનવી,
તાવડી એક ધરને ચૂલે (૨) ખોટા જગતમા શાને ફૂલે ? (૩)

વિશ્વ જ ખોટું ને વિશ્વેશ સાથો,
વિશ્વાસ ધરકદી માથું ફૂલે (૨) ખોટા જગતમા શાને ફૂલે ? (૪)

લજ લે પ્રીતે 'પુનિત' પ્રભુને,
કેરી ન મળશે ઋતું જિંદગી (૨) ખોટા જગતમા શાને ફૂલે ? (૫)

આ જાનનાશી સાળળીને શ્રીમત તો એકનાથના ચરણોમા આજોગી
પાપો 'દેવ' આપે માત્રો અનુભવ કરાવ્યો ગયું અકવાડિયું જેવી
રીતે વિતાવ્યું એવી જ રીતે હવે આખું જીવન વિતાવીશ શા માટે
આ દૂકા જીવન માટે કાળાધોળા કરવા ?

અકવાડિયા પછી તદ્દન નામ દરે એ વિચાર આવતાં જ રાંત
પરીક્ષિત બહાવત જની ગયા અને શુક્રદેવજીને ઘરણે ગઈ ને કહ્યું 'દેવ' ૩

મને બચાવો જીવનમાં પાપે માઝા મૂકી છે અતઃમાં પાપનો ભક્ષ
 મનનની રહો છે એના તાપથી આખું જીવન સળગી રહ્યું છે કૃપા
 કરીને એ પાપના ભક્ષ પદ કૃપાનું જળ ઓઠો અને એને છુટાવો '
 (૨) નામની કે (૨) બીજી ગાઓ સ્વાગ્યની રસમી વાટમાં કે (૨))

પાપે હું બહુ કે (૨) ઉપર અમૃતજળને છાટો,
 હોળી તો હંચામાં લાગી, તપી જયા સાં અગો,
 બહુ બહુ હું થઈ ગયો છું (૨) ઊઘડે નહિ મુજ ઘાટો પાપે
 જગત આજે મારી નજરે લાગે ખૂબ અકારુ,
 મીઠું તે કડવું થઈ ગયું (૨) ખોટા જગના ઠાઠો પાપે
 દિલ માગે કોઈ નવી વસ્તુને, કૃપા કરીને આપો,
 બિશ્વાની ઝોળી હું ધરતો (૨) સફળ કરો મુજ આટો પાપે
 પાપ પુણ્યના ભેદ બધાએ આજ થકી હું સમજ્યો,
 'પુનિત' કરો આ અધમ જીવનને (૨) રાહ હતો મુજ રાટો પાપે
 શુદ્ધેવજીએ મ્થ ગામ ' સપિનો ગાપ મિથ્યા થવાનો નથી
 હજી માન દિવસ બાકી છે આ માત દિવસમાં તું તારું શ્રેય સાધી બે
 ભાગવતકથામૃતનું જ પાન કરે છે તેના પાપનો નાશ થાય છે ભાગવત
 કથામાં એવું જાન બહુ છે, ' એનાથી નિર્ભય બની જવાય છે તમારે
 નિર્ભય બનવું હોય નો, આવો ભાગવતકથામૃતનું પાન કરાવું ' ।

તમને પરીક્ષિત ભાગવતની મ્થા માનણવા શુદ્ધેવજી અમીપ પાકી
 વાળીને બેમી મ્થા શુદ્ધેવજીએ શરૂઆત કરવા માકી ત્થા તો રવર્ગના
 દેવા અમૃતકૃષ્ણ નાવીને કદરા સંગમાં સર્ગન ' તમને તો મૃત્યુનો
 ભય નાગો છે ને ? નો આ અમારું અમૃત તમે ને સુએથી પીઓ અને
 અમર બનો એના બદનામાં અમને ભાગવતકથામૃતનું પાન કરવા દો '
 અમૃત પીને અમર થવાની વાત આની એટલે સંગ પરીક્ષિત
 વિચારમાં પડી મ્થા અરે ' દેવો અમૃત છોડીને આ ભાગવતકથા
 મૃતનું પાન કરવા કમ અધી । મ્થા છે ? શુ અમૃત કરતાંય ભાગવત
 કથામૃત ચમિતુ હશે ?

દ્વિધામાં પડેના પરીક્ષિતને શુદ્ધેવજીએ પૂછ્યું ' સર્ગન ! શા
 વિચારમાં પડ્યા ? આ ભાગવતકથામૃત પીવું છે કે દેવોનું અમૃત પીવું છે ? '
 મહારાજ મારી મમત બે અમૃત પડ્યા છે એક ભાગવતકથા
 મૃત અને બીજું દેવોનું અમૃત આ બન્ને અમૃત પીરાથી શા લાભ થાય
 છે એ તો જગ સમાનવો '
 ।

શુદ્ધેવજીએ મહુ રાગનું 'દેવોનુ અમૃત પીવાથી અમરત્વ મળશે' સાથે સાથે સ્વર્ગના મુખો મળે પ તુ એ અમૃતની પાછળ એક દુ ખ હાથેતુ છે જે લોકો આ અમૃત પીએ છે તે સ્વર્ગમાં જાય છે ત્યાં ગયા પછી એના મહા પુષ્પની માગા નાખવામાં આવે ॥ પુણ્ય નપતુ દોષ છે ત્યાં મુખી પુષ્પમાંગા નાજી ને નાજી રહી છે પણ પુણ્યનો ક્ષમ થવા માટે છે ત્યારથી એ કમ્ભારા માટે છે દેવોનુ અમૃત પીવાથી સ્વર્ગનો મુખો આપડે ॥ પણ પાપનો ક્ષમ થતો નથી પાપના ક્ષમ વિના આત્મ અમરત્વ પ્રાપ્ત થતું નથી બાગવતકથામનનું પાન કરનારના પાપોનો ક્ષમ થાય ॥ એટલે દેવોના અમૃત કમ્ભા આ બાગવતસ્થામૃત અનેક રીતે ચડિપાતુ છે '

(તારો નેકો વાગેો મને ક મો જગમા કરના રહીને)
પાપ-તાપને હરવાવાળી, સતની અમૃતવાણી રે
શાંતિ પામે બળતા હૈયા, એ એની એ ધાણી રે પાપ (૧)

અ હનવૃક્ષથી મુગ ધ નીકળે સધળે તો ફેલાતી રે
બીજા વનને ને એ રૂપરે, ત્યાં પણ એ સમાતી રે પાપ (૨)

પાવડ હાડસ' સતનુ હેમુ, ત્યાંથી વીજળી પ્રગટે રે,
સાબળવાથી સ ધાણુ થાતા, દીવા દિલમાં પ્રગટે રે પાપ (૩)

દીવો થતા અ ધાડુ જાતું, અ તરમાં અજવાળા રે,
નાસી જાતા આતર શત્રુ, નારો મિહિમધ કાળા રે પાપ (૪)

'પુનિત' પ્રભુના પ્યારા મ તો, 'જગ-ઉદ્ધારક' કહાવે રે,
નીચી ગતિના છવોને એ ાથી ગતિ અપાવે રે પાપ (૫)

એટલે તો દેવો આં અંતેરા નાજ લેના અહીં દોડયા આવ્યા
છે આ સ્વાર્થી દેવો એક આની આપીને કહી મની લેવા આવ્યા છે
હવે તમે જે નિર્જય મે તેઆઓ

પરીક્ષિને ક્યુ ભગવન જે આવું જ દોષ તો મારે દેવોનુ
અમૃત પીતુ તથી મારે તો બાગવતકથામૃતન જ પાન મ્દીને પાપોનો
ક્ષમ મ્દવો છે કર્મનુ દેવુ ચૂપ્યા વિના માઓ ઉદ્ધાર નથી

પરીક્ષિને આમ મ્દીને ર મ્દેવજીના ચરણોમાં આશ્રય દ કરતુ ક ના
મ્દ્ય દેવે દેવે તો આપ જ મારા માંના નારણુદાગ છે

(શિર ચૂપ્યુ શિર ચૂપ્યુ બાપા નાગ ચરણોમાં રે વ ધોડો વ ધોડો)
જગમાં જે તારણુદારા ! શુરુદ માગ ઉપકારી રે,

મન-ખેતર ખેડનારા, શુરુજી મારા ઉપકારી રે જગમાં (૧) ૩૭

ખેતરમાં બોઝી, લોથા ને પથરા,

બધાને સાફ કરનારા, શુરુથી માગ ઉપકારી રે .જગમાં....(૨)

મારો પાક લેવો દોષ તો ચોથી પહેલા ખેતરને આફ કવવું જોઈએ
ખેતરની અંદર અનેક જાતનું ધામ છાંયી નીકળ્યું દર્શો, ધામના મોટા
મોટા બોથા જામ્યા હશે 'બોથા' ગજને ખેડૂનો મારી રીતે મમજી રાખી
એક કેમણે ધામની જડ જામ્યા પછી દિનપ્રતિદિન એ વધતી જ જાય.
જેમ જેમ એ વધે એમ એમ એની જડ જામતી જાય પછી એ નાની
જડમાંથી મોટું બોથું બની જાય છે એક બોથું, બે બોથા એમ કરતા
કરતા થોડા જ મમજમા આખા ખેતરમાં બોથા જ બોથા થઈ જાય છે
આવા બોથા જે ખેતરમાં હોય એ ખેતરમાં ખેતી ન થઈ શકે

આપણું મન એ ખેતર જેનું છે આપણા મનરૂપી ખેતરમાં શરૂ
શરૂમાં પાપ કષ્ટગારી આવે છે જે આપણે તેની દરકાર ન કરીએ તો
તે પાપની જડ દિનપ્રતિદિન વધતી જાય છે 'આટલામાં શુ ?' એમ કરીને
આપણે પાપ તરફ દુર્વક્ષ એરીએ છીએ પશ્ચિમમાં એ આવે છે, કે એક
દિવસ એ પાપ આખા હૃદયનો કવજો કરી વે છે પછી એ પાપને હૃદય
માંથી કાઢવા ખૂબ જાહેમન છાંયી પડે છે

એક શુદ્ધની પામે એક શિષ્ય વિદ્યાભ્યાસ કરે આ શિષ્ય નાની
નાની વાતોમાં ખૂબ મેદરમાર રહે જ્યારે શુરુ કાર્કટકોગ કરે ત્યારે શિષ્ય
કહે 'શુરુદેર' આટલામાં શું થઈ ગયું ?

એક દિવસ શુરુદેવે મિત્રનીતિતા રાજકોમાં કહ્યું 'ભાઈ' તું
આટલામાં શુ, આટલામાં શુ કરે છે, જલ્દી નાની નાની વાતોમાં મેદરમાર
ગહેનારો માનવી મોટે ભાગે કુખી કુખી થઈ જાય છે જે જીવનમાં સુખી
થવું હોય તો કોઈ જલ્દી વાતને નાની ન ગણનાં, તેના ઉપર ખૂબ વિચાર
કરવો જોઈએ અને રહેની તકે મજાગ બની જવું જોઈએ

(કુનિયા વામ તથા સાહો, કગને કુખી તળી ગાઠો .. જોખમ મગતનો ચાખખો)

નાનું ના માને લગાર, રહેવું કરી ન બેદરકાર,

નાનો શત્રુ લાગે તોયે કરવો તુર્ત પ્રહાર,

કોને ખબર એ ક્યારે વધશે ? (૨) કરવો જટ સહાર નાનું

હનિહાસપ્રમિદ્ધ વાન ■ પૃથ્વીરાજ ચૌહાણે મત્તર મત્તર વખત
શાહબુદ્દીન ધોરીને નાનો શત્રુ મમજને છોડી મૂક્યો પૃથ્વીરાજના મનમાં
ફાકો હતો, કે આ મગતગ જેવો શાહબુદ્દીન મને શુ કરવાનો છે ? પણ
પાછળથી શાહબુદ્દીન એક દિવસ એવા શક્તિશાળી બની ગયો કે અજમે

ગણાતા પૃથ્વીમળને દગવીને કે ક્યો

રોગ ને અંગે થોડો પેઠો, ધીમેથી વધનાર,
આવતા રોગને દાણી દેવો (૨) કરવો નહિ વિચાર... નાનું

અગ્નિનો એક નાનો તણુજો, ભસ્મીભૂત કરનાર,
પાણી ઉપર નાખી દેવું (૨) સતત કરવી ધાર... નાનું

પાપ નાનકડું દિલમાં વમિયું, રગ રગ પ્રસરનાર,
નાનકડી જે ચોરી કરતો (૨) જરૂર જેલ જનાર... નાનું

શેક અગર તો માલિક નિજનો ચલાવતો કારભાર,
ઉમરમાં જે નાનો કદાપિ (૨) ધાર્યું એ કરનાર .. નાનું

નાનકડું એક સાપોલિયું જે, મુખમાં વિષ ધરનાર,
'પુનિત' કોઈ દી દંશ એ દેતું (૨) પ્રાણ તણું હરનાર... નાનું

શુરુદેવે સિધ્ધ પાસે અનુભવનો નિચોડ રજૂ કર્યો પણ સિધ્ધે
જીવનમાં નાખીલાંયડી જોઈ ન હતી એને તો એમ ન થતું કે નાનું એવું
નાનું નુકસાન કરી કરીને ફેટતું કેર ?

આટલાંયો બોધ આપ્યો જ્ઞાપ્ય સિધ્ધે જગત્ ક્યાનમાં ન લીધું
એટલે શુરુને એમ થતું કે બોધપાક વિના માગી વસ્તુ અમલનગે નહિ
એક દિવસ શુરુદેવ સિધ્ધને માથે લઈને આગધામની જગ્યાએ તીક
ખા માત્રા કરતા કરતા બંને જણા કાશીમાં આવ્યા બગવાન કાશી
રિશ્તનાથના દર્શન કરી ગંગાજીમાં સ્નાન કરતા આવ્યા મંગાજીનું દર્શન
કરીને શુરુસિધ્ધ બાન દિન ચર્ચ ગયા 'હર હર મંગે' કરતા બંને જણા
સ્નાન કરવા લાગ્યા સ્નાન કરતાં કરતા શુરુદેવે કહ્યું 'મંગાજીમાંની
ગોદમાં રમવાની કેવી મજા આવે છે' આજ આપણે એમ કરીએ, કાશી
પરથી મસક ચર્ચને મંગાજીમાં લગવા પડીએ અહીં લગવાનો અનેરો
બાનદ આપમે.'

'જેવી આપની મગજ !' સિધ્ધે પોતાની સમિતિ આપી

બંને જણા કહે આપીને મસક લેવા મસકવાળાને ત્યાં ગયા ને
જે મસક માગી, મસકવાળાએ કહ્યું : 'બાઈ, જે મસક તો છે, પણ એક
મસકમાં નાનું એવું કાણુ છે બીજી મસક આપી છે, એ વર્ષ જીવ.'

શુરુદેવે કહ્યું 'ના બાઈ, કાણુવાળી મસક ન જોઈએ, મસક
તો આપી જોઈએ, નાનકડું કાણુ અમને મોટા જોખમમ. ઉતારી દે'

'શુરુદેવ ! નાનકડું કાણુમાં શું ?' સિધ્ધનો સ્વભાવ ઉપર આવ્યો

'બાઈ ! મને તો એવી કાણુવાળી મસક લઈને મંગાજીમાં

પડના નીકે લાગે આખી મસક હોય તો જ હું તો નગના પડું.

‘શુરુદેવ’ નમે આખી મસક લેને. કાણી મસક હું વર્ષિય. પછી છે કંઈ ? એ નાના કાણા વાટે બગર્ષ બગર્ષ ને ફેટ્યું પાણી બગવાનું છે.

શુરુછને એમ થઈ ગયું કે નાની વસ્તુમાં બેઠરકાર ગદેવામાં એનું પરિણામ કેટલું બધું કર આવે છે એ પદાર્થ પાકે શીખવવાનો આભારે મને મોકો છે. આરી મન્ય તક ફરી કરીને નહિ મળે શુરુદેવે કહ્યું : ‘બેભારે, આખી મસક વર્ષિને હું નગના પડું’ નાના કાણાવાળી મસક તું પડું.

મસક વર્ષિને જન્મે જન્મ્યા ગગાજમાં તરવા પડ્યા. મધ્યગામાં આવ્યા ત્યારે શિખની મસકમાંથી ધીમે ધીમે કરીને બધી જ દના નીકળી ગઈ મસકમાંથી દવા નીકળી ગઈ એટલે શિખે કહ્યું : ‘શુરુદેવ ! મારી મસકમાંથી તો ધીમે ધીમે કરીને બધી દવા નીકળી ગઈ. દવે શું થાય ? અગાધ જગમાં નગવાનો તો મને મડાવરો નથી.’

‘એ તો મેં તને પહેલા જ કહ્યું હતું કે નાની વસ્તુ પ્રત્યે સેવેલી બેઠરકારી વખત આવે બધું કર પરિણામ વાવે છે.’

‘શુરુદેવ’ પણ આ તો આવ દવા નીકળી ગઈ.’ આટલું કહેતા જ એ તો અગાધ જગમાં કૂમકા ખાસ લાગ્યો. શિખે એક બે ફૂલકાં ખાધા થઈ પાણી પણ પી ગયો. જ્યારે તે ચક્રવર્તી થઈ ગયો ત્યારે શુરુદેવે પોતાની મસક આપી કહ્યું. ‘એ આ મારી મસક, હું તો તરવાનું જાણુ છું.’

શુરુદેવની મસકને મદારે એ બહાર આવ્યો. આજે એને સમજાયું કે નાની ગણાની વાતમાં કદીરે બેઠરકાર ન ગેરું જે વ્યક્તિ નાની નાની વસ્તુઓ પ્રત્યે બેઠરકાર ગેરું છે એને બહુ પરિણામ મોગવડું જ પડે છે.

એ જ પ્રમાણે આપણા મનરૂપી બેનરમાં પાપનો ફળગો ફૂટે કે નગ જ મેળે થઈ જતું જોઈએ. પાપ પ્રત્યે બેઠરકાર સ્વીકૃત તો એક દિવસ પાપની જક જમી જમે નાનપણમાં નાનકડી ચોરી ‘કુતારો માણસ જ મોટી ઉગરે મોટી મોટી ચોરીઓ કરે ■ પોતપોતાના ઢેચા પર હાથ મૂકીને મોં કહો, આપણે ભવારે જીએ છીએ ત્યારથી માડીને ને રાં સર્ષ એ છીએ ત્યાં સુધી, આરા નાનાનાના ફેટ્યા પાપો દરીએ છીએ ?

મવાગ્યી તે માન સુધી માણસ અનેક પાપો કરે છે. રોજ ને રોજ એક જ જાતનું વર્તન કરવાથી માણસ દેવાઈ જાય છે પછી તો પાપ દરરામાં ય એને ધૂણા નથી થતી, કાણુ કે, પાપ એકે પડી ગયું હોય છે.

અનેક નસી સુધી આમ ને આમ ચલુ જાય તો મનરૂપી બેનરમાં

પાપનાં ઘટના બોધા જામી જાય ? જો ખેતરમાં મોરડીઓના જાળા જામ્યા હોય, કાગકાગનો પાગ ન હોય ને મેન-મા ખેતી ચર્ચી શકે ખરી ?

આપણા મનરૂપી ખેતરમાં અનેક પાપના બોધા, દુરાચારના જાળા અને કોરનાના કાઠામકગ પથરાયા છે આના ખેતરને પરમ ઉપકારી એવા ગુરુજી ખેડને તાવ કરવા પ્રિયદ્વ થાય છે

ખેતરમાં બોરડી, બોધા ને પથરા,
બધાંને લાકે કરનારા, ગુરુજી મારા ઉપકારી રે જગમાં (૩)

અનેક વગ્ધોથી પડતર રહેતી જમીનને જ્યારે પેશ્ત ઉપરોગમાં લેવા છોડે છે ત્યારે સૌપ્રથમ ખેતરમાં જામેના વામના બોધા અને જાળા જાખનને દૂર કરે છે વગ્ધકિ વામની જડ કાઢવા માટે ખેતરમાં આગ વમાડે છે, પછી ખેતરમાં વેમચેવા છ ટાળા-પથરા વગેરે દૂર કરે છે.

આટલી કામગીરી મજા મા પડી નહૂત ખેતર મામી નજાગ નામે છે ખેતરમાં ખાકાટેકાં તો નથી ને ! ખેતરમાં ખાકાટેકરા હોય તો તેને સમથગ જનાવી ખેતરને મનુષ્ય કરે છે પછી એના પર વૃષ્ટિ થવા દે છે વૃષ્ટિ થવાથી કંઈક અંશે જમીન પનમે છે ખેતરની જૂમિ પોચી પડતી નથી ત્યાં સુધી હળ ચલાવી વકાવું નથી

આપણા મનરૂપી ખેતરને તૈયાર કરવા અનુભવી ખેડતર જોટરી જ કાગજ પરમ ઉપકારક ગુરુદેવ લે છે ખેડૂનો તો પોતાના ખેતરમાંથી સારા પાક લેવા આટઆટની જહંમન લે છે જ્યારે પરમ ઉદાર ગુરુદેવ તો પાનખના પડતર ખેતરોને મહેનત વર્ધને ઉપગતિ બનાવે છે જરા વિચાર તો કરો, આપણું મનરૂપી ખેતર કેટલા જામોથી પડતર છે ! એમાં કામ, ક્રોધ, મન, મોહ લોખના કેટલા જાળા જામ્યા છે ! કેળા ને કમિનના પથ-ગચ્છો કેળવા પડ્યા છે ! નીચનાના ખાકા અને આકાષના ટેકરા કેટલા છે ! જો ખેતરની આવી રિયનિ હોય તેમાં ખેતી શી રીતે ચર્ચી શકે ?

મનરૂપી ખેતર તૈયાર કરવા ગુરુદેવ સૌપ્રથમ દુર્ગુણોના જાળ ને કાપે છે ખેતરમાં દુર્ગુણોનું નાનકડું જીવન જણ નહીં જાય એ ખાતર દ્રેગમની આગ લગાડે ■ નાગ ખેતરની પત્ની આપતા પહેલાં સ્વખાવની વકના અને અકાષને દૂર કરે છે માધુ ચર્ચીએ જણ 'સીધા' ન ચર્ચીએ તો એનો કાઈ અર્થ નથી ખરેખર તો—

‘સાધુ ચયાનુ કામ નહિ, સીધા ચયાનુ કામ છે’

મનને આટલું તૈયાર કર્યા પછી ગુરુદેવ કૃપાવૃષ્ટિ કરે છે મદબોધ ૪૧

ના જાગ્યા મનથી જેનર પવત્રે છે અને કાગમી ડ જેન મન મુદ્દ જને છે મગ બન્ધા વિના શામગિયાનો બેસો થયો નથી ગોરવામી તુલમી કામે બકતના લગણો દસાવવા લખ્યુ છે કે

સરલ સ્વભાવ ન મન કુન્નિલાઈ, અથા લાલ મ તોય સહાઈ

મનની અદર મારી મારી વસ્તુઓને સ્થા ૧ આપવા સૌપ્રથમ મ ગ બનાવવાની જગર છે સરળતા આપવી નથી ત્યાં સુધી કામ મ ગ થયુ નથી કુબારો દાખનો ચર્ચાએ કુબાર પાત્ર વનાવવા બેસે છે ત્યારે સૌપ્રથમ માણ માગીને મીણુ જરી વનાવે છે પમથી માગીને ખૂદીખૂદી એમા બગી ગોના કાગકાકરાને ફૂ મરે છે પાત્ર બનાવવાની આ માગીમા બુનેચૂક પગુ એકાદી મમરી હી મર્ધ તો કાચુ પી લ્યુ કપામ ચર્ચ જવાનું મમરીરાગી માદીથી પાત્ર તો જને પમુ જ્યારે પાત્ર તૈયાર થાય ત્યારે તે મમરી પોતાની મનિતાને લઈને પાત્રમાથી ખરી પડે છે પરિણામ એ આવ છે કે પાત્ર અપાત્ર ચર્ચ જાય છે કાણા પાત્રની કિમત કેટની ? મહત્ત મજે તોય કોઈ એો નેવા તૈયાગ ન થાય

શુદુના કૃપાપાત્ર જનતુ હોય તો સૌપ્રથમ આપણે મગ બનતુ પડે સ્વભાવની અદર વણાઈ ગોની વકેતા અને આગાઈને ફૂ કરવી જોઈએ જાણુ—અજ્ઞાણે પણ કોઈ નાનમો દુર્ગુણ રહી ગયો તો શુદુના કૃપાપાત્ર નહિ થવાય. ગમે તેટલી પ્રગતિ મરી હશે પણ એ નાનમો દુર્ગુણ વડીના છૂટા ભાગમા ગે ૧થા ઉ ૧૭ પાણી ફે રી નાખમે

જે લોકો મગ ક કાપક પર હાપકામ કરે છે તેઓ હાપતા પહેલા ૭ ગો બરાબર મમજે છે રગની અદર બગી ગોના બધા ખ્યરાને પ્રથમ ફર કરે છે પછી જ તે રગ હાપતા માટે ઉપોગમા ને છે જે રગની અદર ક્યરો રહી ગયો હોય તો પરિણામ એ આવવાનું કે ૭ ગના ક્યરા ના ધાબા કાગગ કે કાપક પર દેખાવાના ગમે તેટલુ સરમ કામ ક્યું હોય પણ આ નાનકડી બેદરકારી સોના જેવા કામને કોડિનુ બનાવી દે છે

જે સ્થાનમા ગુડાઓ બરાઈ બેઠા હોય તે સ્થાનમા સજ્જનો પમ ધરવાનો વિચાર કરે ખરા ? જ્ઞાનમના ગોળા પગ મેથ લાગેની હોય ત્યાં સુધી દીવાનો પ્રમશ પથરાતો નથી નગની અદર ક્યરો ભરાયેલો હોય છે ત્યાં સુધી પાણીનો પ્રવાહ સરળતાથી વહી શકતો નથી કૂવામાં અનેક વરમનો ક્યરો જામ્યો હોય તો પાણીનો નવો પ્રવાહ આવી શકતો નથી દર્પણ પર મેલના થર જામ્યા હોય તો અદર સરમ રીને પ્રતિબિંબ દેખાનું નથી મારગની અદર કાટાકાકરા પડ્યા હોય તો સરળતાથી ચાની

શકાનું નથી એમ, અતરમાં જાગેથી મલિનતા દૂર થતી નથી ત્યાં સુધી પ્રેરણાનો પ્રકાશ પથતો નથી.

(જેણે હરિશ્ચંદ્ર માયા, નર એ જ કમાયા. . આરોગ્ય નંદવાલ 'રે....')
મલિનતા જ્યારે આવે, અંતર પ્રેરણા થાવે,

છિદ્ર પુરાયેલાં ખુલ્લાં રે થાતાં,

અરણ્યને પ્રગટાવે, અંતર પ્રેરણા થાવે... મલિનતા... (૧)

એલ જતાં જળ શુદ્ધ જ થાતું,

વિચાર એવા જન્માવે, અંતર પ્રેરણા થાવે....મલિનતા ..(૨)

એનું પ્રતિબિંબ મુખે દેખાતું,

મુખકાને જળકાવે, અંતર પ્રેરણા થાવે.... મલિનતા....(૩)

‘પુનિત’ પંથ પ્રભુનો એ પકડે,

મારગ સાચા ચલાવે, અંતર પ્રેરણા થાવે.... મલિનતા... (૪)

આપણા મનની બધી અશુદ્ધિઓને દૂર કર્યા પછી મોક્ષની વૃદ્ધિ મનને જરા મૃદુ બનાવે છે. વૃદ્ધિ થયા પછી જ ખેડૂનો ખેતરમાં ફળ જોડે છે. એમ, સદ્મોક્ષ આપ્યા પછી જ—

નીતિ-ઐરાવ્યના જળક જોડી,

મોક્ષના ફળ હાકનારા, ગુરુજી મારા ઉપકારી રે...

ખેતરની ભોમકા વૃદ્ધિથી પોતી પડતી નથી ત્યાં સુધી ખેડૂનો ફળ જોડના નથી. ફલજી જૂમિમાં ફળ જોડે તે ફળ તરી જાય ધણી ઉપદેશ-કો પાત્ર—અપાત્રની પરવા કર્યા વિના આડેધડે ઉપદેશનું ફળ ચલાવવા લાગી જાય છે પરિણામ એ આવે છે કે અધૂરિયા ઓનાઓ શબ્દે શબ્દે થકા અને તર્ક દરે છે છતાંય ઓનાઓના મનનું મમાધાન થતું નથી. એનું કારણ એ છે કે જ્ઞાનને પચાવવા જેવું મન તૈયાર થયું નથી હોઈ.

એક વખતે ભગવાન શંકર અને પાર્વતીજી કેવાસ પર્વત પર બેઠાં બેઠાં વાર્તાવિનોદ કરી રહ્યા હતાં. એવામાં પાર્વતીજીનું ધ્યાન ‘શંકરે પહેરેલી મુડમાળા ઉપર પડ્યું. માનરખોપરીઓની માળા જોઈને પાર્વતીજીને ધણીવાર પૂછવાનું મન થઈ આવતું પણ એક ચા બીજા કામેને લઈને પૂછી શકાનું નહિ આવી અશુભ માળાને જોઈને એ મડકાયાતા . ‘આવી મુડમાળા તે પહેરતી હશે ! મનમતતા પુષ્પોની માળા પહેરાય, રતનમણિઓની માળા પહેરાય, પણ આવી માળા તે કાઈ પહેરતી હશે ! બીજા કોઈ દિવ નહિ અને આ એક જ કેમ પહેરતા હશે ?’ આવા વિચાર પાર્વતીજીને ધણી વાર આવતા, પણ કોઈ દિવસ એ પૂછી નહિ

શકેલા આજે તો પૂરનો સમય હતો બીજી કોઈ કામકાજ હતું નહિ
 શકર પણ ખુશ બિભાજના હતા સામ જોઈને મનમૂઝાનો પ્રશ્ન કરો
 દેવ 'આપ મ મનિ આપના હો તો મારે એક પ્રશ્ન પૂછો છે '
 દેરી ' અગાવ હો છા માટે કે મનમા જે દોષ તે પૂછી નાખો '
 બીજે તો એવો કોઈ પ્રશ્ન નથી તમને બીજી કોઈ માગા ન
 મળતી નથી તે આ માત્ર ગોપરીઓની માગા જનારીને પહેરો છો '
 પાર્વતીજનો પ્રશ્ન માનગીને શકર આનંદમાં આવી ગયા અને
 કહ્યું દેરી ' આ તો મારી મોઢેરી માગા છે આ દોષેક મુક મારા
 પ્રેમનુ પ્રતીક છે આ એકએક ગોપરીમા મારા એકમ મારણા
 ભરેલા છે એ બધા જ મ મારણા મારા અતરમાં અગ્નિ ધરેલા છે '
 (બધાવા ' તારો રિયોમ (૨) વિગડનું હૃદ છે આમુ અૌધ મસાગ)

અતર અકિત ગ્રહી જાય (૨) એક સ લારણા,
 જૂના તાત ઘઈ જાય (૨) સનેહ-સ લારણા . અતર . (૧)
 દેરી માનગો ' આ મુકમાગાની એકએક ગોપરીને જોના જુગ
 જુગજૂના સ્મરણો તાજ ઘઈ જાય છે એની યા-આન મન પુલકિત
 બની જાય છે

પુનર્મિલન કદી સાચા સનેહીનુ,
 જોહની આખે દેખાય (૨) સનેહ-સ લારણા . અતર . (૨)
 પ્રેમીએ આપેલી નાનકડી ભેડે જોના ટેકેવા સ્મરણો તાજ થાય
 છે ' જ્યારે આ તો જુ. પ્રેમપાત્રના મસ્તકની ગોપરીઓ છે એને જોના
 મનમાં શું ન થાય કે અરે, કટીંગ વખત તો સામર-સાગરનો સગમ
 થતા જેમ માગના જગ દિનોગે ચકે છે તેમ જૂની યાદ આવતા મન
 માગરમા પ્રેમની બરતીઓ આવે છે

વિયોગ અવધિની ડેટવી એ પાળમાં,
 અશ્રુ નીરે સમાય (૨) એક-સ લારણા અતર (૩)
 એ રે ઉછાળા છે 'પુનિત' પ્રેમના,
 પ્રેમીઓની પાસે ગ્રહી જાય (૨) સનેહ-સ લારણા અતર (૪)
 દેરી ' એ મુગના નહિ મુગમુગના પ્રેમપાત્રના આ પ્રતીકો છે
 આ બીજા કોઈની ગોપરીઓ નથી આ ગધી તમારી જ ગોપરીઓ છે '
 'હે મારી ગોપરીઓ ' પાર્વતીજ તો માનગીને હનખ ગયા
 'દેરી ' ગમગવ નહિ ના બધી તમારી જ ગોપરીઓ છે હું
 ૪૪ તો અજ મોને અમર છું જ્યારે તમારે માટે તો જ-અમરજી છે તમારા

અનેક જન્મો થઈ પણ પ્રત્યેક જન્મે તમે મારા પત્ની થયા છો ત્યારે તમે મરણ પામો છો ત્યારે નમારો વિયોગ માતૃથી મડન થતો નથી આથી તમાગ અનન્ધ પ્રેમને વર્ષને તમારુ મરતક કાપી, મારા હૈમા પર સ્થાપુ છુ અનેક જન્મોથી આમ થતુ આ-ચુ છે આ એકએક ખોપરી જોડે છુ અને મને અત જન્મોના સમગ્રો બાદ આવે છે '

'નાથ' ત્યારે તુ આ જન્મમન્થુના ચક્રમા ક્યાં જ કરવાતુ ? અને પ્રત્યેક જન્મે આ મુડમાગમ માત્ર એક એક મસ્તકનો વધારો જ થવાનો ? એવો કોઈ ઉપાય છે નહિ કે જેથી કું અમગત્વને પામુ ? કું અમગ થઈ નહિ તો મારુ પશુ મ છુ થાય નહિ '

પાર્વતીજીને અમગ મનવાની તાવાવેલી વાગી

'દેવી ! અમર બનવા માટે અમર વિધાનો ઉપદેશ લેવો પડે '

'નાથ' આપ મારા શુદુ જનીને અમર વિધાનો ઉપદેશ આપો, '

'દેવી' અમર વિધાનો ઉપદેશ આપવામા જરાય દરકન નથી પણ તે ઉપદેશ આજમે તે અમર થઈ નથ. પડી બને તે માનવ હોય, જાનવ હોય કે ગમે તે હોય. તે ઉપદેશ એકાનમા જ અપાય માટે માતો, આપણે બે ને રનના કોઈ એકાત સયમમા જઈએ '

'માતો ત્યારે' પાર્વતીજી તરત જ જિભા થયા સકે- પશુ જિભા થયા માવના માવતા અતોર વનમા આગ્યા છુદર એકાન સ્થાન જોઈને બેઠક જમાવી અમર વિધાનો ઉપદેશ આપના પડેના આસપાસમા નિવામ કરી રહેન પશુપતીઓને નમાડવા માટે સકરે કમરુ વગાડ્યુ કમરુનો મગનભેદી અવાજ આજગીને પશુ અને પખીઓ શ્રવ વર્ષને નાન

હવે બન્ધુ એવુ કે જે રૂક્ષ નીચે તકે અને પાર્વતી મેઠા હતા એ રૂક્ષની બે ઝોનમા એક પાંખ વિનાનો પોપટ ભરાર્ધ મરેનો નાસવા માટે તેણે વધી મેશિંગ કરી, પણ પાંખ વિનાનો કોડી ન શક્યો ભયનો મારો રૂક્ષની મગેનમા જ લપાઈ રહ્યા આમપાનમા પશુ-પત્રી કોઈ ન મળ્યુ એટલે સકરે અમર વિધાનો ઉપદેશ આપવા માગ્યો 'દેવી' જેને જન્મમન્થુના ચક્રમાથી છટકુ હોય તેના માટે એક જ ઉપાય છે, અને તે છે હરિનું ભજન મારો એક જન્મનો નહિ, અનેક જન્મોનો અનુભવ છે, કે જગત એ માત્ર સ્વપ્ન છે, સાચુ તો કેવળ હરિભજન છે

હિમા કહાહ મે અનુભવ અપના,

સત હરિભજન, જગત સભ અપના.

'દેવી' અનુભવીઓએ સ સારને સ્વપ્નવત્ કયો ■ એમા જરાય

અતિશયોક્તિ નથી માનવ નિદામા પડે છે ત્યારે ને સ્વપ્નસંજ્ઞા તન્મય
 મતી જાય છે સ્વપ્નામા રાજા બને છે અને જાતના ભોગ ભોગવે છે
 ફરી પાછો બિખારી બની જાય છે દુકા રોટલા માટે ઠેરઠેર ભટકે છે
 તેનું મૃત્યુ થાય છે મૃત્યુનું નામ સાબિતી જ ઝગડાને જાગી જાય છે
 ત્યારે તેને સમજાય છે, કે આ તો માત્ર સ્વપ્ન હતું આ સ્વપ્ન મેચાર
 કરામતું હોય છે તેમ આ મમારું સ્વપ્ન કોઈને માટે ઘડીતું, કોઈનું
 મે વર્ષનું કોઈને પાંચ વર્ષનું તો કોઈને પચીસ, તો કોઈને માટે પચાસ
 વર્ષનું બહુ બહુ તો મો વર્ષનું પણ એક દિવસ આ સસારનું સ્વપ્ન
 તૂટવાનું એ વાન ખરી ખરી ને ખરી

એક દિવસ જન રાજાને સ્વપ્ન આપ્યું સ્વપ્નામા એક જોયું કે
 દોમદોમ સાલગ્રીમા મહાનનારા રાજા જનકને ગત્તપાટ ત્વજી દેતું પડ્યું
 પાણી માગના દૂધ હાજર થાય તેને રોટલાના દુકા માટે ફાફા થઈ ગયા
 આડું અસલ દુધ પડના માથુ ત્યારે જનકરાજા આકગરિકજ થઈ જાય

જૂખનું દુધ મથુ જતું નહોતું તેથી પેટની આગ હારવા માટે કોઈ
 નગરમા આડી ચાયા મૂડી ધાન મેળવરા ધણાય ફાફાં માયાં પણ
 કોઈએ મૂડી ધાન ન આપ્યું જૂખી કૂતરી ગરૂડિયા ખાય તેમ જનક
 રાજા દુકા રોટલા માટે આમનેમ જોરા લાગ્યા નજર ફેરવતા ફેરવતા
 કૂતરાની આંખ ઉપર નંદર પડી પથરની ચામા ફાફે થોડો એ હવાડ
 નાખે હો જૂખના દુધથી અગ્નિને જનકે ચામા પડે ને એ હવાડ
 ખાવાનો વિચાર કરો પણ કૂતરાની ચાટમાથી ખવાય કેમ ? મનમા
 ને મનમા ધોળ અગ્નિમા વિચાર કરતા કંતા બાબુમા પડે ની માગીની
 ઠીંગ પર નજર પડી જઈ જઈને તે ઠીંગ ઉપાડી અને ચાટમાથી એ હવાડ
 લઈને ચાવવા માડ્યું

ઉતાવળે પગને નદીખિનારે આવ્યા ત્યાં ત્રીજા માનવની અવરજવર
 હતી નહિ બાબુમા પીવા માટે પાણી હતું ત્યાં 'હાલ' કરીને વૃક્ષની
 છાયામા એ હવાડ ખાવા મેહા પહેલો મળિયો બરે છે ત્યાં તો બાબુ
 માથી મે અનમસ્ત માદ લગતા લડા ધસી આવ્યા સાદના ઓચિતા
 ધસારાથી જનક ગજના હાથમાનું એ હવાડનું પાત્ર નીચે પડી ગયું.
 એમના તો હોશમેશ જોડી ગયા હવે શું થશે ? એ વિચાર આવતા
 જ આખ જોડી ગઈ જોયું તો ન મગે માદ ન મગે ઠીંગ કે ન મગે નદી

જનક રાજા તો હવરપન ગમા પોલી ગદેરા આ સ્વપ્નાએ વિચાર
 ૪૬ કરતા કરી મૂખા 'અરે' અત્યારે સુખદું ખના જેવા અનુભવ થાય

છે તેવા જ અનુભવ સ્વપ્નામાં પણ થાય છે ત્યારે આ મેમાં સાચુ શું ?
આ માયુ કે તે માયુ ? ખૂન ખૂન રિચાર કરો, પણ કાર્ક ગમ પડી
નહિ છેવટે વિદ્વાનોની મમાં મનમૂઝવતો પ્રશ્ન મૂક્યો

‘કહો પડિને ! આ સાચુ કે ને સાચુ ?’

પડિને નો રિચારમાં પડી ગયા નહીં રાત્રે આ શું પૂછી ગયા
છે ? એક પડિને જાણી ચર્ચને પૂછ્યું ‘રાત્રન’ આપ જો પૂછો છો
તેનો પૂર્વાપગ સળધ નો આપો એ વિના સમજાણ તી પડે ?’

રાત્રન જન્મકે વાળી જી ક્યાં વિના એનો એ જ પ્રશ્ન દોડરાનો

પડિને તો મૂઝાઈ ગયા કોઈ કાર્ક જરાજ આપી શકતું નથી
એમાં અણવક મુનિ આવી ચડ્યા અણવક મુનિના આઠે અંગ વાંકા
હતા તેમને જોઈને જાણ પડિને ખડખડ દસી પડ્યા જન્મકે મુનિને
આવકાર્યા પૂજનઅર્ચન કરી હત્યુ ‘દેવ ! એક પ્રશ્ન મૂકવે છે
પડિનેની મમાં એ મૂકી એનો, પણ કોઈએ જવાબ ન આપ્યો’

‘રાત્રન’ તારી પામે પડિનેની મમાં જ કયા છે ? મુનિએ હત્યુ

‘કેમ દેવ ! આ જાણ પડિને જ એકા છે ને !’

‘ના ના હું નો કોઈને પડિને એનો નથી જાણ ચમાર છે’

‘ચમાર’ શબ્દ આભંગના જ પડિનમમાં તગખટ મચી ગયો

એક પડિને નો એકમ જાણી ચર્ચ મોતી જાણ્યો ‘આપે ‘ચમાર’

મીને અમારા જેવા ધુધર પડિનેનું બધું અપમાન મુકું છે’

‘મે એ જન્મનો પ્રોગ ખૂન સમજાવિમારીને કરો છે’

‘કહો અમને ચમાર શા માટે કયા ?’ પડિને રાત્રમાં પૂછ્યું

‘પહેલા તમે મને એક જવાબ આપો કુખાગ પડ્યો હોય, અને

દોરદાખર મરી ગયા હોય અને તે રખતે તેવા સ્થાનમાં મોઈ ચમાર
જઈ ચડે તો એની નજર શોના ઉપર પડે ?’

‘હાડમ અને ચામ । ઉપર ન’ એક પડિને જવાબ આપ્યો

‘કેમ ? મ સારમાં તો ઘણી વસ્તુઓ જેવાવાક હોય છે એની

ન ત કોઈના ઉપર ન દરે ને કેવળ હાડમ-ચામના ઉપર ન મ્મ દરે ?’

‘ચમારનો એ ધ ધો છે માટે’ પડિનેએ જવાબ આપ્યો

‘જરાજર’ હવે જીજે એ જવાબ આપો હું જ્યારે આ મમાં

મા પ્રવેરો ત્યારે મને જોઈને તમે જાણ શા માટે હસ્યા હતા ?’

‘આપ આઠે અંગે વાડા છો એ જોઈને અમને હસતું આવેલું’

ત્યારે તો એ વાત સાંચીને કે તમે મારામાં રહેવા જાનને જોવાને

બહને માગ હાડકા અને ચામડાને જોવાનું પસંદ કરે છે । જેની નજરે
હાડકા-ચામડા હિપર પડે તેને ચમાર ન મ્હે તો ખીજું ચુ કડે ॥ ૫ ડિન
તો એતે મ્હેનાય જે જ્ઞાનને પસંદ કરે અને પિછણે ॥

૫ ડિનો મૂગા બની ગયા મુનિએ પૂજ્ય

મ્હો સજન ! આપનો મો પ્રશ્ન છે ॥

‘કેહો દેવ આ સાચુ કે તે સાચુ ? જનક રાજનએ પ્રશ્ન કર્યો

રા / મ આ પશુ મોડું અને તે પપુ મોડું આ માનજાને
જનક રાજનને મતો ર થયો રધુ ખુનામો ॥ ના અગવક મુનિએ મ્હુ

જનમ ! ત્રિભગ જ્ઞાન દ્વારા મે તારી રાત જણી છે સ્વપ્નામાં તમે
ભિખારી બ મા ચાટમાથી અન્ન મેળવ્યુ ખાવા મોઠા માઠ આ મા
ચાટ પડી ગઈ આખ બારડી ગઈ એ મનુ જેમ મનામે કયામ્નુ
હતું તેમ આ જીવન પણ એ સ્વપ્ન મયાન છે એ દિવસ આ જીવન
રૂપી સ્વપ્ન પપુ બિડી જવાનું છે આમા માચુ હોય તો માત્ર પ્રભુનું
ભગન છે અન મબાવે હરિનો આશય મરે છે એ જ અમરતાને વરે છે ॥
(વહાવા ! તારો ત્રિભગ (૨) દિનડાનું હઈ છે બાવના પ્રગટ ફેખાય)

અમરતાનો ઉપાય (૨) હરિ-મિલન છે,

આપે મીઠી એ છાય (૨) હરિ-મિલન છે અમરતાનો

જીવ્યુ જગતમા લેખે ર લાગે,

ઉજળવળ કરે સદાય (૨) હરિ-મિલન છે અમરતાનો

માતાની કૂખ પશુ ઉજળવળ થાતી,

બાપની ઉજળે કાય (૨) હરિ-મિલન છે અમરતાનો

સૂર્ય-ચંદ્ર તપે જ્યા લગી જગમા,

યશોના ગીતા ગવાય (૨) હરિ-મિલન છે અમરતાનો

‘પુનિત પણ એવી જીવનની મજતા,

સકળ બનાવે કાય (૨) હરિ-મિલન છે અમરતાનો

મમાને સ્વપ્નનત્ મા મા પળી માકુ અને તમાકુ બધાનું એક

જ મ્હોલ છે અને તે ભગવાન રામનું ભગન મ્હવાનું

(મોય મા, મોય મા, મોય મા રે સધાકુંજી વિના ખીજું મોય મા)

રામનું, રામનું, રામનું રે, બધા લજન કરો શ્રીરામનું,

જ્ઞાનની ઝરબડ મૂચાવી નાખશે,

ગાડુ ગળડશે નામનું રે, બધા લજન કરો શ્રીરામનું (૧)

પાપને તજવા ને હરિને લજવા,

ખીનું બધું નથી કામનું રે, બધા ભજન કરો શ્રીરામનું (૨)

સીધું, સરળ ને મહેવામા મહેલું,
મળશે ઠેકાણું હરિધામનું રે, બધા ભજન કરો શ્રીરામનું (૩)

‘પુનિત’ કળિમા એક જ ઉપાય છે,
મોઢું ફેરવજો તમે આમનું રે, બધા ભજન કરો શ્રીરામનું (૪)
પ્રભુની મ મુખ મોઢું ફેરવવાને જાને માયા તરફ મોઢું ફરી ગયું
તો ક્યું - મારું કુ ધૂન થઈ જો મે રડીના જીવન માટે મોઢું પચાતો
છોડીને પ્રભુને યરજો મેસી જવ એમા જ મોનું મ્યાણ છે

(શા મ્હીએ સ માન ‘વહાવા’ શાં મ્હીએ મ માન)
જે દહાડા મહેમાન મુમાફિર ! જે દહાડા મહેમાન,
રહેલું ધડી ને પચાત જાગી, માન અને અપમાન,
ભજન કરી ભકતોની સ જે (૨) બની જનું ગુલતાન, મુમાફિર !
સારું - મોઢું કરનારામા મોઢું વધે ગુમાન,
સારું સદાયે હરિભજન છે (૨) મોઢું છે અભિમાન, મુસાફિર !
ચકલી નાની, ફકકો મોઢું, ભૂડી જતો તું ભાન,
‘મારું - મારું’ કરતા કરતા (૨) મરી જતો નાદાન, મુસાફિર !
‘પુનિત’ પ્રભુના શરણે બેઠા મુખ દુ ખ સર્વ સમાન,
મૂડી બધું રે જાવાનું છે (૨) તોયે નાચે શાન, મુમાફિર !
શરણમા તો પાર્વતીજી એમ્માનથી સમને ન બગી જ્યા પજી
મમમ રીનતો ગમે તેમ તેમ સુખી ચક્રા માડી આ મો ઘેતરા માડી
નદા જેવી અવરજી થઈ અર્ધ બ લખા શર શરમા નધા નાનમા રોમ
છે પછી ધીમે ધીમે જોમ ખાવા માટે છે

પેપો પ મો વિનાતો પોપ મ્માનની અમરગિવાનો ઉપદેશ
મામળો રજો હનો જેમ જેમ ઉપદેશ મ બગતો મો તેમ તેમ તેની
પાર્ધ ગાંવી પા મો ફૂટવા માડી છરીમા જેમ ભગવા નામુ થોડી
સરમા તો પાર્વતીજી બિધી ગયા જા મ્માનમગન સમરે તો અમર
રિધાનો ઉપદેશ ચાતુ ગજા

રાન જામે દુમરે ને ઝાડો જામે નુમરે એ ન્મારે પાર્વતીજીને
નદને પોપરે દોમરો આપો સક તો ઉપદેશ આપના જ જ

ઉપદેશ પૂર્ણ થવા આનો ત્યારે પાર્વતીજીની બિ ર ડાડી અને
દોમરો આપો પોપનો અને પાર્વતીજીનો દોમરો બેજો થઈ ગરો
એને સક મમમ્મા અરે ! મે આપેલો ઉપદેશ નમે મામળો કે નદિ ? ૪૯

દેવ ! હમા કુળે નમે ઉપદેશ દેશ ખેડા પછી થોડી વારે જાંબ
ગી જોડે જાન જામી મર્મ.

ત્યાર આત્માર સુધી હોમરો કાળે બાળો ? જમવાન સકો પૂજ્ય.

નાથ ! હું હર્ષ જનમૂર્તી નથી એમ કરો, આપ આપનું અમર
વમારો આટલામા જે હર્ષ દેશે તે બધનો મારો આમર માંડો. '

ન મરે જોગી અમરુ વમામરુ. પોપને પાખો ફૂટારી કરના મારા
બાગરા મારુ પોપ નારે પડના મદાદેરજી પજુ દેડ્યા આગળ પોપ
અને પાળ મદાદેરજી જાઓ જાઓ પોપ નર્મદાકંઠે આરી પહોંચો.

દવે નમ્યુ એડુ કે બામજીના પાલી નર્મદાગાન મી રચા દનાં.

મદાદેરજી બચવા માટે, દેહનો ત્યાગ કરી, બામપાલીના પેટમા
પોપ રાખરે પેસી ગયા

મદાદેરજીએ આ જોયુ એટલે બહાર નીકળ્યા કહ્યુ પજુ પોપ
એમ મર્મ બહાર નીકળે !

બામપાલી આશ્રમે આત્મા ત્યારે મદાદેરજી પજુ મારી આત્મા
એમણે બામપાલી કહ્યુ 'મારી અમર રિશ્તાના માનનો ચોર, તમારા
પાલીના ઉદગમા પેટો છે એને બહાર કાઢો !

બામપાલીએ નમ જનીને કહ્યુ 'દેવ ! આપ તો મદાદેર હો.
બતવાદાગ બની ગયુ છે જ હર્ષ બની ગયુ, બની 'જુ' છે અને બનરી
એમા પાગ પ્રતુની ધ્રુવ છે એમા જરા પજુ ફેરફાર મર્મ શકો નથી '
(ગણા રામની રે (૨) બીજી રજાઓ સ્વામ્યની . . વમમી વાટમા રે)
બનતું બની રહ્યુ રે (૨) એમા ધ્રુવ છે ધ્રુવરની,

માનવ જાણે 'હું જ કરુ છુ'—મિથ્યા એનો જન્મ છે,
ગોઠવાયેલુ પડકર આવે (૨) વાત નથી એ ધરની.. બનતું...(૧)
દકાયેલું કમાળમા તે અજાણી શુ જાણે ?

સમજાતી, જ્યા કળ દેખાતું (૨) ઘટના સૌ અંદરની...બનતું (૨)
'હરિ કરે તે મારા માટે' કહેવત હૈયે રાખો,

આપ આપણી જ્યાજ્યા પડતી (૨) દષ્ટિ છે ઉપરની...બનતું (૩)
મારુ-ખોડુ, સુખ-દુખ આવે, સઘળું મારા માટે,

સોપી 'પુનિત' આખો મીચી (૨) દોરી જીવનલરની... બનતું(૪)
'દેવ ! મારી એક વાત માનસો ર મે ભાગવતશાસ્ત્રની રચના કરી

છે અથ ધણો ઉચમ છે જનસમુદાય સુધી તેને પહોંચાડવો છે અને
૫૦ જનકમાળુ કરુ છે ધણા દિવસથી આ જ ચિંતામા દતો અદાર પુરા-

હો. કષ્મતાં કષ્મતાં મારુ આપણુ ખૂટી મયુ. હેલે મેં બાગવત રમ્યુ. બાગવત એ તો પ્રેમનો દરિયો છે જનમમુદાય પામે પ્રભુપ્રેમની વાનો કરનારો કોઈ અધિકારી મને મળ્યો નહોતો. મારે એકે પુત્ર નથી એ મોલુમ એવો હોવો જોઈએ કે જેણે હરિગ્મનો ખરો સ્વાદ ચાખ્યો હોય. જે જનમથી વિરક્ત હોય તે જ આગા પ્રેમનો પ્રસાદ કરી શકે. દેવ ! જનનમાં એવો કોણ હોઈ શકે કે જેને વિષયો પ્રત્યે રાગ ન હોય ?

‘દેવ ! નજર ફેરવતાં ફેરવતાં ધ્યાન આપના ઉપર પડેલુ પણ આપ તો મહારુદ્ર છો, અજન્મા છો, પરબ્રહ્મ છો. આપને જન્મ લેવાનું શી રીતે કહી શકું ?’

બ્રામણની બાવપૂર્ણ વાતો માંબળીને બોળાનાયે પ્રમન થઈ કહ્યું : ‘ત્યારે આપની શી ઇચ્છા છે ?’

‘દેવ ! ઇચ્છામાં ઇચ્છા મારી એક જ છે. આપે પ્રભુપ્રેમની જે જાખી કરી છે તેની જાંખી કરાવવા મારે આપના દોષ અંશને મારે ત્યાં પુત્રરૂપે જન્માવો. શુંકે આપનું, જ્ઞાન ચોરીછૂપીથી માંબળ્યુ અને એ અહીં બાગી આવ્યો. આમાં ભગવાનની દોષ ઇચ્છા જ હશે ! આ શુંકે તે નમારા જ્ઞાનનો જ અંશ છે. તેને મારે ત્યાં પુત્રરૂપે જન્મવા દો.’

‘બ્રામણ ! શુંકે ભલે તમારે ત્યાં જન્મ ધરે. મને જગત્ત્વ હગ્ગન નથી. પણ તેણે અધિકાર વિના જ્ઞાન પ્રાપ્ત કરી લીધુ તેનો વાધો છે. મારા જ્ઞાનના પ્રભાવથી તે જન્મથી વિરક્ત હશે, પણ તેણે મેળવેલુ જ્ઞાન તો જન્મતાંની આપે જ નહ ઈર્ષ જશે.’

શંકરનો સાપ સાંબળીને પોપટે ઉદરમાં બેઠાં બેઠાં વિચાર કર્યો : ‘હું ઉદરમાંથી બહાર નીકળુ તો મારું જ્ઞાન નહ થાય ને ! હું અહીંથી બહાર જ ન નીકળુ તો ?’

પોપટે તો બ્રામણની અરણીદેવીના ઉદરમાં જ અઢે દારિકા કરી નાખ્યું નવ માંમ થયા, પણ પ્રસેવ ન થયો. એમ કરતાં કરતાં સોજ-મોજ વરમનાં વડાણાં વાયાં. વેદનાએ તો માઝા મૂકવા માંડી. ઉપડે બ્રામણનીએ આર્તનાદે પ્રભુને પ્રાર્થના કરી :

‘નાથ ! મને આ અસુખ વેદનામાંથી છોડાવો.’

પ્રાર્થના માંબળીને ભગવાને અંતરીક્ષમાંથી કહ્યું : ‘હિ શુંક ! દવે બંદાર આવ. હું વચન આપું છું કે તે ચોરીને જ્ઞાન લીધું છે મારે નારું અહ્યુ જ્ઞાન રહેશે અને અહ્યુ જ્ઞાન નારા પામશે.’

‘નાથ ! જ્ઞાનની વાનો તો મેમળ્યો, પણ મેં મારામાં આગા પછી પછી

આપની માયા વળગે એનું શું ? એ જ્યાં વળગી કે પછી ખેન ખનામ
માટે નાથ આપની માયાની ખીચી જ બહાર આવવા નથી માગતો.
એ માયાએ બલબનાને મુનીવામા નાખી દીધા છે એ આપથી ઠવા
અગાધુ છે !

(મીડી નજરમા 1 મો (૨) રજુહોડ 1 નાપ રે રખિયા બ ધાવો ભોયો)
માયાપતિની માયા (૨) બુલાવે નાખે રે ૭૬

સવણુ અવણુ દેખાતું, સાચુ ત નહિ મમજાતું
સ્વપ્ના તણી એ છાયા (૨) બુલાવે નાખે રે માયાપતિની ૧

ઈશ્વર ઘટઘટનો વ્યાપી, ઘટઘટમા મૂરતિ સ્થાપી
માટી તણી આ કાયા (૨) બુલાવે નાખે રે માયાપતિની ૨

એળખવો આતમહીવો નહિ તો સમજા છે જીવો,
દેવો તણા પડછાયા (૨) બુલાવે નાખે રે માયાપતિની ૩

સમય સમય સમજાવે, સાનુ તે ઉપર આવે
'પુનિત' મનના પાયા (૨) બુલાવે નાખે રે માયાપતિની ૪

સુદેવજીની આ વાત સાંભળીને ભગવાન મરક મગ્ન દરમા અને
દહીં આ મા હું તો માયાનો મ મો માયાની પ્રગળનાને તે પ્રથમથી
જ પિહાણી વીધી

નાથ ! ભગવાન શકના શખેરો હજી માત્ર મનમા ગુ જમા કરે

■ અનિમગ્ન ગુપતિ કી માયા ' પ્રભુ ! આપની માયા તો એવી
છે કે જીવમાનને પગરી પગલીને હેતન મરી નામે છે ' .

(દીકરી તો રોએ મામરિયાની માય સામગ્ય ' શાને છેરો છેરો જામ)
અમને પગલીપગલીને ખાઈ લાય (૨) ભગવાન ! માયા એ આપની,
ડગલ ને પગલે એ સામી અધડાય(૨) ભગવાન ! માયા એ આપની

કરીએ શુભ કામ એમા માયુ એ મારતી,

'કોઈનું બગાડયે શું લાલ ?'—ના વિચારતી,

કોઈની દળાવી નહિ એ દળાય (૨) ભગવાન ! માયા એ (૨)

પીઠે પકડયો છે એણે ■ ધના ને બગાટા,

એના સાઆજ્ય સારી યદિમા લાગતા

જ્યા જ્યા નજર પડે ત્યા દેખાય(૨) ભગવાન ! માયા એ (૩)

તમને ભૂલ્યા તો પ્રભુ ! એનો જ વાક છે,

દુ ખી કગ્વામા વાળ્યો આંચે જ આક છે

પર 'પુનિત' જેવાની લેતી એ 'હાય' (૨) ભગવાન ! માયા એ (૪)

‘શુક્રદેવ’ તારી વાત સાચી છે મારી માયા એવી પ્રવણ છે કે બનભાતને બુનાવી દે છે પણ જે દૃઢ મનવાળા છે તેને એ કંઈ કરી શકતી નથી ત્યાં પોચુ ભાગે છે ત્યાં પાડુ મારે છે એવું સ્વરૂપ એવું મોઢક કે બનભાત મક જામા આવી જાય છે એક વાત કહું એ મામા પછી ખાતરી થશે કે માયા કોના ઉપર પોતાનો પ્રભાવ પાડે છે

એક રાત્રીને ત્રણ કુવર નંજાને ત્યાં મહાવૈભવ મોટા રાત્રીની અવસ્થા કરવાની હોવાથી રાત્રીએ કુવરોની મજાગ રાખવા દાસી રાખેલી દાસીનું એક જ કામ આપ્યો દિવસ કુવરોને જ માથા મા કરવાના કુવર જે વસ્તુ માગે તે વસ્તુ આ દાસી આપે મનમાંની યીજા મળતા આ કુવરો રમવામાં પડી જતા અને પિતાને જૂલો જતા કુવર રમવામાં મશગૂલ થાય એટલે રાત્રી પોતાના મમમાં મરે બની જાય

એક દિવસ આ ત્રણ કુવરમાંથી એકને પિતાને મગવાની જ ખના જતી કુવરે તો એકદમ રડવા માડ્યું દાસી તો ત્યાં હાજર જ હતી. એટલે રડતા કુવરને જાનો રાખવા ભાતભાતના બોજન આપ્યા પણ આ કુવરને બોજનની કંપા જૂથ હતી ? એણે તો બોજનની યાગી દૂર ફેંકી દીધી ને જોરશીરથી રડવાનું ચાલુ જ રાખ્યું કુવરે કંઈ ખાધું નહિ ત્યારે દાસીએ જાતજાનના અને ભાતભાતના રમતો રમવા આપ્યા પણ કુવરે તો એને પણ છાત લગાવી દીધી અને રડવાનું ચાલુ રાખ્યું રડવાનો અવાજ સાંભળીને નજરકેજ છોડીને રાત્રી દોડતો આવ્યો અને રડતા કુવરને જાતીમતો આપ્યો પિતાને જોતા જ કુવર છાત થઈ ગયો

‘શુક્રદેવ’ જગતના સર્વ જીવો મારા કુવર સમાન છે હરેક કુવર ને તો દુ કેવી રીતે મળી શકે ? એટલે સૌને રમાડવા મામારથી દાસીને તાપી છે માયા-દાસી બો જીવને જુદા જુદા આધનોથી રમાડે છે કોઈ જીવ ખાવામાં મરત છે, કોઈ પીવામાં મરત છે, કોઈ મોટા-ચૂં ગવામાં મરત બનીને મદાત્યા કરે છે

(જીવવા ‘જીવો-ગાડો થાય, પ્રજાને જાને જૂલી જાય’)

બધાના અવનવા છે હં ગ, જગતમાં જુદા જુદા રંગ,
વી દીમા જડવા જેવા ન ગ, જગતમાં જુદા જુદા રંગ
સાખી - કોઈને રસ કમાણીમાં, કોઈને જોઈએ મોજ,

કોઈને સ અહ બહુ ગમે, બધા ત્યાં કરતો જોજ,
પૈસા એ પરમેશ્વરનું અંગ, જગતમાં જુદા જુદા રંગ
માખી - કોઈમાં ત્યાગની વૃત્તિ છે, આબ્યુ ઉડાવાય,

શ્રીમદ્ બાગવતમા જગદભરતનો પ્રનમ આપે છે એમણે હું-મારા
અને તું-તારા એ દિનથી દેશવટો આપ્યા હોય ત્યાં સુધી તેમનામાં
હું-મારું નહોતું ત્યાં સુધી ને મુક્ત હતા પણ એ વાર ધવારેથી
દરણી જેઈ એના ગર્ભમાંથી સ્ત્રી પતુ જન્મ્યું જોયું અને એમને દયા
આપી ગર્ભ પ્રેમથી તેની મહાપ જન્મ્યાને જીવથી લીધે તેને ખાજીયોધીને
મોહુ કરના માણ્યુ આ જન્મ્યા પ્રતે અનુભવ થયો અને તે મધનમાં
પડ્યા મામોમાં અનુભવ થયો એ અવિદ્યા છે માયાથી પર રહેવ એ
વિદ્યા છે આ જ ને મા-જ્ઞાની મહેનો છે

(જાનામાંનાં છેડે આવો મારનાં જો વહનાં વહેનાં જોડી)

વિદ્યા ને અવિદ્યા જન્મે જનકી જો,

જેથ પ્રભુની માયાના પ્રકાર જો (૨) વિદ્યા (૧)

વિદ્યા એ તો પ્રભુ સાન્નિધ્યે લઈ જતી જો,

અવિદ્યા એ વિશુષ્ણ છે કરનાર જો (૨) વિદ્યા (૨)

એક શેઠ મગાનજનમાં મૂળ આપ્યા એક રાતે વાણપાણી
પતાવીને શેઠોદ્ધણી પરમાગમાં મેઠા મેઠા કારણવિનો શ્રી રથા હતા

ગમાગીએ ક્યુ સાબળ્યુ વેપારમાં તો ખૂબ કમાયા હવે...

હવે ' કહેના કહેના કેમ અગ્રી ગર્ભ '

મારુ કહેતુ એમ છે ક તમે મારુ આપ્યા તો ખમ હવે શાનિથી '

ગાડી, વેપારીને વળી શતિ કેરી ' કમાવાની આપી તમ હરી
હરીને આવતી નથી ખૂબ આપ્યા એવો સતોષ સખીને વેપારધ ધો
જ થ હરી હઈએ તો જૂને મગાનો વાગે આવે ખાના ખાના તો રાજના
બકાર પણ ખૂબી જાય છે વેપારધ ધો કરના ત્હીએ થોડુ ધણુ કમાના
ગમીએ કઈક વાપરના હીએ એમ આ જિલ્લી પૂરી કરવાની '

' મારુ પતુ એ જ કહેતુ છે કઈક વાપ ના મ્હીએ ' શેઠાણીએ
ગોના ચન્દોને આપાદ રીને પકડી લીધા

ને આ પેમા વાપરના જ હીએ છીએને ' એકે જવાન આપ્યો

નહિ આ વાપર્યું ન મ્હેવાય. બમવાને આપ્યુંને ખૂબ આપ્યું
છ તો એમાંથી થોડુ ધા મદમાગ વાપરીએ 'આ મયા મો એ મયા,
દે મયા મો લે મયા ' અહીં ધેર બેઠા તો કાઈ દાનપુણ્ય ધરાવું નથી
આપણે માર ધામની જ્વલરાએ જઈએ જનના કળના જઈશુ રનામાં
દાનપુણ્ય કરના ત્હીશુ દાન દિના આ વધના શુદ્ધ થવાની નથી '

ગો જમુ ગોદાણીના કથન પર તમે વિચાર કરી રથા મારુ

‘બાળાળના કહ્યું ‘જાનગએ જઈએ, દાન-ધરમ કરીએ, પંથુ અહીં
આ મારી પેદીનું શુ થાય ? ધણી વિનાના દોર સૂના’

‘આવા ને આવા વિચાર મદાય કરતા રહીશુ તો આ બાળાળ
માયી છુટાસે નહિ. ‘હાયહાય’ કરતા છવીશુ ને ‘હાયહાય’ કરતા
મરીશુ લક્ષ્મી આપણને સુખ આપરા આવે છે ને માણસ મમજાપૂર્વક
એનો ઉપયોગ નથી કરેનો ને હાને કરીને હુ ખી યાય છે માટે ભગવાને
પાય પૈઆ આપ્યા છે તો તેનો મહાઉપયોગ કરો’

‘ભયે ત્યારે, જઈએ જાનસાએ જાનસાએ જતા પહેલા આપુ
વર બરેનર પેંકે કડી લેનુ પડમે આપણે ચાર ધામની જાનસાએ જઈ
એ અને આપણા ધરની જાનનએ કોઈ મામે આવી જાય તો આપણે
મદાય જાનસાધામમા જ કરતા રહેનુ પડે આવતી કાલે હુ મારી પેદીની
બચસા કરી દઈશ તુ આપણા ધરની બચસા કરી લેને દરદાગીના,
ગોઠાજો કોઈ હોય તે મનુ જ પડાસમા મૂકી દેને.’

‘નાથ’ એમા મને નોક કહેવુ પડે’ શેઠણીએ કહ્યું

ખીજે દિવસે શેઠ પેદીના મુનીમને આપી પેદીનું કામકાજ સમ
જાવી દેતા કહ્યું : જુઓ મહતવાન ! હુ આપની કાલે જ ચારે ધામની
જાનસાએ જાઉ છુ બેએક મહિના લાગશે વેપારધ ધો કરો તો સાચ
વીતે કરએ. પમણુ બરે નો જોઈને ભરમે કયામ અજાણતા ઊંડા ઊતરી
ન જવાય. તમે તો મજા છો તમને વધુ કહેવાનુ ન હોય’

‘ભને મેહ’ તમનમારે નિરાતે જાનગ કરી આવો પેદીની તમે
જરાય ફિકર ચિતા ન કરો’ મહતવાને શેઠને આશ્વાસન આપ્યું

જાનસા માટે જોઈતા કાગરતા પૈસા જઈને શેઠ તો ઘેર આઆ
સાતના મેનમા તો નીકળી જવાનું હતુ ઘેર આવીને જ્ઞેમુ તો શેઠાણી
હજી સુધી આઠ અવળી ગોઠવવામા જ પડ્યા હતા મેઠે આકરા થતા
કહ્યું ‘હજી તો આનુ પાણુ કરામા જ રોમથેના છો નતની માડીમા
નો જવાનુ છે નિઆ-પોટના બાધીશુ ક્યારે ને નીખીશુ ક્યારે ?’

‘તમે આટલા બધા આકન કેમ ચાર છો ? જાનનમા લઈ જવા
તો મરનામાન જુદો દાદી ગખો છે હવે માત્ર બાધવાનો જ માડી છે
હુમ એકની શુ કડુ ? તમે તો પેદીએ અમા તે અમા એમ નહિ કે લાવો
આજે જરા વહેલા ઘેર જઈએ હુ તો જપો-ચી બાણુ જનાશુ છુ હજી
હમણા જ બાણુ જનાવી રહી’

‘ભયે, હવે જાગ ઉભાવ કરો’ શેઠે કહ્યું

ગેડ-નાગી મન્નેએ મૂર્તિથી કામ પતાવવા માડ્યું દરદાગીના,
રોકડ વગેરે કિંમતી વસ્તુઓ આ લીને પટાનમાં મૂકી દીધી

ગાડી ઊપડવાનો નમય પહેલાં નો ગેડ-ગેડાણી સ્ટેશને પહોંચી
ગયા મેમરા માગ જગા પણ મારી મળી ગઈ આજે નો ગેડાણીને દેને
હરખ માનો નથી ગઈની છાતી પણ ગમગમ ફૂલવા નાગી

સીંગી વાગી અને હાલવા ધણા માથે ગાડી ઊપડી બન્નેએ મનો
મન પ્રશ્નને માદ કયાં મન્નેની મનોભૂમિમાં અનેરી કલ્પનાઓ સદેરાતી
હતી દ્વારિમ જઈશુ ભગવાનના દર્શન કરીશુ ગોમતીમાં સ્નાન કરીશુ
ત્યા ગરીમશુરમાને દાન આપીશુ એ પછી એક યાત્રાસ્થાનો મૃતિપટ
પરથી પમાડ થતા નાગ્યા

જોનજોનામાં તો કરો તુ સ્ટેશન આવ્યું ગાડી ઊભી રહી

ગેડની યાત્રાની વિચારનામાં તૂટી અચ્ચત મન રંગની મુમાફરીએ
દોડ્યું વિચાર મગ્ના કન્ટા માં આવ્યું

‘હે આપણે પેલા પાગને ખબાતી તાણુ વાસ્તુ કે નહિ ?’

શેઠના આ પ્રશ્ને ગેડાણી પણ મહેજ વિચારમાં પડી ગયા કાઈ
માદ ન આવતું હોય તેમ મોઝા તાણુ નો જાણમાં વગાવ્યું છે

‘તને બરોબર ખ્યાન છે ?’ શેઠે મબગટમાં પૂછ્યું

બરોબર ન મ્હી શકું પણ આહોઆહો ખ્યાલ છે કે માર્કુ છે

મને એમ ખ્યાન છે કે માર્કની ગમમથના આપણે પટારાને
તાણુ માર્કરાનું જ બૂની ગમ્મ છીએ મેદ કહ્યું

‘ના, પણ મને ખ્યાન છે તમા સુધી નો તાણુ માર્કુ જ છે’

ક્યોન સુધી નો ગેડગેડાણી ક્યોન મરતા રહ્યું પણ આ તાગાની
માદે યાત્રાના આનંદ પર નાગા મારી દીધા થોડો સમય થાય અને શેઠ
શેઠાણીને તાણુ માદ આવે અને મુખ ઉપર વિધાદની રાંગી ફરી વળે

દ્વારિમમાં આ મા ભગવાન દ્વારિમનાથના દર્શન કરતા જયવોય
કરો ‘દ્વારિમથીશ બી ન્થ’ જયવોય કરાન કરો અને પટારાનું તાણુ
માદ આ પુ એ મુરિયાગ આ શેઠ-ગેડાણીને યાત્રાધામમાં ખેચી
લા રો જ્યારે આ તાગાની માદ ગેડ ગેડાણીને વગ બાણુ ધમકેલી રહી છે

દ્વારિમની યાત્રા પતારી મેટ દ્વારિકા મયા પોરન દર, મોમનાથ
પાટણ ગિરનાર મિદ્ધપુર અમાણ, શીનાયજી ગોકુળ રૂદાનન હાર
દાર, બદરીકેર એમ જાત ૧ મગ્ના મ્લના કાશીમાં આવ્યા કાશીવિશ્વ
નાથના દર્શન ન્યાં ને બીજી જ પગે એમને પાગનું તાણુ માદ આવ્યું

જાતગ તો શ્રી પશુ મનમાંથી તાણુ । ખસ્યુ સુરિચાર એ
વિદ્યા છે એ આપણને પ્રભુની સ મુખ લઈ જાય છે જ્યારે માયાના
નિચારો અવિદ્યા છે એ આપણને પ્રભુથી વિમુખ બતાવે છે

વિદ્યા એ તો પ્રભુ-આન્નિધ્યે લઈ જતી જો,

અવિદ્યા એ વિમુખ છે કરનાર જો (૨) વિદ્યા.. (૩)

એક બને છે સહાયક જીવનરાહુમાં જો,

બીજી બનતી દીવાલ આ સ સાર જો (૨) વિદ્યા (૪)

બન્નેના આ ભેદ મદા સમજી જવા જો

‘પુનિત’ કરવો સ્થિરતાથી વિચાર જો (૨) વિદ્યા ..(૫)

ગ્રાસીમાળિતે ભગવાનમાં માયો અનુભવ હોત તો જાનમમાં ૨૨
ન સ ભરત પણ એમને માયાપાનિ મળ્યા માયામાં વધુ અનુરાગ હતો
એને જાતગ મળ્યા કરતા પણ માયાના અદ્ય નારે જ ધાતી જ મયા
નીકામાં તો છૂટા થયા પણ માયાના નિચારે એ વધુ ને વધુ ચૂસ્યામાં

એને અવિદ્યા કહેવાય

જીવ મૌ ફરે જિતરી જાય,

પોતે પોતાથી જ ફસાય હું ૦૪

આ માયાનું મમ જ એક છે જે જીવ મા પ્રભુની સ મુખ થયા
જાય તેને નેનકેન પ્રમાણે પ્રભુથી દૂર ને દૂર રહેવા મનિઓએ પ્રભુની
માયાને ચાર હાથ મળ્યા છે આ માયા પ્રભુની સ મુખ જે હાથ નેડીને
જીમી કે છે પણ એના બીજા મે હાથ તો છૂટા ને છૂટા રહે છે જે જીવ
પ્રભુની સ મુખ આવે છે તેને આ માયા એવી થાપડ મારે છે કે જીવ
માનો ક્યાય જઈને પડે છે જે આપણે પ્રભુની સ મુખ પડોચાનું દોષ
તો માયાદેવીની નજર ચૂમવી દેવી જેઈએ જે નામાની ન ૨ ચૂમવી કે
છે એ પ્રભુની પાસે પડોચી જાય છે

‘પુનિત’ પ્રભુથી રાખે દૂર,

નિર્દય ને બહુ બહુ છે ફેર

જે ચી વાવે દુખના ચૂર ૦૫

એક બાઈ રો ૧ માયા જાય મતોના એ મૂળ પ્રેમી સતને
જેઈને મનનો મોગનો નાની જોઈ મેઝીયા કોઈ મનને જીવે કે તગત
જ ત્યા દોડી જાય વહન પ્રે અને નાજાથી મ્હે દેવ અડી મુધી
આ-આ છો તો મારુ આગણુ પાવન મગ ને ૦૬

આ મ મગી બાઈના દિનનો આવ જેઈને ફરેક સત એક-૫૬

અચૂં પારન ના એ બાઈ નનોને એવો નામન મના ક ન પૂછો
 વાન ત્યારે મર્દની અદર દિવનો ભાવ પુ ૧૫ છે ત્યારે તે મામ અને
 ગણ દીપી ઊઠે છે આ બાઈ પૂરા બારથી મતોનું આમન કરે આમલે
 આવેલા મનોનો મતમગ કેરી રીતે ને એ આ મામ ગીબાઈ મને અને
 તમને શીખવ છે

(આરી મોરી જવાવદગ ૧૧ વે પ્રી દરી રે બજી લે રમીયા રજીહાડ)
 કરવા સતોના મ કાર, દિલના ભાવે ભાવે રે,

કરવા નમી નમસ્કાર, દિલના ભાવે ભાવે રે કરવા (૧)

પડવું ચરણો માહી દોડી, રહેવું બે હાથોને જોડી,

માનો અતરથી આભાર, દિલના ભાવે ભાવે રે કરવા (૨)

ચરણો ધાઈ પૂજન કરવું, ચગળામૃતને મુખે ધરવું,

કહે ધરવો ફૂલનો હાર, દિલના ભાવે ભાવે રે કરવા (૩)

જોખે મૂંઝી દેવુ મીશ, મગશે મતોની આશિષ

કરશે જીવન-નેયા પાર, દિલના ભાવે ભાવે રે કરવા (૪)

પ્રેમે ભોજન પીગસી દેવુ, સેવા કાળે તત્પર રહેવું,

કરશે 'પુનિત' ધરના દાર, દિલના ભાવે ભાવે રે કરવા (૫)

મતો પ્રત્યે આ બાઈને એટનો બધો પ્રેમ કે ભાગે જ કોઈ મત

મહાત્મા એમના પ્રેમનર્થ આમ વળનો અનાદર કરે

એક દિવસ એક રમનારામ સત એમને ત્યા આરી ચડ્યા સતો

ને રમનારામ એટલા માટે મ્હેરામા આવે છે કે મતો તો રમના જ બધા

એ અનુભવી કરિએ વખતુ છે કે—

વહેતા પાણી નિર્મળા, બાધ્યા સો ગ ધાય,

સાધુ તો રમતા જતા, દાગ ન લાગે કામ

જે જે સતો અને મહાત્માઓ મમાનની અદર સદાય હરતા ને

ફલતા રહે છે એ જ મહાનુભાવો મમા ત્વુ કઈ અમે ભનુ કરના જાય

છે જે જે સાધુ મહાત્માઓ એ જ વગ્યાએ અટ્ટી વત્મારીને યા મા

બાધીને મેસી ગયા ત્યા વળેવામો । મર્ધને કઈ નવાજૂની થવાની

ગામના હાં મહિરમા મર્ધ સાધુમહાત્મા મ્યા વાયરા મેસે છે

મ્યા યગના યગના મા જ અટ્ટા આરી દે છે પછી ધીમે ધીમે બહેનો

ની એવખાણ થતા માટે છે પુદુરગર્જ તા કામધ ધામા પરાવાયેનો

હોય એટલે આનાનો વધુ લાન તો માતાઓ જ લેતી હોય ॥ રોજ

ના મહવામ પત્રી સાધુ-મહાત્માને બહેનો સાથેનો મ પક વધતો જાય

છે પછી એખીલની ખચરચતર પુઝાય છે માધુ થયા પછી મ ન્યાસીને સસારીઓ સાથે ઝાઝી લપઠપ ઠી હોય ! પટેના તો ખચરચતર પુઝાય 'કેમ સમ્રી' તારા ખજાને તાર તો જનવેનિ !

એમ એમ સજ ધ વધનો જન્મ તેમ નવાજૂની થતી જાય

અ શ્રેણીમાં એ મહેવન છે 'Rolling stone gathers no moss' 'પ્રવાહમાં પ્રહેના પથરાને લીન વળગતી નથી' એમ મ તો સમાજના કલ્યાણ અર્થે એ ગામથી બીજો ગામ ફર્યા કરે છે એ જ સાધુપુરુષો સમાજનું વધુ ને વધુ ફિન કરે છે

તેન ય મહાપ્રભુ તો ત્યા મુઘી કહેતા હતા કે સાધુ જ મા પછી મ ન્યાસીએ એક ઝાંઝ નીચે એ સનથી વધુ રહેતુ ન જોઈએ જો એક જ વૃક્ષ નીચે એક સનથી વધુ રહેવાનું ગમે તો વૃક્ષ પ્રત્યે પણ માયા બંધાઈ જાય અને આ માયા જ તેને બંધનમાં નામે છે

માટે જ સતમાધુઓ રમતાગમ હોવા જોઈએ મ તે આરીને ગામના કાકરમ ઠિરમાં બેઠે દારિમ મ્યું મ જના ત્યા હરિદ્રીર્જન રાખ્યુ મત્તમી લોકોએ આ વાત જાણી અને પોનાના બધા જ કામ આદોષીને સવેળા કાકર મ ઠિરે પહોચી ગયા મ દિરની પાણીમાં એ પાટ ઉપર સતે આસન નિહાવ્યુ હતુ એમની આસપાસ ગામના ભારિ જનો અમૃતવાણીનું પાન ધ્રુવા તૃણાતુલ્યાવે મેલા હતા સગળાથી સરિતાનો પ્રવાહ વલ્લે જાય એમ મ તની વાક્યાગ અવિરતપણે વહી ચી હતી એમની વાણી પગુ એવી પ્રામાદિ કે ભારેજમ રિધમ પગુ હાવેા ફક્ત બની જાય મિહાનની પ્રુદિ માટે દુહાનોનો એ છૂટથી ઉપરોગ કરના

કથા પૂરી થઈ એટલે ની શ્રોતાઓ મ તને નમન શ્રીશ્રીને ધર નરક વચ્ચા બધાના વિખગયા પછી મોઘી છે ને મત્તમીભાઈ આબ્યા સતચરણમાં માયુ મુઘી કહ્યુ મદારાજગી આપની વાણી માજળીને ફૂં તો ફૂંતફૂંત થઈ મગે કૃપા શ્રીને મારે ત્યા પુનિત પગલા કરે !

માનવની વાણી દ્વારા અનરની આવનાનો અનુભવ થાય છે વાણી એ માનવનુ ચર્માગ્રિહર છે કાઈ માનવ સ્વભાવે કેવો છે એ એની વાણી પરથી પરખાઈ જાય છે માનવના મુખમાંથી જ્યારે વાણી સરવા માટે કે તરત જ તેના જ્વાળિ પુગ અને સ્વભાવ પરખાઈ જાય છે માનવે દેખાવ બને મમે તેવો મ્યો હોય વાણી તેને તેના અમન રૂપમાં પ્રગટ કરી દે છે મથન અને મગડો જન્મેનો નાન મગે જ હોય છે પણ જ્યાં એ મોક્ષવા માટે છે કે તમ જ પરખાઈ જાય છે

અચૂક પાવન કળા એ બાર્ષ મતોનો એવો સત્કાર કરતા કે ન પૂછે
વાત ભપારે કાર્યની અદર દિવનો બાવ પુગમ છે ત્યારે તે કામ અને
ગણુ દીપી જોડે છે આ બાર્ષ પૂરા આવવી મતોનું સ્વાગત કરે આખે
આવેવા મતોનો મત્કાગ કેવી રીતે કરવો એ આ સાસ ગીમાર્ષ મને એ
નમને શીખવે છે

(આરી મોધી ન વાવહેર, તા'વે કરી કરી રે.. મજા લે ગીકા જણાડ)

કરવા સંતોના સત્કાર, દિલના ભાવે ભાવે રે,
કરવા તમી નમસ્કાર, દિલના ભાવે ભાવે રે... કરવા.. (૧)

પડવું, ચરણો માંહી દોડી, રહેવું એ હાથોને ભેડી,
માનો અતરથી આભાર, દિલના ભાવે ભાવે રે.... કરવા... (૨)

ચરણો ઘોઈ પૂજન કરવું, ચરણામૃતને મુખે ધરવું,
કે છે ધરણે ફૂલનો હાર, દિલના ભાવે ભાવે રે.... કરવા.... (૩)

જોજો મૂછી દેવું શીશ, મળશે સંતોની આશિષ,
કરશે જીવન-નૈયા પાર, દિલના ભાવે ભાવે રે.... કરવા... (૪)

પ્રેમ-ભોજન પીરસી દેવું, સેવા કાળે તત્પર રહેવું;
કરશે 'પુનિત' ઘરના દ્વાર, દિલના ભાવે ભાવે રે... કરવા.. (૫)

મતો માટે આ બાર્ષને એટલો બધો પ્રેમ કે બાગે ન કોઈ મત
મદાત્મા એમના પ્રેમભર્યા આમ તથાનો અનાદર કરે

એક દિવસ એક રમનાગમ સત એમને ત્યા આરી અથા સતો
ને રમનારામ એટલા માટે કહેવામાં આવે છે કે મતો તો રમતા જ બધા

એક બનુભવી કનિએ લખ્યું છે કે—

વહેતા પાણી નિર્મળા, બાધ્યાં સો ગંધાધ,
સાધુ તો રમતા લલા, દાગ ન લાગે કાધ.

જે જે સતો અને મદાત્માઓ મમાગતી અદર સદામ કરતા ને
કરતા રહે છે એ જ મદાત્માઓ મમાગતું કંઈક અમે બધું કરતા ભપ

છે જે જે માધુ-મદાત્માઓ એક જ જગ્યાએ અડી જમાવીને યા મા
ખામીને બેસી ગયા ત્યા વહેવામાં કંઈક ને કંઈક નવાજૂની થવાની

ગામના લાગ્ય દિગ્મા કોઈ સાધુમદાત્મા કયા વાંચવા એમે છે
ત્યા કળા કળા ત્યા જ અડી જમાવી દે છે પછી ધીમે ધીમે બહેનો-

ની જોગણાનું થયા માડે છે પુરુષવર્ગ તો કામધ ધામા પરીવાયેલો
હોય એટલે ત્યા રાગાનો રધુ ગાબ તો માનાઓ જ લેતી હોય છે રાગ-
નો મદવાસ પછી માધુ-મદાત્માને બહેનો સાથેનો મ પડ વધતો ભપ

છે પછી એમની-તની ખમરઅતર પુજાય છે સાધુ થયા પછી મ માસીને
મ માસીઓ સાથે ઝાંઝી લપટપ ધી હોમ ? પહેલા તો ખખરઅતર
પુજાય 'કેમ સર્રી' તારા ખમવાને તાવ તો જીતોને ?

એમ એમ સભ્ય વધતો જાય તેમ નવાજૂની ચતી જાય

અ શ્રેષ્ઠમા એક કહેવત છે 'Rolling stone gathers no
moss' પ્રવાહમા વહેતા પથ્થરને લીન વળગતી નથી ' એમ સ તો
સમાજના મત્તાણુ અર્થે એક ગામથી બીજે ગામ કર્મા કરે છે એ જ
સાધુપુરુષો સમાજનું વધુ ને વધુ કિત કરે છે

ચૈન ૫ મહાપ્રજુ તો ત્યા સુધી કહતા હતા કે સાધુ જ મા પછી
સ ન્યાસીએ એક ઝાડ નીચે એક ગતથી વધુ રહેતુ ન જોઈએ જો એક
જ વૃક્ષ નીચે એક મનથી વધુ રહેવાનુ ગમે તો રક્ષા પ્રત્યે પણ મામા
જ ધાર્મિક જ છે અને આ મામા જ તેને જ ધનમા નામે છે

માટે જ સતમાધુઓ રમતા મ હોવા જોઈએ સ તે આવીને
ગામના કામરમ દિરમા અઢે કારિકા મુર્તિ મળના ત્યા હમિયાર્તન મુર્તિ

મત્મગી લોકોએ આ વાન જાડી અને પોતાના બધા જ કામ
આટોપીને સવેળા કાઢી મ દિરે પહોચી ગયા મ દિરની પાણીમા એ-
પાટ ઉપર સ તે આમન નિખા મુ હતુ એમની આસપાસ ગામના બારિક
જતો અમૃતવાણીતુ પાન > વા તપાણુ બાવે જોડા હતા મરજાથી
મરિતાનો પ્રવાહ વહે જાય એમ મ તની વાદધા । અરિ તપણે વહી રહી
હતી એમની વાણી પણ એવી પ્રામાણિક કે બારેખમ વિષય પચ હાવે
ફૂલ જતી જાય. સિદ્ધ તની પુષ્ટિ માટે હ તેને એ છૂટી ઉપરોમ મરતા

કથા પૂરી થઈ એટલે મી શ્રોતાઓ મતને નમન મીમીને ધર
તરફ વળ્યા બધાના વિભગયા પછી મીથી છે ને મત્મગીમાર્ગ આબ્યા
સ લચત્વમા માયુ મહી મુ મહાગગત્રી આપની વાણી મામગીને
હુ તો કૃતકૃત્ય થઈ ગયો કૃપા કરીને મારે ત્યા પુનિત પગલા કરો '

માનવની વાણી કાગળ અનગની બાવનાનો અનુનદ થાય છે નાણી
એ માનવનુ યમામિટર છે મર્ષ પ્રાનવ સ્વભાવે કેવો છે એ એની વાણી
પરથી પરખાઈ જાય છે માનવના મુખમાથી જ્યારે વાડી સરના માટે
કે તરફ જ તેના જાનિ કુગ અને સ્વભાવ પગખાઈ જાય છે માનવે
દેખાવ અને ગમે તેવો કર્મા હોય વાણી તેને તના અમન રૂપમા પ્રગટ
કરી દે છે કાંઈ ન અને મગડો જ નેનો વાન મગો જ હોય છે પણ ત્યા
એ મોઢવા માટે છે કે તમજ જ પગખાઈ જાય છે

ઢોયડ ને કાગડો, વાને વરતાયે નહિ,

જીભલડીમા જવાબ, સાચું મોઢીઝો ભલે

મામગી બાઈની એકની-તી વાણી માલગનાં જ મને તેનું બકા
દિવ પરખી લીંડ વિના આનામનીએ બારખર્ચુ આમ રખુ મીકાર્ચુ

અમ્નાયગમાથી સૂર્યના-નમણ પૃથ્વી પર છેત્તેછેલ્લુ ડોકિયુ કરી
ન્યા દના મધ્યા મદારા ની મખગી ચૂદડી એડીને મગ્ગ મરક દમી
હી દની મદમદ પરત રાઈ ન્યો દનો

મનને વર્ષને આ બાઈ પોતાને થેર આગ્યા આંગણુમા ઢાલિયો
દાગીને ઉપર માલુ પાથડું મનને ખાટે બોનનનો જ દોનરત કરવા
એ બાઈ ધન્યા ગયા

માવ પડના ગેરીનાં નાના છોકગઓ ભેગા થયા હના એક છોક-
નએ પૂછડ 'કહેડા, આગે આપલે કઈ રમત રમીશુ ?'

'ઓ ઓ નીએ' એક છોકગએ પ્રત્તાવ મૂક્યો

'હજી ગઈ કોને, તો આપલે ઓ .. ઓ ... ગમ્યા છીએ રોજ ને
રોજ એમની એક રમત શી રમી ?'

'ત્યારે 'દાદ દાદ થેપરી' રમીએ '

દોગ, આ દાદમા તો દાવ દેનાર માથે એરા જોગથી ટપચી પડે
છે કે ન પૂછો રાત માથામા ટપચી મારી મારી નહિ ' એક ચતરાક
છોકગએ હવીન માથે એ વાત કાપી નાખી

'ત્યારે એમ કરીએ, આપ ની મૂતી અને જાડીતી કાઢીના પોડાની
રમત રમીએ કેમ, બધાનો રોઝ અભિમાય છે ?'

'હા .. જરાગર ધણા દિવમથી આ રમત ગમ્યા નથી '

સૌ છોકગઓએ એકમત થઈને આ પ્રસાદ વધારી વીવો

ઢાલિયામા મેમ મેમ મન છોકગઓની આ બધી વાત સાંભળતા
સાંભળતા માગા ફરતી રથ્યા હતા

છોકગઓએ કાઢીના પોડાની રમત શરૂ કરી મત મ્માનપૂર્વક
આખી રમત જોઈ ન્યા હના એટલામા સત્તમગી બાઈએ આડીને કહ્યું.

'માયો, વાણુ કરી લઈએ પછી આપલે નિગને મેરીશુ '

મતે માગીને ડોકમા નાખી હાથપમ ધોઈ વાણુ કર્યું વળી
પાઝ ઢોનિયામા આડીને માગા ફેરવતા મેહા

હવે તો છોકરાઓની રમત જરાગર ચગી હતી સત્તમગી બાઈ
પરુ પરકામથી પતરાડીને સતતી પાસે આવીને એક વાતમાથી વાત

નીકળતા આ બાઈએ પૂજ્ય માપજી ! આઠની ધ્યા માલ્યા પડી
મને પશુ એક પ્રશ્ન પૂજ્યાનું મન થઈ ગયું છે '

પૂછો ને ! એમા મુઝાર હો ચા માટે ! બને તેવી મગજાથી
આપને નમજવરા પ્રથમ ધીસ પડી તો જેવી કનિષ્ઠા '

મહારાજ ! આજે ધ્યામા માળા વિગે જે મમજલ આપી છે
એ મને ખૂબ ગમી ભગવાનની મામા ખરેખર અજ્ઞ છે એનાથી તો
મનમાં દુઃખ છે '

(હું નો આવું છું તારી પામે કે વિદુવા ! આવ છું રે આવું છું)
તારી માયાને એ હાથ જોડું, રે માવડી ! દુઃખ રહેજે, દુઃખ રહેજે,
હું તો એનાથી બાર ગાઉ દોડું, રે માવડી ! દુઃખ રહેજે
રોજ નવાજૂની બહુ કરતી એ તો ન્યારી ને ન્યારી ફરતી
કોઈને આપે ને કોઈનું હરતી રે માવડી ! દુઃખ રહેજે
એ તો ઊઠે છે અદૃશ્ય પામે, જોગ મગજળ દેખાડે આમે,
જળને સ્થગમા દેરવી નામે, રે માવડી ! દુઃખ રહેજે
એનો અભાવ છે અનપરી, એની વાતો બધી અનપટી,
'પુનિત' સૌને ઠગાવે અટપટી રે માવડી ! દુઃખ રહેજે

મહારાજ ! આપની વાત તો ખરેખર માની છે આ માયાની
પમ્પમાથી જેમ જેમ છટવા મળીએ છાએ તેમ તેમ વધુ ને વધુ તેના
માતૃપાશમાં કપેદાતા ત્હાંએ છાએ તે શુ આ માયાની પમ્પમાથી
છટવાનો મર્ષ મહેનો જો ખરો કે નહિ ?

નાત્મગી બાઈનો પ્રશ્ન મળવા હાથ નહો એમને આ
વર્તમા દર્શ ન જ નોય તેમ મધુ જ ધ્યાન હોગએની ગમતમા
અન્દિન મધુ પડી ઘોડી વાર હીને ધ્યા બાઈ એમ કરો આપનો
પ્રશ્ન આવતી મન પગ મુનતવી તાખીએ આજે તો મને આ હોગએ
ની રમન જોવામા ખૂબ રમ પડ્યો છે નાવી મન મે મદી નેઈ નથી
હોમરાઓ આ યાની ગમત મી જા છે '

મહારાજ ! આ તો મૂન જૂની અને જા પિત્રી ગમત છે હુ મ
નાનો દુઃખો ત્યારે આ રમન ગમતો આ રમનનું નામ છે હીનો ધોરો
પાણી પીતા છટ મૂર' આ રમન કેવી રીતે રમાય છે એ ને વિગતે
નમજલવુ એટલે તમને પશુ મળેવાઈથી નમજલઈ જમે આગવા ઉપર
પેવો હોમરો મેરો જોનું નામ પ્રહી' એ હોમ એ જોનું રયાન હોમ
વાનું નહિ હી' મનેના હોમરો જીજા એમ હોમ પી આખ દામે

છે. જે છોકરાની આખ દાખનામા આવે છે એનું નામ 'ગાડી' ત્યારે 'ગાડી'ની આખ દાખવામા આવે છે ત્યારે રમત રમી રહેવા બધા છોકરા એ શેરીના ખૂલેખાયરે મતાઈ નમ છે પણ કહી ગાડીને 'કહીનો ઘોડો' પાણી પીતો છટ....મ' કહીને છટી મૂકી દે છે. ગાડી ખૂલેખાયરે મતાયેના છોકગએને પકડવા માટે ચોગરદમ દોડે છે. ગાડીને જોતા જ છોકગએ મૂકીએ વાળીને કહી બાન્સુ દોડે છે ગાડી છોકરાએને પકડવા માટે પાછળ ધડે છે જે દોડતાં દોડતા કોઈ પણ છોકરા ગાડીના હાથે પકડાઈ નમ તો એ હાથે કહેવાય પરંતુ જે જોક રાએ ગાડીની નજર ચુકાવીને કહીની નજર પડોચી નમ એ છલે ગણાય આ જોનેના છોકરાએને ફરીથી દાખમા જોતરુ ન પડે બમ, આ રમત આમ રમાય છે. '

રમત તો ખૂબ સુદર છે હવે મને યાદ આવે છે, કે નાનપણમા હું પણ આ રમત રમ્યો હોઈ પણ રમતનો ભાવ નળ્યતા આજો ચિતાર મગજમા આની ગયો છોકરાએની રમતો નિર્દોષ હ્રેમ છે હા.... હવે આપણે જ્ઞાનની વાન માડીએ તમે મને શું પૂછ્યું ? જાતે વાનનો દોર માધના પૂછ્યું

'મહારાજ' મારો પ્રશ્ન એ હતો કે બાપામાથી મુક્તિ મેગરવાનો મહેલો ને મરણ ઉપાય કયા ?

'ભાઈ' આપનો પ્રશ્ન ખૂબ ગહન છે કહો, શાસ્ત્રને આધારે સમજતું કે ધરગથ્થુ બાપામા મમજતું ?

'મહારાજ' ધરગથ્થુ બાપામા જ મમજતો ને 'વરગથ્થુ બાપામા મમજાય છે એટલી મરણાથી શાસ્ત્રની બાપામા સમજતું નથી '

ત્યારે હું કાશી મયો હતો ત્યારે કાશીમા ભજન રાખેલું ભજન માભળવા ઘણા લોક આવેલા કાશીના મોટા મોટા પડિતો પણ આવેના ત્યારે મે ભજનમા કહ્યું કે, 'મને સાચોનો અભ્યાસ નથી મને જે ઈર્ષ્યા આવડ્યું છે તે માત્ર ગમનામના પ્રભાવથી જ આવડ્યું છે '

ત્યારે ભજન પૂરું થયું ત્યારે પાચમાત પડિતો મારી પાસે આના મને કહ્યું 'મહારાજ' અમને ખૂબ નરાઈ લાગે છે. અમે બાર બાર વરમ સુધી કાશીમા મીને શાસ્ત્રોનો અભ્યાસ કરીએ છીએ દરેક વિષયની શાસ્ત્રીય રીતે જણાવટ કરીએ છીએ છતા, અમે કયા દેવના બેસીએ છીએ ત્યારે માભળનારા ઈશ્વર, મીન ને સાક્ષાત્ જ હોય છે ત્યારે આપના ભજનમા તો માનવ માત્ર નથી શાસ્ત્રોનો અભ્યાસ ન હોવા

જાનાય આપ લોકહૃદયને કેવી રીતે છૂતી કરી જો ! અમે આપનું નામ
તો સામગ્રેયું અમને એમ કે 'પુનિત' મહારાજ તો શાન્તના નવજીવન
દશે, પણ આપે તો વગર શાન્તે દુનિયાને ડાવાવી દીધી છે ?

મે કહ્યું 'બાઈએ' ! મે બગનમા જ કહ્યું હતું કે મારી પામે
જે કાંઈ છે તે પ્રજુનામનો પ્રભાવ છે હું જે કાંઈ બોલુ છું એ એની હૂં
થી બોલુ છું ખરેખર, મને શાન્તોનું કી કુચ આવડતું નથી !

'હારે અમારામા ને તમાનમા આટલો જઘા ફરક કેમ ? અમને
શાન્તોનો અખાસ છે, જાનાય લોકોને અમારી કથામા તમ નથી પાનો,
મે તમારી કથામા તન્મય થઈ જાય છું એનું કારણ શું છે ?'

'સુખ્ય વસ્તુ તો પ્રજુનામમત્સુ છે, બીજી વાત છે લોકહૃદયને
અમળવાની, તમે કથામા જે કાંઈ કહો છો તે પડિનાઈને લક્ષમા રાખીને
કહો છો સામગનારા જઘા જ કાંઈ પડિન હોતા નથી તેનો વક્તાએ
ખ્યાય રાખવો જોઈએ કથા સામગનારામાના મોટા ભાગના સામાન્ય
લોકો જ હોય છે સામાન્ય જ્ઞાન ધરાવનાર વર્ગ ધણો મોટો છે આ
લોકોની ક્ષમા અમળને જ વક્તાએ કથા કરવી જોઈએ પડિનો પામે
ભાગવત કે ગીતાના મોટા ભાગીએ તો તે અમળ રહે, પણ એ મોટા
મામડિયા પાસે મોલીએ તો કદાચને જીજી નવ માટે નેમતી પામે મીઠી
અને સરળ ભાષામા ભગનો અને દલાતો કહેવા જોઈએ ધગમથુ ભાષા
મા અપાતો મોઢ જઘાને રુચિકર પામે છે આત બગનમા ધણા લોકો
આવે છે એનું કારણ હવે સમજાયુ ને ?'

કાલીના પડિનેને મારી વાતમા તથ્યલાગ્યુ આ મત્સ ગી બાઈએ
પણ કહ્યું 'નાપજી ! શાન્તી રીત કરના રમ'ડુ ભાષામા જ અમળવો !'

'ધરમથુ ભાષામા સમજાયુ આપે મને જે રમતની રિગનો સમ
જાવી તે કાલીના ધોડની રમતમાથી જ આપના પ્રશ્નો ઉત્તર મળી ગઢે
છે જે કાલી છે તે પરમાત્મા પોતે જે કાલી છે તે પરમાત્માની માયા
રમત રમનારા હાકરાઓ સસારના જીવો આ સસારરૂપી વિશાળ યોગા-
નમા સર્વ જીવો પોતપોતાની મસ્તીમા મસ્ત જનીને નાચે ને કૂદે છે
પરમાત્મા પાસેથી છૂટેની માયા કાલીનૂર જનીને સમારના જીવોને પોતાની
નામચૂડમા ફસાવવા દોડે છે જે જીવો ગાફેલ રહે છે તેને માયા પોતાની
નામચૂડમા સપડાવે છે

ત્યારે પરમકૃપાળુ પરમાત્મા પોતાની માયાને સસારમા છૂટી મૂકે
છે ત્યારે ઢાંચે પીગીને કહે છે 'હિ સસારના જીવો ! મારી માયા તમને

નામાન્ય છવ અને મોમમ્ છવ આટલો ફરક દોષ છે નાપણે
માનાના મર્મમા દના ત્યાં મર્મમા દના દુ મોથી છવ પ્રભુને કર્ષ
કર્ષ મવાવાવા આ દના ' નાય ' કૃપા કરીને મને અદી થી છામ
જન્મ ધર્મા પછી મી મ નદિ બુદ્ધિ '

પ્રભુ એવો દયાળુ છે કે આપણે રચન હિત વિશ્વામ તપીને
મર્મમા દના દુ મોમથી આપણને મુક્તિ આપે છે જમવાનને મન એમ
કે છવ આટલો ફરક છે નો દવે સીધો ન્યાયગે, મને હરદ મેલ
પાક કરશે પણ આપણે એવા ન જાણી છીએ, કે જન્મના દાર પ્રભુને કૃપા
કર્ષ એ છીએ કે ' હુ આ હુ આ પ્રભુ ' દવે હુ અદી અને તું ત્યાં
દવે કરીથી બીજા જન્મમા તારી પામે આરવાનું ધમે ત્યારે જોહુ જશે '

હુ આ હુ આ તું તો કરતો, જન્મમતા વાર,
સધળુ તો રહી ગયુ પ્રભુને હરબાર, તારો સમય સુધાર

છવતમા જ્યારે જન્મ ધર્મા કરે છે ત્યારે ગડના ગડના હુ . આ
હુ આ મે છે એ શબ્દો અર્થસૂચક છે ' હુ અદી અને તું ત્યાં '

ગુરુદેવજી તો યોગમ્ છવ દના પ્રભુને મગરા માટે એ જ ખી
ત્યા દના એ સુમતતા દના . મ માગમા સ્ત્રીય તો મ માગમા સ્ત્રીય
મા જન્મમાર્ગ જર્ણવ અને પરિણામે જન્મ ધર્મમા પડતુ પડશે માટે
અગમચેતી વાપરીને અદી થી નામવા દે '

જન્મનાવેન ગુરુદેવજીએ જાગરા માગ્યુ બીજાનું તો ઠીક પણ
પુત્રના વિરોગથી માતૃવિમા મી વેદના થાય એ કદી વિચાર્યું છે ?

(' હાવા ' તારો વિરોગ (૨) સાચુ ઓષધ મ માગ (૨) .)

માના હયા ગિરાય (૨) પુત્ર-વિયોગમા,
સૂરેચૂરા થઈ જાય (૨) પુત્ર-વિયોગમા .. માના .. (૧)

આખોના આસુ તો સુકાઈ જતા,
ભડકે બળે સદાય (૨) પુત્ર-વિયોગમા . માના .. (૨)

સ સારની વાટ એને સૂની રે લાગે,
બાવરી માતા થઈ જાય (૨) પુત્ર-વિયોગમા માના (૩)

પ્રાણો તો કઠમા આવીને જોસે,
છવતી મરી એ જાય (૨) પુત્ર-વિયોગમા .. માના .. (૪)

' પુનિત ' પ્રેમ એ માનો અવિચળ,
પ્રેમમા દના થઈ જાય (૨) પુત્ર-વિયોગમા .. માના (૫)

ગુરુદેવજીની માતા અગ્નીદેવી દીકરાને જન્મે જન્મેને આકુળમાકુળ

ચર્ચા ગયા બ્યામજી પી પામે આતીને બચ્ચ સ્વરે પ્રાર્થના કરવા માડી
નાથ ! આપણો પ્યારો શુકદેવ મને છોડીને ગા રો જાય છે એને જગ
સમજાવો અને રોકો !

‘દેવી ! શુક તને ખૂબ વહાનો છે ?’

એમા પૂછો છો શુ ! દીનશયી વધુ વહાતુ બીજું કોણ હોઈ શકે ?
(મુખડાની માયા વાગી રે મોહન ! ખાગ એને તો એનાતુ તને રે)

બાળુડો આખોનો તારો રે, માવલડીને,
પ્રાણ થકી એ તો પ્યારો રે માવલડીને ...બાળુડો [૧]

બાળુડાતુ માથુ દુ ખે સૂવે નહિ માડી સુખે
શોક-છાયા દખે સુખે રે માવલડીને બાળુડો [૨]

પુત્ર જે તરછોડી નાખે, અવિવેકી વર્તન દાખે,
પ્રેમ કેરા અશુ આખે રે, માવલડીને બાળુડો [૩]

‘પુનિત’ એ પ્રેમ એવો, પુત્રોએ વિચારી લેવો,
પૂરા બદલો આપી દેવો રે, માવલડીને બાળુડો [૪]

દેવી ! આપણને જે વધારે વહાણુ હોય ને તો પ્રજાને અર્પણ
મરુ ભોઈએ મનથી તુ એને પ્રજાને અર્પણ કરી દે પછી તને દુ ખ
નહિ થાય ?

નાથ ! એ બધી વાત છોડો અને શુકદેવની પાઠગ દોડો રન
વગાડાએ એ મ્હા જરા ? એને પગમા મટા વાગશે એ દુ ખીડ ખી થઈ
જશે કૃપા કરી એને સમજાવીને પાછો મોવાવી લાવો ?

દેવી ! એ તો જરા વિચારા કે જ જ મનાવે ત સ સામનો પડ
છારો રવા તૈયાર નથી એના નિનમા કરો ત્રેરામ્ય દરો ! મારી મમજન
વટથી એ પાઠો કરમે ખરો ?

નાથ ! એને કહેજો કે અમે તને નમ્ર કરવા આમ્રજ નહિ કરીએ
પણ તુ અહી ધરમા ગહે એને જમ શુકદેવ મારી આખ સામે રહેજો
તો મ આન દ યરો

અરણીદેવીની વાનમા મ્હ નશ્વ જાણુતા બ્યામજી શુકદેવજીની
પાઠગ દોડ્યા આગગ આગગ શુકદેવજી આજ્યા જાય છે પાછગ પાછગ
બ્યાસજી દોડ્યા દોડ્યા આવે છે ગહે છ શુક ! પાછો વગ, પાછો
અમને છોડીને તું ક્યા જાય છે ? તુ ચાન થેગ ચાન અમે તને મ મારની
મેડીમા જકડીશુ નહિ ત્યા વગમા રહેજો અને પ્રજામકિત મરજો

શુકદેવજી દુષ્ટે ની વગમા મનાઈ ગયા અને યાથી ત્યામ આપ્યો ૬૬

હાલ દીગે દાડમ-કઠીઓ એક (૨)

અણિયાળી આળે અમૃત ઝરતુ,
હેયે પ્રેમ તણે દગિયો એક (૩)

દર્શન કરતા બાન ભુલાને,
કાનકુવ એ કેસરિયો એક (૪)

સગપણ માર જનમોજનમનુ,
'પુનિત' આ લવમા મળિયો એક (૫)

મે એવો મગો સોધી મ યો છે, * સુખમા ને દુખમા મનાય
સાથે ને સાથે રહે આપ તો વેળા જાના છો * તારી મગાઓનું રિત
તમારી પાથે હું શુ દોરી નાનાવું ? છરનમા જે જ મગા થના આવે છે
ને બધા સુખના / મારી છે જ્યારે જીવામા દુખમા ફનાય છે ત્યારે
મો જીઆ હાથ મરીને હું ખતી જાય છે

(ચિતે તો ચેનાવું તને રે વિખા વિચારી જો ત રે)

સગા સૌ સુખડાના સાથી રે, નોધી વો હેયે,
દુખડામા આખ નાતી રે, નોધી વો હેયે (૧)

વાત સાચી છે જ્યાં સુરી આ ।। જેમ છે આ નિવેગ ના છે
તે સુધી ને મધા જ માર્છમાર્છ મીઠો જન મૂની નાખો ।ગ ન
મે ના ।પપુ ને તો રીમ થી પાસીચુ મળી જ્યારે વારસામ તમામ
મિત્રમ્ન મ્હોડા થઈ જાય ।જી જ આચ્યા મગ વનોના મણુ કોણુ કે એની
મમ / પડે છે

મો મૌની જાતી ઉપદ્રાશ ખીને વિચારી જુઓ જવાન આપ
વાની કઈ જ જરૂર નથી નોખીએથી ઘેર મેલ દો ત્યારે પહેલાના જેવું
ભાવુ મયનાય છે ખડુ રે અરે જમરા મમે ત્યારે બલ્યામા કઠીઓ
પગડે અને ગેમ મોતે નો જાગો મલ મેલ ગમચત છે આ
તો જના સુરી આવખ વહેગુ ચ તુ છે ત્યાં સુરી જ પ્રેમમરો મ નધ
રખાય છે નાંચુ કૂ ને રસારી ના એ તુ જોન જુ છે આ મનેદ છે
એ તો ઉરરો-દેખાવતો છે

હેળાડે નકિ જાન જુગી રવાગ્ય મધાના સુધી,
પછી કરશે વાત બિધો ર, નોધી વો હેયે (૨)

ભત્તારો જ્યારે ગાય ને મે મને દોડતા મેમે છે ત્યારે ઢાંગ વધુ
દુધ આપે ને આલપરી લેની તમે જાગ ચૂ મુજગેરેતો દોપો મૂકે છે
ગાયમે મ પ રામ મગન મની જ્યારે અને પોત નુ ના / દુધ છટ

મુઝી દે છે બરવાઃ સુનિયીબનુ દુધ દોરી લે છે માથ-એમના અંચ
 ગમા ટીપુ થ દુધ ન રહે એમને નરન લ તેના મોઢા આગમ મૂંસે.
 ખાણનો દોપનો પાછો ખેચી લે છે પત્ની તે ગાથને મને એક કોમિતો
 ય બરવા દેતા નથી એમ ત્યા મુઝી મુખના સાધનો આપના સ્ત્રીધુત્ત
 મુઝી મગામ નથીઓ ધગમા આપતુ માન જગતરમે જમુ ત્યા આપણે
 સાચાગ શર્ષ મથા કે નગન લ જધાના મનોભાવ ફરી લતાના પડી તે
 પરની સ્ત્રી જમુ મોઢુ ગંગાડીને મોખરાની. અજસા ! તારા બાપાને તો
 બનવાની ટેર પડી છે એમના બોખરા સામું લું લું કામ જુએ ૩૧
 લાભ લેતો હોયે હોયે, પ્રસંગે જલણું એ જોયે,

માણસાઈ મધળી એ જોયે રે, નોધી લા હૈયે ... (૩)
 કરવાના 'હાણ, હાણ,' રાખો ત્યા લગી રાણ રાણ,
 નહિ તો પલટાગે બાણ રે, નોધી લા હૈયે .... (૪)
 અનુભવ આ સમજાવે, કોઈયે નહિ કામ આવે,
 'પુનિત' પ્રમુ બચાવે રે, નોધી લા હૈયે . (૫)

મોકમમી મુનર્ષ નગરીમા એક મન પમાર્ષા હના ચાતુર્માસના
 ચાર મહિના માધવબાગમા એમના પ્રવચનો ગોઠવાઈ હતાં. સી એમની
 વાણી 'જલજે' અમૃતવાણી ત્યારી પમાર્ષ થના નમન્વાસીઓને કાને પજુ
 એમના બેચાર શબ્દો પડી જમ નો આગમ કમ માકવાનો વિચાર ન
 થાય એવુ એમની વાણીનુ વસીક-જુ આવાડિયા-જસ દિવસમા તો
 આખા મુખર્ષમા આ એક જ વાન ચર્ચાતી સ્ત્રી હતી એક વાર જલજે
 એ સતનું પ્રવચન માબાપુ તેને બીજે દિવસે પણ ત્યા મથા વિના ચેન
 પડતું નહિ આખુ મુનર્ષ એમની વાણી ઉપર મુઝધ બની ગયુ હતુ
 સતના મેરક પ્રવચનો માબગરા ગૃધી માડીને રાય મુધીના
 નમામ પોકા આવતા કરતુરી જેમ જેમ રધુ પશુ બને છે તેમ તેમ
 તેની સુરાસ વધુ ને વધુ ફેલાય છે એમ આ મતની સુરાસ પણ જોત
 જોતામા'ચોગરદમ ફેવાઈ ગઈ

એક દિવસ હરિદાસ શેઠની પુત્રવધૂ દેવદર્શન કરવા માધવબાગમા
 ગઈ ત્યા જઈને એમુ તો માધવબાગની મધી પગાળીઓ ખીચોખીચ
 ભરાઈ ગઈ હતી વચનું ખુલુ ચોમાન પજુ માનવમેનીધી ચિહ્ના
 ભરાઈ ગયુ હતુ કથાય જિભા રહેવા જોટની જગ્યા નહોતી સી શ્રોતા-
 ઓ બક્તિભાવે કથા માબળી રજા હતા

હરિદાસ શેઠની પુત્રવધૂ પજુ પડીતગને માટે પ્રવચન માબળવા

હોતી ત્રી મતના સજ્જોતી જાણી અમર થઈ રોજ પ્રવચન આમળવા
આવવાનો તેણે મન માથે નિશ્ચય કર્યો

મેચાર દિવસ મુધી પ્રવચનો સામળ્યા પછી તેણે પોતાના પતિને
અભિપ્રાય આપી વિષાર તો રોજ કરવાનો જો માધવળ્યામમાં એક સન
આળ્યા છે એમની બાણી આમળ્યા જેવી છે આવો જાનો ફરીફરીને
નહિ મળે સમળ્યા ॥

આલો ત્યારે કાને કું પ । સાથે આરીય ॥

ખીજે દિવસે ન હુમાર પણ પાળી સાથે સતતું પ્રવચન સામળ્યા
ગરો મત તે સૌને સમોષીને ખીજી તથા હતા ‘મતો અને મહાપુરુષો
જનસમાજ પામે પોતાનો અનુભવ મૂકે છે અનુભવમાં નહું’ સત્ય જણું
હોય છે જ્ઞાનવતે અનુભવ થતો નથી ત્યાં મુધી સત્યદર્શન થતું નથી
મહાપુરુષો પોતાનો અનુભવ મૂકે છે જ્ઞાનમાં જ્ઞાનવતો જે જે સગા
વહાવા છે એ સર્વે સ્વાર્થના સગ છે જ્ઞાનવતું સૌથી નિમ્ન સગપણ
એની માતા સાથેનું છે એમ મહેવાય છે કે મા બાળને માટે પોતાની
જન નસી નાખે છે પણ અપ્રાપ્ય કાંડેકાંડે સ્વાર્થ ડાક્યા કરતો હોય છે

કમાતો લીકરો ડાહી, વડાલી જગતી ગાયો,

મૂકી મૂકી સલામો કેમને ? આવે જો શણીનો જામો,

એ સલામો જ્ઞાનની નહિ, લક્ષ્મીને સલામો છે,

જ્યાંજ્યાં જુઓ જઈ જગતમાં સૌ લક્ષ્મીના ગુલામો છે

તિજેરીયા તર હોય તો જ્યાંય સલામો કરે રોકતું મોડું જાનેને
માધવળ્યા જેવું હોય જ્ઞાન લોકો તેમને સલામો બરે છે જો કે એ
મખામો રોકના મોઢાને નહિ પણ એમની તિજેરીને હોય છે

એક રોડને લોભ રોજ સલામો બરે રોક સમજી હતા ગરીબમાં
થી અમીર થયા હતા એ મમજી ગયા ‘જ્યારે કું ગરીબીમાં સજાતો
હોય ત્યારે મારો કોઈ ભાવ પણ પૂરતું નહોતું અને આજે જ્યાં સલામો
બરી રહ્યો છે સમજતી બધીકારી છે ને ॥

એક દિવસ એક બાઈ એ લગ્ન લગાને સલામો બરી એ સલામો
પાછળ નેરો સ્વાર્થ ડાક્યા કરી રહ્યો હતો રોક મમજી ગયા ધીમેથી
કહ્યું ‘તારી સલામો કું જરૂર પહોચાડીય’

પેલાને એમ થયું કે, જો આપણી મલામ ધ્યાનમાં લૂંપી છે
આજમલામ આપણું મંથ પાર પડી જશે

ખીજે દિવસે પેલાએ મનામ ખીજે એટલે રોકે એટલી જ શાંતિયા

દ્રુષ્ટ આપણી મતાનુસાર તે પડે નહીં

પતો બાઈતો અચ્છાનાનાનરમાડી મોઠા આ તે મેરીવાન
નહીં માત્ર તુ આમ કહું છું અને આપ પત આમ કહે છે

મીઠા મીઠીને જે રૂઝા મેઝા દેખે નરામ તો કૃતમોરે નાને
નરુ પડે પડી બીજાને પડે રાની આપવાન મરે ડા

જુઝુ ક આ મતાનુસાર મને બરો હા

દાસ્તા બીજાને બગી આપુ ત્યારે

દોષ નહિ રાવ રાઈ રહેત નસારે આગી રમે ફરી નદામ પમ
નરુનાની ત્યાં બાઈ મારા પડે પડે પડે રું નરે રું મે મોર મધામો
થતી દોષને એ રખત પડે તાપ મો નરામ મરે આપવાન પડે એ
વખતે નર નોદન તમ તમે દોષે આમાનુસાર મરે દોષે બાઈ એ
તા નિવારો રા રહેત નાખ વિનાનો ન થિયો ને નાજો નામ પા
ઠના જી દોષ નો હોમનાય નહિ ન પડી હોમો આપ ન મતામો
મના હો એ મને નહિ, તુ મારી નિ નેમને બગ ડા મે આપતી બરી
નરામા પડેનાડી દીધી

મને પડેનાડી હો દયાન નર બાઈ એ પૂજુ

મને ન મારી નિ નેમને મીઠા કેઈને નહિ અમનરા નામા
નિરમ દમમાન જે જે નાકા મને મતામા બરે છે એ મધી મધામો
નાજે નિ નેમને મરે ના રુઝા મી કહે છું

ગુનાબી અમર બાઈને તમ રવામ પડી તમ ને દાડી ઉપર વગ
પડે એમ એ બાઈનું ના પડી તમ

મતા રીરા અને નેરિવાઓ મને એમ માને ક આ મધી મતામો
અમને ત્યાં છે પળ તમ એ નીત મૂને છે તમા મુખી હાથમા થી અને
મતા છે તમા મુખી ન તોફા મતામા બ મે પડી તો મામે થૂકશે નહિ

અમનના મિધ પ્રાનમા ત્યારે બગવાનનો વરસોડો નીકળે ત્યારે
બ રુ ડે રુની અ માડીમ બગવાનને મેમાકરામા આરતા પડી બગ
વાનને આમા નગરમા ફેરવામા આવતા બારિયો એક પ્રેમથી દર્શના
યે જોતી પ ના

એ રખત બગવાનનો વરસોડો નીકળે મધેમને મરમ રીને
શયુગાવામા આમા એના ઉપર સુદર અમાડી મુખી અદર બગવાનને
હામાધી પધ ના વાગતેગાગતે વગોડો નીકળે,

એને નોટ મગવાનના દર્શન કરવા લોકમેદની બેગી થઈ જે

કચ્છ આપની મનામ હુ ૪૩૨ પડોઆડીય ' ૧

પનો બાઈ તો અચ ચાના નાગરમા હૂંથી ગેરો આ તે કેવી વાત ' ૨
ગઈ મને ૧૩ આમ કચ્છ હવે અને આજે પણ આમ મહે છે ' ૩

ધીમે ઘડીનેનેલે ૧૭૩ 'શિરમ દેમ ' મનામ તો હું તમો પોનાને
ભડુ છુ પગી ખીજા કાને પડોઆડીયાની આપ રાન કરો છો ' ૪

૫ કચ્છ ૬ આ મનામ આપ મને બરો છો ' ૭

કાસો ખીજા કાને બરી રચો છુ ત્યારે ' ૮

હોય નહિ રાય ૧૧ પડેના નજાર મારી પામે ફૂળી મનામ પણ
નહોતી ત્યાર કોઈ મારા પડજા ૧૨ પચુ મપતું નહોતુ બે મને ૧૪ મનામે
થતી દોત તો એ રખેને પણ આપ મને મનામ નવા આરાત પરતુ એ
રખેને હું જગમેહન ૧૫ ગેર નહોતો આમાનમ ૧૬ મનો દત્તો બાઈ ' એ
તો નિયાનો ગિનાર છે ને ' નાણા ચિનાનો નાચિયો ને નાણે નાથાયાન
છના જી દોમ તો છોગનાય નહિ તો પગી છોટિયો આપ જે મનામે
બરા છો ગે મને નહિ, પચુ મારી નિગેરીને નગ છો મે આપની બધી
મનામા પડોઆડી દીરી છે ૧૭

મને પડોઆડી છે ' ૧૮ ક્યાને ૧૯ બાઈ એ પૂછયુ

' કાને ને મારી નિગેરીને ખીજા મઈને નહિ મમજ્યા ' આખા
દિવસ ગ્યાન જે જે નાકો મને મનામે બરે છે એ મધી મનામે
માજે નિગેરીદેરી મમન માહર ગજૂ મગી હજુ છુ ' ૨૦

ગુનામી મમગ મમાઈને જેમ રયામ પડી ભય ને દાડી ઉપર બાકી
પડે એમ એ બાઈનુ મે પડી ગય ૨૧

મનાધીગ અને નેરિયાઓ બને એમ માને કે આ મધી મનામે
અમને થાય છે પચુ ત્યા એ ખીજા બૂને છે નવા મુધી કાથમા શ્રી અને
મતા છે ત્યા મુરી ૨૨ લોક મનામે બરજે પગી તો મામે થૂકમે મ નહિ

અમવના મિધ પ્રાતમા નવારે બગવાનનો વરસેરો નીમગો ત્યારે
ગોશ હિ રતી અ માડીમ બગવાનને મેમાડામા આરાત પગી ભગ
વાનને આખા નગરમા ફે વનામા આવતા આવિક લોકો પ્રેમથી દર્શના
યે લેતી પાના. ૨૩

એમ વખત નગવાનનો વગસેગ નીમગો ગધિગને મરમ મીને
સગુગ રવામ આ તો એના હિષર મુદર અગાડી મુદી અ હર બગવાનને
હામાઈથી મધ ૧૪૫ રા તોમા તો ર-લોક નીમગો, ૨૪

ચોર ને ચોટે નગવાનના દર્શન નવા લોકોએદની બેગી થઈ, જે

મજાની પથારી પાથરીને દીપાને સુવત્તા માથે ગામ વસી આપ્યો.
 ધરગથ્ય દરા મરી પજુ તાવ । દહધો બીડે દિવમે ગામમાથી કોઈ મારા
 વૈવની દવા લઈ આવી મેચાગ દિવમ સુધી વૈવના એમડિયા પાયા પગ
 હઠીયા હનુમાનની જન્મ તાવે જળે મ મયક ન આપી. ઉત્તરોત્તર તાવનું
 પ્રમાણ વધતું જ આ યુ

વૈવની દવાથી તાવ ન જીતતાં એટલે એક અનુભવી ડોન્ટગની દરા
 શરૂ મરી ડોન્ટગે ઘેગ આવીને નાડી સ્પર્શ મ્હુ માડી । બાઈને તો
 આધારણ તાવમાથી ટાઈ ફાડ ચઈ ગયો છે માયા ઉપર સત્તન બરફ
 ધરમા કરો દરદીને પથારીમાથી મહેજ પજુ આધોપાછો કરશો નહિ
 જેટથી મળજીથી માવજત કરશો એટલો કેમ વહેલો સુધરશે ।

ડોન્ટર તો મતાફસૂચન અને દરા આપીને આ યા ગયા આ તો
 માનો છુડ ડોન્ટરે કહ્યા પ્રમાણે ખૂન જ મળજીથી માવજત મરવા માડી
 ધરમા બીજી મર્ષ હતું નહિ બધુ જ મમ માછીને જાને જ મરવું પડતું
 આ તો મુદતિયો તાવ બરોબર એમ્બીસમે દિવમે જીનરી ગયો
 હવે ડોશીના છવને કઈક ધરપન ચઈ

ડોશીને એકવીસ એમ્બીસ દિવસના સગમ ઉજાગરા થયા હતા
 ચાકીપાકી ડોશી મોઢરીમ આવી ખાટતો લાળી સૂતી એમ્બીસ દિવમ
 ના ઉજાગરાથી ડોશી તો પકાવેલ જાગી ગયા

હવે બ યુ એનુ ક બરોબર આ જ તાંડે પડોશીની બેસતું પાકું
 છૂટયુ એને પીઠ પર ચળ આવતી હશે તે પીઠ ખજવાળના માટે ડોશી
 ના ખાટમા નીચે સગવળ સગવળ થવા માંડ્યું એટલે ડોશી એકદમ
 જાગી ગયા નીચે લળી જોયુ તો પાકું

ડોશીએ મનમા વિચાર કર્યો હ આ તો ચમરાજાનું વાહન
 પાડો । કહો ન મ્હો દીપરાને મોટા ધરતુ તેડું આજુ લાગે છે પજુ
 આ તો ચમરાજ જ બીત જૂ યા લાગે છે મારું માણસ ધરમા છે અને
 એ આનીને જાણ છે મારે ખાટલે જૂલથી મને તો નહિ ઉપાડી જાય ને ।

ચમરાજ આવી જૂલ ન કરી બેસે એટલે ડોશીએ આખ પર હાથ
 મૂકીને કહ્યું ચમરાજા માદા માણુમનો ખાટનો તો ધરમા છે હ
 તો માવ સાછનરવી છુ બા

જોયુ ને । આ મા દીકરા માટે જાન લગી નાખનાર મા જેવી મા
 પજુ સમમ આજે અગમી ચઈ જવાની

વ દરીને એના બચ્ચા પ્રેરે કટનો બધો સ્નેહ હોય છે । વાદરી

મનાર પોતાના મચ્છાને જાતીએ રાગગાડેયુ ને રાગગાડેયુ રાખે છે જના-
અપ જેતુ ગચ્છાપ કે તરત જ જચ્ચુ દોડીને માની જાતીએ વગી પડે
જ અને જચ્ચાને વર્ષને વાદરી ઝાડ પર ચડી જાય છે વાદરી પોતાની
જાત નિચોવીને જચ્ચાને પચપાત કનવે છે

વાદરી અને જચ્ચાનો આવો વિગ્ન સ્નેહ જોઈને આપણને એમ
થઈ જાય છે, કે જ્યારે જચ્ચુ મ મમા આવી પડે ત્યારે વાદરી પોતાનો
છવ આપી દેવા તત્પર જનતી હશે

વાદરીનો જચ્ચા પ્રત્યે કેવો સ્નેહ છે એ જાણતુ છે : એક દોળ
મા વાદરી અને તેના જચ્ચાને બેસાડે પછી ધીમે ધીમે પાણી બરવા
માઠો વાદરી જચ્ચાને બચાવવા હાથમા જાતીને પોતાના નાક સુધી પાળી
ન આવે ત્યા સુધી જામી રહેશે જ્યા પોતે ડૂબવા માટે કે તરત જિનુ રાખેયુ
જચ્ચુ પગ તમે હજાવી દેમે અને એના ઉપર જામી રહીને વાદરી એટલી
જાચી થશે અને પોતાનો છવ બચાવવાનો પ્રયત્ન કરશે જોયુ ને, માનો
મૈમ કયા સુધી ! પરંતુ જ્યા સુધી આપણી આખ પર મામા અને
મમનાના પડા જામ્યા છે ત્યા સુધી આ મત્ત સમજવાનું નથી

અણી બેજાએ કોઈ આડું નહિ આવે,

આઠો ધરે નહિ હાથ [૨] શામળા ! સાચો તું એક છે . [૩]

નજરે નિહાળુ, પણ ગળે ન જિતરે,

ધોળે હહાટે હીસે રાત [૨] શામળા ! સાચો તું એક છે .. [૪]

જોડું તે સાચું, ને સાચુ તે જોડું,

મનડાની જાંધી છે જાત, [૨] શામળા ! સાચો તું એક છે [૫]

‘યુનિત’ નહિ છૂટે પોતાના જોરથી,

ખે ચીને પકડી લે હાથ [૨] શામળા ! સાચો તું એક છે.. [૬]

જ્યા સુધી આપણે મોહમનનાની આંખીમા ફસાયા હોએ ત્યા સુધી
આ સ્વાર્થી સગાઓની પિત્રજીયુ થવાની નથી જ્યારે મારો અને તમારો
અતસમય આવશે ત્યારે સૌ પોતપોતાનું સાચુ પોત પ્રકાશશે

(બાણાસુરની નગરીમા ગાગડિયા નિશાન રે આખાદરજીનો રાગ)
દુનિયાના આ દેવળિયામા, કાળ તણો ઘંટ વાગ્યો રે ભાઈ !

એના રે અવાજે છવલે જાગિયો રે .. દુનિયાના [૧]

અત્યારે અમે ગમે તેહું સમજવીશુ જતા કોઈ સમજવાનું નથી

છવામા મૃત્યુરોષા પર પડશે ત્યારે અતરની આખ ખૂલી જશે.

મત પોતાની ઘેરક વાણીમા ઉપદેશ આપી રહ્યા હતાં સતનો

‘એમજે’ રાજા શ્રાતાએના દિવસા પાપાની જેમ રાગને દનો નહકુમાર
પગ માત્રા રાજા નવની મામુ જેમ નવા દના રામીઓ પાકુ દેડ,
મળાવમાળી મુન અને વમરા દોરો એને આપણી રજા

નવની રાગમાન અખિનપણે રવી ની દીડી : ‘આવારે અમે
શ્રાતામાને રાગીકો નો મ નરિ તજ અને અતમમો વમર દોરે આપો
આપ તરથી નજો પુ ત્યાગુનું ભગતુ કર જુ દોર

નવાર આ દેડ- દેડગમા અત્યુનો રટ વામમે ત્યારે—’

જાગ્યો જાગ્યો નિદ્રામાથી, [ત્યા] ખગી ગયા નો માથી કે સાઈ
આડીની પેગાએ જીવડો એકલો ર... દુનિયાના.. [ર]
જેમ ચિત્તાગઓ પાનાની પીછીથી ચિત્ર ચીનરે છે એમ કવિઓ
પોનાની કમ્પનાના ર એ રાજદિવસ દોરે કે

અતમમો જીવાતમાની ના ફરી દોષ છે એનું આ દૂધ દૂધ દૂધ છે
અતમમો જીવ ત્યારે અમર્ય દુખ અનુભવતો દોષ છે ત્યારે
દોરના મો મગ વડાવાઓ એની આમપામ દોરે વળાને એમે છે
જીવને બહુ બહુ ધાયે દુખ, નૌની ચાલી રડાકટ રે ભાઈ!

જીવડાની ગતિ તો જીવડો જાણતો રે... દુનિયાના. [૩]

પચીમ રત્નનો જીવાનગમેષ દીપ્તો મ જીપચારીએ પડ્યો દોષ છે
ત્યારે વડાવી માતા ખજુ ર-રાકટરા નિવાસ કાર્મ કરી સખી તથી
જીવતા બહાલસોયા જે માતા, એ તો સ્વારચના ગીત ગાતા રે ભાઈ
સામે રે છેડો કાલી આલાપતા રે દુનિયાના.. [૪]

બાતની આ કડીમા આવાપના ‘સજ્જ હેતુપૂર્વક વાપરો છે
‘આનાપ’ મગીતનો રાજ છે ત્યારે માર્મનું મગજ ધાય છે ત્યારે મગીત
ના જાપમાની જેમ રડરા-કૂટરાનો જાપમો જામે છે ગવેરાનો તાન તૂટે,
પગ મહેતોતો આ તાન ન તૂટે રડરા-કૂટરામા કોઈ અહેતયી જીવચૂક
ચર્ચ જાપ અને નાવમા ભગ કરે તો કોઈ મટકોથી બોલી કહે છે.

હાય હાય મહેન, આમ કમ માવ છો ?

રડરાકૂટરામા પણ એનું તાવજાદુ મગીત ચાલે છે કે સાબગનારો
પગ જે ધડી ફરી જાય એમા મ ત્યારે નજિયો છપાકે છે ત્યારે તો
આખા મ વાનારજામા ચોકનો સન્નારો જીવાઈ જાય છે

આ જાતમા ત્રણ રિત્તાગ દોષ છે ચોથી વચ્ચેના કુડગમા
મગનારના ખૂન નિકળના રનેલીમ બધીઓ દોષ છે એ પછી જરા દુગ્ગા
સમા દોષ છે પહેલા ને બીજા કુડગાની મહેનો આમ તો એક જ સાજે,

પગુ ખૂંડી કીચવટથી નેઈએ ને / એ મે વચ્ચેની એતરેખા ૧૫૫
 મોથી વચ્ચે જે જડેનો રોય છે તે સેડીના વિયોગ ખથી માયા બાન
 થી પોતાની ગ્રંતી કૂળી નામે છે મી ન કુ ૧૫૫વાળી હોતો ઠાંતી કૂટે
 ખજી અરાગજ પજ થાય પગુ નેઓ ૩ની કૂચાને મને ઝાતી પામે
 મે હાથને અધાગીને અથા ૧૫૫ની હોય છે દેખાવ તો નેઓ પગુ મેડી
 ન વો ન મે છે ૧૫૫ અનરમા આનંદ મરા હાય છે આરા મેહીએને
 મગ્નાગ ન કૂથી વારમામા મધ્ય મળુ રોય છે નેને લીર આનંદ થનો
 હોય છે ૫૫૫ નામજીએ આમ્નો દેખાન મ્મવો ૫૫૫ હોય છે

છેડા કુ ૧૫૫મ આગેલીઓપા ૧૫૫ઓ આખસમરી આઆ
 હોય છે તે જગેનો પુટાનો દેખાન મે છે પગુ હજામ્નમા બ ને હાથ
 પહોળા મીને મેની હોય છે 'આ મડુ મ્મારે રિ મારી ૧'

મરનારની માના મ્મમ્મા નિવાય મધ્ય મી રામ્ની નથી હવે
 આવે છે એનો પાવન પિના

જીવના પાનક જે છે બાપા એ તો હોગટ માટે ક્ષાફા રે લાઈ

વૈદ અને મેમ્મરને તેડા મોમ્મે રે હુનિયાના [૫]

હોમ્મરને પોના મા નિવાય જીવનો પિના પગુ મધ્ય મી રા નથી

મીને ન મેરે આવે છે એની જીવમ ગાથી પ ની

જીવના 'મુખ-દુ ખ કેરી લાગી' એ તો હુમકા ખાવા લાગી રે બાઈ

કરમની કઠણાઈઓ ત્યા તા આવતી રે હુનિયાના [૬]

આવે મમ્મે મોથી મધારે મ્મડી સ્થિતિ હોય છે નેની ધમ પ નીની

એ તો અદી રહેરમા મામુમમતની મર્માદનો પોપ થયા છે હજી સોગ

મૂમ નો એટલી જ નાજમર્માઈ છે પાતાનો જીવનમાથી મોગ ગામનરે

જીપકરાની તૈયારી રો હોય મારે પછા ને છૂટે મોએ રડી મમ્ની નથી

એના અનગમા વેદનાની આગડી મ્મરતી હોય જ્યા એ ખીન્તુ મધ્ય મી

રામ્ની નથી ખૂલામા મેડી મેડી માત્ર હુમમ બરે ૫ એનો એ રિયાગ

અમાવે છે ૬ એમના ગયા પછી આ ઘ મા મારુ શુ ૬ એમના પિના

મારી ૧૫૫ કી રીને મ્મે ૬

હવે મમ અને મમ્મની મ્મસ્થિતિ મ્મેઈએ

જીવના કાકા અને કાકી એ તા જોઈ મ્મદ્યા છે તાકી ૨ બાઈ

મિલકતની ગડમથવો દિલને કોરતી રે હુનિયાના (૭)

ત્યારે જીવ મૃત્યુની અમ્મ વેલ્મ બોગલી લો હોય છે ત્યારે

એના પિતરાઈઓના પિના મિનમ્મની ગડમથવો આવતી હોય છે

કથારે એનો મૃત્યુ ત ાગે, આખો મીઝાવ અને અમે ઓગડે ખભાતી
 તોળા લમાવીએ ધણે ઠેકાણે અને છે પણ એવું જીવાત્મા કાની દુનિયાનો
 ત્યાગ કરે છે અને સ્વાર્થી સગાઓ તેને ત્યાનો ત્યા પડતો મૂકીને દોડ
 દોડ કરતા માટે છે, મિનકત પર કમળે જમાવવા ધણી વાર તો હકની
 હુમાતુસીમા એકમીજના માથા ફૂગી જાય છે અને જેની મિનકત ખાવાની
 દોષ છે તેનું સમ પણ એક-મે દિવસ રજા પડે છે '

સઘળું કુટુંબ ટોળે વળિયું, 'લો, લો' એમ સૌ વદિયું રે ભાઈ!
 વહીને જીવડાને હેઠે નાખિયો રે . દુનિયાના.. (૮)

જીવાત્માને કે સો જોમો આવે છે ત્યારે સૌ સગાઓ પથારીમાધી
 જીવડાને ચોકે નાખે છે મરતો મરતો ય પથારી અબડાવતો ના જાય !

આ તો સ્વાર્થ હાડેહાડ, અગટ્યા પૂર્વજનમના પાપ રે ભાઈ !

જવાની વેળાએ સઘળું લઈ લીધું રે દુનિયાના.. (૯)

સ્વાર્થી સમારીઓની હવકટ મનોવૃત્તિ તો જુઓ ! પથારીમાધી
 ચોકે નાખે અને એમા ય આગગાએ કાઈ વેદ રહી ગયો હોય તો તરત
 જ ઉતારી લેવાનો જેણે નિઃશ્ચિન્નર કમાઈ કમાઈને એકું કપું તેની
 માથે પાવલીમારનો વેદ પણ નહિ જમા દેવાના અને, કમાય વેદ ન
 નીકળે તો નિર્ધરતાથી ખેચી કાઢતા પણ અચક્ષતા નથી—પછી બચેને
 આગગી છોભાઈ જામ બધા સગા અમજે છે હવે એને કયા કુખ થવાનું
 છે ? પાવલીમાર વેદની ક્યા વાત કરતી, દાતની બહાર રનિમાર મોનાની
 રેખ નહી ગઈ હોય તો પથરા વડે દાત તોડીને એ રેખ કાઢી લેવાના
 કાઈ એમ કહે 'ભાઈ આટલી રેખ માટે શુ કામ આમ કરો છો ?'

ત્યારે હાવકુ મો રાખીને કહેવાના 'રસિકભાઈ' તમે હજી સમ
 જતા નથી આ રેખની કિમતનો સવાન નથી, પણ આ રેખ રહી જાય
 તો એમનો જીવ આટલા સોનામા રહી જાય અને એ અવગતિમા થાય.'

સ્વાર્થી સગા એમ નથી કહેતા કે 'એનો નહિ પણ અમારો જીવ
 આટલા સોનામા રહી ગયો છે '

મોનાનો જામ રોજરોજ આકાશને આળી રહ્યો છે એની અદર
 ખાને મોમથ હોય છે

જીવ ત્યારે આ કાની દુનિયાનો ત્યાગ કરીને જાય છે ત્યારે માએ
 જાણ્યા હતા એ સ્થિતિમા લાનીને મૂખ દે છે આખ્યાતા પણ નવજા
 અને જવાનું પણ નવજા

આખ્યા નગન ભાઈ ! જાનું નગન,

કોનો છગન ? ભાઈ ! કોનો મગન ?

છતાં ત્યાં જ-મે છે ત્યારે મગાઓને હરખ કોનો હોય છે ? તેને
અને વચ્ચે ને દરદારીનાથી નવાજી નાખે છે પરંતુ જાણ છે ત્યારે—

આવ્યો ત્યારે ઝલતા ને ટોપીઓ અપાય,
જાતી વેળા તારુ બધુ લૂટી રે લેવાય, તારો સમય સુધારો (૧)

સતે સૌને દોડાળના ઝુ 'ભાઈઓ' મસાર આવો સ્વાર્થી
છે છતાં, કોણ જાણે કેમ, આપણે બધા મમતાના અદરજ બધનમાં
જામી રહ્યા છીએ ?

સતનો એકએક શબ્દ ન હકુમારના હેમાંબા બાતની જેમ વાગી
રહ્યો હતો મત મહે છે તે ખરેખર સત્વ હશે ' અને નો એનું જરામ સાગત
નથી 'મારો દીકરો' 'મારો દીકરો' કહીને માગ માતાપિતા તો અડધા
અડધા થઈ જાય છે હું જાણું નથી હોતો ત્યાં સુધી તો એ જામના નથી
ત્યારે સાચુ શુ ? સત કહે છે એ કે હું અનુભવુ છું એ ?

એવી ખોટી જગની માયા, તેમાં જીવો શુ કસાયા રે ભાઈ !
એવો રે સમય તો એક દિન આવશે રે દુનિયા (૧૦)

ન હકુમારના મનમાં મહામથનનો રવેરો ધૂમી ગયો સતનો એ
એક શબ્દ ન હકુમારની એનનાને દોડાળી રહ્યો હતો જા અવરથ થના
ન હકુમારે ધ્યાનપૂર્વક માજગવા માડ્યુ

' માટે હજુ પણ મૃદુ છું કે એવો ત્યાં સુધી મયા છે નાજી,
હાથમાં જાણ, ત્યાં સુધી મરી લો સમને રાજી '

'પુનિત' રામ સદા સ ભારો, સમય અત તણો સુધારો રે ભાઈ !

અત સમયની વેળા બહુ દોહાડી રે દુનિયા . (૧૧)

સતનું પ્રવચન પૂરું થયું 'વાહ વાહ' કરના બોલો પણ વિખ
તામાં જનાં ન હકુમાર ત્યાં મૂલની જેમ જિનો હતો એના વિષત ત
ઉપર મતના સંદો ધણની જેમ દોષાર્થ ગયા હતા એમાંથી ઉત્પન્ન
થના વિચારવર્ણનામાં તે ગૂંચવાર્થ રહ્યો હતો 'શુ મારી માતાનો પ્રેમ
પણ સ્વાર્થનો છે ? શુ નધા જ મગા સ્વાર્થના ' માના-પિતા, ભાઈ-
બહેન, પત્ની બાપકો નધા જ . નહિ — નહિ આતુતો કદી મને જ
નહિ ' આ વિચાર આવના જ ન હકુમારનું મન ધૂણી જાયુ

ન હકુમારની પત્નીએ ન હકુમારને વિચારન કામથી દોડાળના કહ્યું
' હવે અહીં મ્યા સુધા જિભા રહેશે ? હું તો નરનાગવણના દર્શન કરીને
આવતી પણ ત્હી અને એમ કે તમે મોટરમાં જઈને બેમી મયા દરો

પણ તમે તો અહીંના અહીં જિભા હો નાવો, મદાત્મા પણ અહીં
મયા લોકો રૂંદિખનર્ષિ તથા જમરાતો રખત ધર્મ માર કે

‘મે’ હા હા નાનો’ રિગ રમગમતથી નદાગ નીકળતા
નદકુમારે ર તમ રમય પ્રાપ્ત એ મોગ-મા બેઠો, પણ એના દેવામાં
સ્વાર્થી નવ ઓળું મિત્ર ધૂમી નવ દત્ત

ન-કુમાર જમરા મેઠો પણ તમરામાં આનંદ ન આ’ રા ‘તનિયન
હી ન તી’ એમ ખીને પેટી ર જવાનું પણ ટાળી દીડું નર્તને એ પથા
રીય પડ્યા પન મખમતની એ પથારી પણ એો ર તા આપી રાજા નદિ

અપાર જા રાએ એ ન મનેથી એમનો નીમ્મી મેઠો કોઈ મતમ મી
પામેથી નતનું મરનામું ધર્મને મતની પામે પગમી મેઠો મનને ર ફન
મીને નદકુમાર એકે જાણુ રાસી મેઠો રિના-મમે ફગ માં નદકુમારને
જોના નતે પ્રમથી પૂજ્ય બાઈ’ આત્મારે અની રમ આરતુ થયુ
આપ મર્ષ જાની રિમારમા કૂનતા ના એવું આપી મુખાકૃતિ પથી
તણાય ઠ ડો મને ર પૂજરા આગ ર હો

સ્વાર્થી નદકુમાર મતની અ મોમ આ નો પગેડના ઠથુ
આજ મારાં મ આરતુ પ્રવચન ન માયુ એ મ બાપા પછી
માન મનમાં થોડી રામ જગમી હ મ ર મ મતિ આ તા ને નતુ કેડુ
‘બાઈ’ મુમુક્ષુ ડોનાં રા નુ મમાધાન નરા ત અગ ઠેર ઠેર
હરીએ છાઅ જ રામ હો ર ને મુશીરી પૂજો

‘સ્વાર્થી’ આજ નવારે પ્રવચન સાંભળ્યા પછી મનમાં મહા-
મથન જગયુ છે સુ આ મે ન માગ આની છે / માતાપિતા-પત્ની-
માર્ષ-બહેન-નિતો નરાગ રા રાર્થના ના છે ? મને લાગે છે કે
આપના યનમાં આજ બૂમ થતી હોતી જોઈએ / તા અનુમતી એમ
હુ છું કે મને જ જ મગાઓતો નાથ મ રા છે એ ખરેખર ઉત્તમ છે

બાઈ / પ્રવચનમાં જે નાત મ મૂળ છે તેમાં અન્યાયની જરા
પણુ હાજ નથી, ન માંરનાં મર્વ મ ર હા રા રાર્થી છે મમ-મામા
પ્રેરાના ને પાસે હોય તો ખાવાના તેમની મીરી મીરી વાતથી નને એમ
નાગતુ હસે કે આ બધા સગાઓ માર માટે પ્રાણ પાથર એવા છે પણ
મમમ આવે ત્યારે આ મમ ઓ હાથ આ કરીને અગમ ધર્મ જવાન
માને પડી તાપ એ જ વાત મમ મો એ ર નજૂતો વિષમ છે

(પાપી તણો તો ઉદ્ધાર (ર) . મેં જૂને છે તનવાગ ( ))
-નાથિયા છે મ સાર (ર) કોઈનું કોઈ નથી ર,

વાણીમે વૃથા વિન્નાર (૨) કોઈનું કોઈ નથી રે (૧)

જુરાનનેષ જેવો પુત્ર મળ પામ છે ચાર મતાપિતા ચોધાર
અમુએ મે છે એનું મ । એ છે કે નેમના મત્ય એ રાનનું કુખ ગિય
છે કે આઃભુધી એને પૌત્રા ખચીને ભણાગોગા । તે અને ફળ આપ
વાનો મત્રમ થશે ત્યારે અરે અને રજાગીને આપ્યા ગયા અમે મૂઠી
ને રોળી જનુ નાનો ન મળ્યો માતાપિતાઓ આ રાનનું ખયાલ છે

મા-આપ રહતા મૂઠી સુમાવી,

બહેન ન મળ્યો વગાર (૨) કોઈનું કોઈ નથી રે [૨]

પત્ની રહે બોમ-વિવાસ માટે,

અગતા ગયા શત્રુમાર (૨) કોઈનું કોઈ નથી રે [૩]

મિત્રો જે સૌ પોતાના કામને,

પૈયો અમારો સહકાર (૨) કોઈનું કોઈ નથી રે [૪]

‘યુક્તિ’ રહે સૌ આશાને કાગ્લે

જલે હઠાટે ભૂવનાર (૨) કોઈનું કોઈ નથી રે [૫]

જુરાનનેષ જેવો દીપ્તો મળ પમ્યા પછી મન પિતા પત્ની
માર્ક બહેન એ બધા જ ચારે ૭૭ આઃ મરિતાનો મોખ પાળો દિમ
તીનના ભય છે તેષ નેમ એ નૂતનો ત્વ । છે કુત્રમ મુના વિશે જ માના
અ નો સિદ્ધિ । પ । ખ તી નવી નેની ને । માના જ આ મરિને રો
કોઈનું મત્રમે મિત્ર ન આપવા મરી તત્વ છે મરિતા પત્વ
મમ્મ પામેના કુત્રી જલ નગ્મી થા પશુ તને નથી આરણી જે
આનાથી વધુ તારે મર્ક મ નવનુ રે । મને નદકુમારને પ્રજુ

સ્વામીજી આ રીતે રાન માય મરી દ । પન મારા માના
પિત પત્ની કે અર્જુનને એ રા નથી આ વધને માગ ઉતર એવા
પ્રેમ છે કે ન ફોલો વત નેક વખત થો નાર આવે તા ત્યારે વરન રો
દિમ ને કોઈએ પારેનું વિ નાર જાનો ત્યારે હર દેહો રે

માર્ક જલ સુદી ને મમ તી ન ગો રડી એઈ નરી ત્યા મુઠી
ના નત્ર મત્રુ જ નમમે જનુ ત્વ રે । મનુનર થો પા ।
સ્વ થી નનાગ્ન મએ સિયવ થા । જેવું રડી રાન ગી મી મ
તા । વેલ ઉપ થી એમ વાળે કે નુ અમ દી વંધાવી જે વેજાગીની
રોગ ઉપ થા થા ને રે એને ને અપાવ નમે । જે રર્ક થા
દુધ । ૫૨ અ વે ત્યારે વે રીનુ ખાન મમ દેવ છે । રા મીજીએ નદ
કુમારને ખીજી રીને પમ્યા મ થો

‘વેપારીનું લક્ષ્મી તો નકામું જ હોય, એમાં પૂછવા જેવું શું છે ?’
 ‘મરાનર, મારુ પણ એ જ કહેતું છે આ દુનિયા એક વેપારીની
 દુકાન જેવી છે મૌનુ ધ્યાન સ્વારથમાં જ છે’

(દુનિયા વામ તણે સાંઠો ..છરડા ‘ જગીને જો માસ ભાઈ ...)
 દુનિયા વેપારી-દુકાન, મૌનુ સ્વારથમાં ધ્યાન,
 ધરાક આવે દુકાન ઉપર, આવે બહુ બહુ માન
 ભાઈ જેવો ત્યાં પ્રેમ બતાવે (૨) સ્વારથનાં નિશાન....દુનિયા

અમદાવાદની રતનપોળમાં કાપડની દુકાન આગળ જ બધા
 વેપારી ગાદીનકિયે બેસે છે. એનું ધ્યાન રાત્રિમાર્ગ ઉપર જતા આવતા
 લોકો ઉપર જ કેન્દ્રિત થયું હોય છે રસ્તામાં તો હજારો લોકો આવતા-
 જતા હોય છે, પણ ચપગ વેપારી એ બધામાંથી કાપડ ખરીદનારાને
 તરત પારખી લે છે. પછી પ્રેમથી કહે છે, ‘ આવો...બહેન ...’
 વેપારીના શબ્દોમાં એટલો ગંધો પ્રેમ હોય છે કે જલ્દી મગો ભાઈ. બહેન
 કાપડ ખરીદવા દુકાનમાં પ્રવેશો એટલે અનેક જાતની ‘વેરાઈટીઝ’ બનાવે
 અનેક તાકાઓ ઉઠેના-ના પછી પચ પેરી ‘મહેનતું’ મન ન માને અને
 જીતી થઈને ચાલ્યા બાજે, એટલે તરત જ આ વેપારીના હૈયામાંનો પ્રેમ
 ઓમરવા લાગે છે નડી પહેલા જ આખમાંથી પ્રેમ નીતગો હોતો ત્યાંથી
 કદુતા નીતરવા માડે છે પછી એ જગડી બેસે છે - ‘હેડ હેડ આવી
 મોટી લેનારી પૈમા વર્ષને આવી હતી કે વીધા વિના ?’

વેપારી વતક પ્રત્યે પ્રેમ દર્શાવે છે એનું કારણ એ છે કે :—

નકાની સૌને લાલચ છે, ના ચાહે નુકસાન,
 લાભ જ લીધો જીવનારાથી (૨) મરતાનું શું કામ ? ..દુનિયા

વેપારી જો હસતો દેજો, હસવામાં છે હાથ,
 એ હસવાથી ચેતી ચાલો [૧] કોઈ લી લઈ લે પ્રાણ...દુનિયા

નવડાવાનો, નિયમ એનો, જીલ્લાઈ જાતું ભાન
 ‘પુનિત’ દુનિયા સ્વારથની છે [૨] હૈયે છે અશાન.. દુનિયા

‘સ્વામીજી આપ કહો છો તે સાચું છે, પણ હજી મને મારા સમા-
 ઝો પ્રત્યે અવિશ્વાસ નથી આરતો’

‘ભાઈ’ તારે એનું ખરેખર પારખુ કરતું છે ?

‘સ્વામીજી’ સત્ય જાણવા માટે હું મનસ આતુર છું’

‘એ વાતનો ખવાવ રાખજો કે સ્વામી’ મગાઓનું નમ્ર ચિત્ર જોવા
 પછી તને આ સમારમા નરા ય રમ નહિ રહે મગાઓનું પાગખુ કંચુ

એટલે એ તુ પારખુ કરવું માટે સમજવિચારીને નિર્ણય લેજો

‘સ્વામીજી’ ત્યારે મને ખાતરી થશે કે આ બધા સ્વારસના જ મગા છે ને જ પડીએ આપ મચળા ઉતારે એમ આ સ્વાર્થી મ સારનો ત્યાગ કરીને આત્મસ્થાન અર્થે નીચળી પડીશ અને તેન પગ મારે સત્ય વસ્તુ બન્યું હોય ? ન હકુમારે હ તારી મધુ

‘બાર્ધ’ તારે એ મમ મસ્તુ પડશે. મારી પાસે આવીને તારે યોગવિદ્યા શીખવી પડશે આ વિદ્યામા પાર મન ચર્ચિત ત્યારે સ્વાર્થી સગાઓનો અસન ભાવ બતાવીશ.

સ્વામીજી ‘હું યોગવિદ્યા બન્યું તોયો છું’

‘મને ત્યારે, કાવયી રોજ મવારે યોગવિદ્યા શીખવા આવજો’

ન હકુમાર તો સતને પ્રભુમ મીને ઘેર આ યો મત્ય વસ્તુ બન્યું વાની તેને તાનાવેલી લાગી હતી બીજે દિવસે વહેતી મવારે ન હકુમાર મહાત્માની કુટિર ઉપર પહેચી ગયો મહાત્માએ તેને શ્વામ ધૂટવાની ક્રિયા બ્રાવવા મ કી. યોગ દિવસ પછી તેને શ્વામમ પર લીધો આમ ક્રમે ક્રમે પ્રાણને બહાડ્યા ચક્રવીને નિષ્કેતન ચર્ચ જવાની વિદ્યા શીખવી એક દિવસ મહાત્માએ મધુ ‘બાર્ધ ન હકુમાર’ હવે યોગવિદ્યામા તું પારગત ચર્ચ ગયો છે હવે સ્વાર્થી મગાઓનું પાગખુ લેવાની જૂમિકા તોપાર ચર્ચ ગર્જ છે બોલ હવે તારો રોડ વિચાર છે ?

એમા ખૂંછવાનું શું છે ? એ માટે તો આ બધી માયાદૂટ મી છે

સામળી લે ત્યારે આજે રવિવાર છે રતનો દિવસ હોવાથી બધા જ ધેર હશે યો ! જ મમમમા બધ તું પારખુ ચર્ચ જશે તુ અત્યારે ઘેર જા ‘તમિમન જસ અન્વરથ છે એમ મીને પયારીમા પડજો તને અન્વરથ જોતા જ વરના બધા જ મમોના જીવ અન્વર ચર્ચ જશે કોઈ હવા આપશે ને કોઈ માથુ દાગશે મગ્ધ વૈવ ને મ મ એમરને ખો નાવી લાવશે તારે તો પયારીમા પડખાપડખા યોગબળે પ્રાણને બહાડ્યા ચાવી નિષ્કેતન ચર્ચ જવાનું તને રમવત્ જોઈને આખા ઘરમા રોડ મમી જશે તાડીનું કેમણુ નહિ રહેવાથી વૈ અને કોમટર પચુ હાથ ખ મેરીને જીભા ચર્ચ જશે જરોબર એ તામો હું ત્યા આવીશ માના આખા પડી તારા સગાઓ માથે મારો જે સવાન થાય તે તુ ધ્યાનથી મ બગજો એ સામળ્યા પડી તને ખ્યાલ આપશે કે આ સગાઓ જે વહાવ બનાવી રહ્યા છે એ સાચુ છે કે ખોટુ ? પડી શું મસ્તુ એનો નિર્ણય લેને કરજો

‘સ્વામીજી’ જાઉ છું જરોબર અગિયાર વાગે આવી ને ને !

સ્વામીજીને પ્રણામ કરીને તે ઘરને પ થે પડ્યો

બરોબર દસના ૬ મ થયા અને 'તમિષન અમ્બરથ છે' એમ કહીને નંદુમાર પયારીમા પડ્યો દાલમાત્રમા આખા ઘરમા જાણ થઈ ગઈ મૌના છત્ર પડીકે ન ધાર્મ ગયા બાઈને જોયિતુ શુ થયુ ? શુ થયુ ? એમ મ્તતા સૌ દોડી આપ્યા મઈએ કપાગે તો કોઈ એ વાગે દાય ફેગવા મડ્યો અને કોઈ નાડ જોવા માડી ધીમે ધીમે નંદુમારમાવી નોનમ્ જોમનું જાણ હતું આખા ઘરમા હો-હા મચી ગઈ, રાધ્મા ધાન રમગી ગયા નંદુમારની પત્નીએ રડના રડના કહ્યું 'તમે બધા અહીં દોઝે મૂક્યા છે એના કરના કોક ડોઝરને તો રોન કરો '

ડોઝરને રોન કર્યો થોડીવારમા તો ડોઝર આરીને નંદુમારને તપાસવા વાગ્યો નાડી અનિચમિત જોતા જ નંકરમા માથુ ધુણાધુ 'રટેથેરકોપ'ની બૂગળી મનમા નાખી છાતી ઉપર મૂકી છાતીમા ધબકારા જ ન હતા ' ડોઝરે ધીમે ધીમે કહ્યું ' કેમ ખૂબ ગભીર થઈ ગયો છે નાડી ખૂબ ધીમી પડી ગઈ છે માડુ ધ્યાન પહોચતુ નથી ' '

' ડોઝર સાહેબ ' નંદુમારને થઈ શુ ગયુ એ તો કહો આપ કહો તો કોઈ મારા ડોકટરને બોનાવુ '

' બીજા ડોઝરને મોતીવવાનો મઈઅર્થ નથી કાણે કાણે નાડી જ બધે પડતી જાય છે, ત્યાં પછી કરવાનુ શુ ? '

ડોઝરે દાય બ ખેરી નાખ્યા નંદુમારની પત્ની મૂગી મૂગી આમુ મારવા લાગી ડોઝરનો અભિપ્રાય લેવા માટે ડોઝરની પાછળ પાછળ ગયા તેની વહાવસોથી માતાએ નંદુમારની છાતી પર માથુ મૂકીને રડવા માડ્યુ આખા ઘરમા રોમ્મ મચી ગઈ

હાથ-મે-હાથમા નંદુમાર જીવનમાજી સંકેતી લેરો એવુ સૌને થઈ ગયુ ઘરમા રોકકળ થતા જ આડોશીપાડોશી બેગ થઈ ગયા પડો રામા રહેતા ગંગામાએ ત્યાં આવતા કહ્યું ' લખમી વહુ ' બગવાને ધાયુ હશે એ થશે આ રડવાકૂટવાનું છોડીને ધીનો દીવોબીવો તો કરો કોઈ જાદુજીને બોવાવી ગીતાનો પાઠ પ્રાવો નામસ્મરણ કરાવો, દાન પુણ્ય કરાવો બાઈની આખ મી ચામા પછી કરશો એનો અર્થ નથી '

ગંગામાના સૂચનનો તાતકાલિન અમન થયો સૌને પ્રસ ગની ગભીરતા સમજાઈ આખા ઘરની ગીજવસ્તુઓ જો એ મુમવા લાગી બાઈનું મરણ થાય તો બીજો દિવસે જમવા પામીશુ એ ખમાલે એક-પછી-એક જામાના, રસોડામા જઈને બેનાર કોળિયા બરી આંખા ધીનો

હોરો કરો. બાહ્ય શુને બોવાની મીનાપાક શરૂ કરીએ. આવનું દાન આપવા માટે મંદિરના મહારાજને બોલાવવા માટે માબુમ ઘેરથી નીકળી ગયો. જોતજોતામાં એક કપાક વીતી ગયો અગિયાર વાગ્યા અને મહાત્મા ધર પાસે આવીને ઊભા. ધરમા સ્મશાનસ્થાનિ પથરાઈ ગઈ હતી. મહાત્માને જોતા જ નંદકુમારની પત્ની ઝાંઝાળી ગઈ અને કહ્યું : 'બાપજી ! પધારો, પધારો, આજે મારો મૌબાગમનો યાદલો બૂસાર્ધ રહ્યો છે ગમે તેમ કરીને આપ એમને બચાવી લો નંદકુમારની પત્ની મુદાત્માના ચરણમાં આગોટી પડી એની આંખમાંથી જોગ જોર જેવડાં આસુ મરી રહ્યા હતાં. 'એટા ! ભગવાન નૌ સાંગ વાના કરશે' એમ કહીને મહાત્મા નંદકુમારની પથારી પાસે આગ્યા અને લા આસન લેતા કહ્યું :

'નંદકુમારને એકદમ શું થઈ ગયું ?'

'બાપજી ! હમણા એક કપાક પડેલા તો માલનરવા હતા. 'તપિ-મત ઠંઈ અસ્વસ્થ છે' એમ કહીને એ પથારીમા પડ્યા અને એકદમ આંતું થઈ ગયું ડોહટરો પણ છૂટી પડ્યા' નંદકુમારના પિતાએ કહ્યું.

સ્વામીજીએ નંદકુમારની નાક હાથમા લીધી થોડી વાર વિચાર કરીને કહ્યું : 'શેઠ ! નંદકુમારે તો અંતિમ પ્રણાલુની તૈયારી કરી દીધી છે. ધડી-એ-ધડીમાં તેનો છત્ર જાય તો નવાઈ નહિ !'

સ્વામીજીના શબ્દો સાંભળતાં જ આખા ઘરમાં ફરી પાછી રોહકળ મચી ગઈ. પિતાએ માથું કૂટવા માડ્યું. માતાએ છતીઓ કૂટવા માંડી. પત્ની દૂસદા ભરવા લાગી નાનો બાઈ ક્રુમકે ક્રુમકે રડવા લાગ્યો.

સ્વામીજીએ કહ્યું : 'આપ સૌ શા માટે રડોરાગ કરો છો ? ભગવાને જે ધાર્યું હશે તે તો થવાનું જ છે.'

નંદકુમારના પિતાએ આસુ લૂગતા કહ્યું : 'બાપજી ! મેં એમ સાંભળ્યું છે કે આપ તો ધારો તે કરી સકો છો. મારો માણુ લો, પણ માગ પ્રાણુધારા પુત્રનો પ્રાણુ બચાવો.'

સૌની નજર સ્વામીજી ઉપર ચોટી એ શું જોયે છે એ માંબળવા સૌના કંન સગ્ગા બની ગયા સ્વામીજીએ મરક મરક હમના કહ્યું, 'મંમા-રમા ઉપાય તો સર્વના હોય છે. પછી આનો ઉપાય કેમ ના હોય ? ત્યાગ અને બલિદાનની જ્ઞા બાવના હોય છે, ત્યાં તે જોટા મોટા કોપડા પણ ચપટીમા ઊકળી જાય છે. પ્રાણુ માટે પ્રાણુ આપવાની તૈયારી હાય તો તો હાલ એનો ઉપાય અજમાવું શ્રુત્યપાશમા બંધાયેલા નંદકુમારને હાથ છૂટો કરી દઈ આપ મને બોખ્યા પાણીનો એક ખ્યાલો આપો.'

સ્વામીજીના શબ્દો આભંગના મૌના મુખ પર પ્રગ્ન નતા હવાઈ
ગર્ભ ધગ્મા નોખ હોવા છતાં ય ન હકુમારની પત્ની દો ની દોડતી ધગ્માં
ગર્ભ અંતે ચોખ્ખા પા પીનો પ્યાનો વા પીને સ્વામીજીના હાથમાં મૂખો

પાળીનો પ્યાનો હાથમાં લઈ સ્વામીજીએ આખો બધ રી
મનમાં ને મનમાં પ્રભુનામનું સ્મરણ મ્યું મત્ર બબુલ હોય તેમ હોઈ
ફેરવા ધડીમર માટે ધરમાં ય નિ પથ હઈ ગર્ભ સૌ આશાભર્યાં નયને
સ્વામીજીની રહમ્મબરી ક્રિયાને બોઈ રહ્યા

શાંતિનો બગ કરના સ્વામીજીએ કહ્યું જુઓ ! મેં આ પાણી
મમ્યું છે જે મોઈ આ મત્રનું પાણી પીશે એ આ કાની દુનિમાં ત્યાગ
કરી જશે અને તેને બદલે ન હકુમાર નથી જશે ન હકુમારને પ્રાણને બોલે
બચાવવા જે તત્પર હોય તે આ પાણી પી નય

મૌ મે કગના પાઠ દડી ગયા મોઈ આગળ ન આ યુ એટલે
સ્વામીજીએ ન હકુમારના પિતાને મબોધીને કહ્યું

શીઠ ! ન હકુમારને બચાવવો છે ને ! તે આવો પીઓ આ પાણી !

જાડો શ્વાસ લેતા શેઠે કહ્યું સ્વામીજી ! કરો એવો નિર્દય પિતા
દશે કે જેને પોતાના પુત્ર ઉપર વહાવ ન હોય ! પણ વાત એમ છે ને
સ્વામીજી હું કુદ જમ્મીનાવાગો છું ॥ આવડા મોટા કુદ જના બન્યું
પોપણની જવાનદારી મારે માથે છે ન હકુમાર માટે પ્રાણ આપતા ખચ
હાઉ છું એમ ન માનશો પણ કુદ જના બલિષ્ઠની ચિંતા સતારી રહી
છે ગમે તેમ તો ય ન હકુમાર નાનું છોકરું ગણાય મારા આધગાની એક
લાખડી બૂદવાય મારા નાનો આનંદ મારા ધડપણનો મદારો બની રહેશે !

ન હકુમારના પિતાએ સિક્કતપૂર્વક જાન જાગતી લીધી સ્વામીજીએ
તે પ્યાનો ન હકુમારનાં નાના બાઈ આનંદ તરફ ધર્મે પ્યાલા તરફ
નજર સુદ્ધા કર્યા વિના આનંદે સાફ સાફ શબ્દોમાં મ્હી દીધું સ્વામી
જી ! ન હકુમારે સસારમાં થોડાં વખત પણ રગરાગ માણ્યા છે મારે હજી
સસારને મણુરાનો બાકી છે પ્રાણ આપવાની મારી જરાય ઇચ્છા નથી !

મમ ! બાઈ માટે આટલો જ પ્રેમ સ્વામીજીએ આશ્ચર્ય વ્યક્ત કર્યું

આનંદ ! તું નહિ તો તારી પહેલ જહેન સુખદા ! તું તો બાઈ
માટે પ્રાણ આપી ચક્રીય ને ? સ્વામીજીએ નંદની જહેન સુખદાને મ્યું

સ્વામીજી ! હું ન હકુમારની જહેન છું એ વાન સાચી છે પણ
ગમે તેમ તો ય પારકા ઘરની ચાખુ છું મારા આ દેહ ઉપર સાસરા ને

પતિનો અધિકાર છે. તેથી, બાઈ માટે હું પ્રાણ ન આપી શકું.’

સુબદાની વાત મોંઝગાને સ્વામીજી પણ ધડીમર વિચાર કરતા રહી ગયા. વિચારતાં ધામાંથી જાગતાં સ્વામીજીએ હાથમાંનો પ્યાલો નંદુકુમારની પત્ની આગળ ધરતા કહ્યું : ‘બીજા બધાં તો એક વા બીજા બધાં કાઢીને છટકી શકે, પરંતુ પતિ માટે પ્રાણ પાથરવો એ આર્થ સન્નારીનો હિત્તવળ ધર્મ છે. લો બહેન ! આ પ્યાલાનું પાણી પીને સ્વામીને બચાવી લો.’

‘સ્વામી ! પતિ માટે પ્રાણ આપવામાં હું મારું સૌભાગ્ય સમગ્રનું છું, પણ એક જીવને માટે બે જીવ આપવા પડે એનું મને દુઃખ છે. હું મગર્મા છું. મારા સ્વામીનું નાનકડું પ્રતીક મારા ઉદરમાં પાગરી રહ્યું છે. એને પાણીપીડીને મોટો કરવાનો મારો ધર્મ છે. હું મારો પ્રાણ આપી શકું, મારા બાળકનો પ્રાણ આપવાનો મને અધિકાર નથી.’

ખૂન જ કુતેદથી નંદુકુમારની પત્નીએ રત્નો કાઢી લીધા.

સ્વામીજીએ એ પ્યાલો નંદુકુમારની માતા આગળ ધરતા કહ્યું : ‘માડી ! તમે તો નંદુકુમારને ખૂન ચાહો છો. બાળક માટે માતાનો પ્રેમ અવશ્યનીય હોય છે. નંદુકુમાર માટે પ્રાણ આપીને અત્યેક માતૃપ્રેમની પ્રતીતિ કરાવી દો. આપ ગમે તેમ તો મ ખર્ચ પાન છો. આજે નહિ તો કાલે આ દેહ પડવાનો જ છે તો પછી શા માટે દવાનો ન લેવો ?’

‘સ્વામીજી ! આ જીવનમાં કંઈ બીજું તે કંઈ હું શ હોઈ શકું ? પરંતુ દીકરાનો મ દીકરો એક વાર મારો બોલો ખૂંદે એડી એક મદદગાર છે અમે રક્ષા મ્મ સારીઓ ! અમારામાં કંઈ ને કંઈ કામનાઓ તો હોય જ ! આપ જેવા મન્દ્યાસીઓ જ મારું કામનાઓને છતી ગયા હોય છે. નથી આપને પુત્રેત્રયા, વિનોદયા કે વોદ્યાયા. મારું એકગાઓને આપે છતી લીધી છે. આપ ધોને જ પી જાવ તો !’

નંદુકુમારની માતાની વાત મ મગાને સોન દેવા દાગી રત્ન. સ્વામીજી પણ મર્માગ્ર દરવા અને ગોત્યા : ‘માડી ! તે તો ખૂન સુદર વાત કરી. પારકાને માટે પ્રાણ પાથરવો એ તો મહાપુરુષનું કામ છે. મારા જેવાને બોલો નંદુકુમારનો પ્રાણ જયને દોષ તો કહું છું ? ત્યારે હું જ પી જાઉં આ પાણી ?’

‘હા, બાપજી ! આપ પી જાવ તો અ પદા જન્મ જન્મને સ્વામીજીએ પ્યાલો મોટું માંડી દીધો. પાણી મગા અને એ કોપકે છું, દેહ કામના મોટું.’

‘બમ’ જોશ રાખીશું. ‘અ’ પે તે અમારા ઉપર ધૂમ મોર્ગ
કૃપા શ્રી આપનો ઉપમા તે અમે જીવનમર બૂટી શરીરો તેમ નથી
કહો, આપની અમે શી મેરા શ્રીએ ?’

પ્રભુએ જે ઈ આપુ છે એ મ માર્ગે વાપરતા રહેને’

પથારીમા પડ્યા પડ્યા ન દકુમારે અમન કહેવાય એરા મગાઓનો
મનોબાવ જાણી લીધો મ માગ પ્રાનેની આસક્તિ ધડીના જીભ બાગમા
છૂંતી ગર્ભ આ રિચાર આવતા જ એ મૂંજી જીભો ન દકુમારના શરીર
મા ચેતન આ યુ છે એ જાણતા જ ધરમા સૌ નાચી જીભા ન દકુમારે
આખ ખોલી પિનાએ પામે આવીને પૂજ્ય મેગ ‘તનિયત કેમ છે ?’

‘મારે અસ્વસ્થ છે’ ન દકુમારે કહ્યું

‘ઘેને મોનાતુ બેગ’ પિનાએ પ્રેમથી પૂજ્ય

‘નહિ હવે કુ જાને જ રે પાસે જાઉ છું જેણે મારે માટે પ્રાણ
આપવાની તૈયારી મનારી એ જ મારા સાચા મગ છે આજ સુધી
મને એમ લાગતું હતું કે આપ મો મારા ઉપર માથો પ્રેમ રા મો છે
પણ આજના પ્રમ જે સૌતુ અમન પોત પ્રજાશમાન થઈ ગયું આજે
મને માથુ સમજાયું કે બરોમો તો જીવરો મરતા જેવો છે સ્વાધી
સ સારીનો બરોમો એ તો ધુમા મા નાથ બરતા જેવું છે’

(દેહર શી આ (૨) રથને મારા કૃષ્ણ પ્રભુ ‘તમે હાકા)

હૈયા સૂના [૨] માનવીઓના, કેમ લરોસો રાખુ ?

એક લરોસો બૂદર તારો [૨] નાચુ તો તુજને યાચુ હૈયા સૂના

માનવીઓને [૨] હાથ જ એ છે, જે હાથે શુ દેશે ?

હાથ હજારો તુજને વહાવા [૨] ન્યાલ કરી તું દેશે ! હૈયા સૂના

મૃગજળ જેવી [૨] આશા જગની, કાફા શિદને મારુ ?

સુખ-સરોવર તુજ ચરણમા [૨] પ્રેમે દૂમડી મારુ હૈયા સૂના

દૂમવા દેને [૨] નાથ ! હરે તો, દૂળતા દૂળતા મરશુ,

મરતા પહેલા ‘પુનિત’ પૂછે [૨] દર્શન ક્યારે કરશુ ? હૈયા

મમતા અને સુખ તમનું મિલન કરે છે જ્યારે દુખ માનવીને
વેરાગ્ય તરફ તાગે છે દુખની જામમા જ વેરાગ્યના અંતર કૂટે છે કહે
વન છે કે સુખમા માબરે સોની અને દુખમા માબરે રામ સ્વાધી
સ માગીઓનું નમ્ર ચિત્ર જોના જ ન દકુમાર ક પી જીડ્યા વરતી સુખ
શીખા પણ શ્રી સમાન વાગી એ ધરનો ત્યાગ કરીને બાગો

• (રામજીના રાખ્યા જગનમા ઝીએ આશરો તારો રે હો ચેતી જને)

દુ ખમા ભીએ અ કુર વૈરાગ્યના,

વાયરા વાય છે પ્રેમ અને ત્યાગના દુ ખમા [૧]

હા રે ચિત્તવૃત્તિ ખસે સ સારથી રે લોલ,

હા રે તુચ્છ જને વિપયના ભોગ જો દુ ખમા [૨]

હા રે મગા-વહાલાના રનેહ તો ઝોસરે રે લોલ,

હા રે એનો આવે જીવનમા યોગ જો દુ ખમા [૩]

હા રે પ્રેમ સવે બાબુથી પાછો આવતો રે લોલ,

હા રે હુસ્તિરણોમા ઠવરાતો થોક જો દુ ખમા [૪]

હા રે જને 'પુનિત' અતરની લાવના રે લોલ,

હા રે ખાતુ જીવન તો જુદો એક જો દુ ખમા [૫]

'મેઘ' તારી તમિયત અસ્વસ્થ છે ને નુ ખા જાય છે એ તો

જરા મ્હે ! હું તારી સર્વ ગોઠવણ કરી આપુ ' પિનાએ હાથ પમ્પણો

'હું ક્યા જાઉં છું ? ' નમ્કમા સહેજ ખમયાયા સહે /

વિચાર કરીને કશું ખરાએ ચડેની આ મારી જીવન યોજાને એના સાચા

સુમતીને મોંપરા જાઉં છું ભવમાગરના જીવ પાશુમ પૂનકી મારી

જીવનનાવને એ તારીને કાઠે નઈ જશે '

(પાપી નલો તો ઉદ્ધાર (૨) બેટ જૂને છે તનનાર ~)

નૈયાનો ખેવનહાર [૨] સદ્ગુરુ કાઠે લઈ જાય છે

લઈ જતા પેવે એ પાર [૨] સદ્ગુરુ કાઠે લઈ જાય છે

પિનાજી' આજ સુરી હું એમ માનતો હતો કે સગાઓના સાથ

મા હું નિર્ભય છું પણ અનુભવે સમજાયુ કે સ્વાથી મગારી નાવકામા

એવું ગામકુ પડ્યું કે એ ક્યારે પૂને એ કહેવાય નહિ અને જેના

જેના ઉપર મેં બરોસો રાખ્યો હતો એ તે મને પૂનનો જોઈને જ ખસી

ગયા એટલે મેં મનથી એમનો સાથ છોડી દીધો છે અને ભવજીને

પાર કરનારી બકિતપી નાવડીમા મેં છું હજી હું ભવસાગરના જળ

થી સાથ અજાયુ છું એને સદ્ગુરુને મેં પરાનો નિશ્ચય કર્યો છે '

નાનકડી લકિતની નાનડીએ બેઠો,

હાવમઝાવમ એ તો થાય [૨] સદ્ગુરુ કાઠે લઈ જાય છે (૧

લાવના સાગરમા મોહજળ ભરિયા,

માયાના ર [૨] સદ્ગુરુ કાઠે લઈ જાય

મા સદ્ગોષ-વાયુ

અનુકૂળ આજે થઈ જાય [૨] સદ્ગુરુ કાંઠે લઈ જાય છે. (૩) *

‘પુનિત’ કાઠે પ્રભુજી વિરાજે,

વંદન મારા વારંવાર [૨] સદ્ગુરુ કાંઠે લઈ જાય છે.

માના, પિતા, બાઈ, બગિચી, પત્ની, સર્વ વિવાપ કરતા ગ્યાં
અને નદકુમારે સ્વાર્થી અમેદ્ર જાગ તોડીને મદ્ગુરુ પ્રતિ દોટ મૂકી.

જેના હેવામાં ચોટ સામે છે એ જ પ્રભુપ થમાં દોટ મૂકે છે.

(દુનિયા વામ તણે સામે... જોબન ભગતનો આજખો)

જેને હેયે લાગે ચોટ, મૂકે હરિમારગમાં દોટ,

પ્રેમ તણા એ આગર મધ્યે, ભરતી અને ચોટ,

એ ઉછાળો એવો આવે [૨] તોડે માયા-કોટ.... જેને હેયે...

કોઈ દિન એ તો ગણગણે છે, દરદરે છે હોઠ,

સ્થિર જનીને કોઈ દિન એસે [૨] જાણે દીપકજ્યોત.... જેને હેયે.

કોઈ દિન હસતો, કોઈ દિન રડતો, કોઈ દિન કરતો ક્રોધ,

ડામાડાળ છે સ્થિતિ એની [૨] જેવી જળમાં ચોટ.... જેને હેયે.

અનુભવી ને વિજ્ઞાની પણ યાકે કરતાં શોધ,

‘પુનિત’ પ્રેમીના જીવનમાં [૨] નહિ નફા કે ખોટ.... જેને હેયે.

દોડતો ને દોડતો નદકુમાર ગુરુદ્વારે આંખો સ્વામીજીના ચરણોમાં

સાદાગ દડવત્ પ્રજ્વાલ કરીને ગદ્ગદ કહે કહ્યું : ‘ દેવ ! આજ સુધી

હું ખોટા ખ્યાલમાં ગ્યો હતો આજે તમે મારી અતરની આંખો ખોલી.

અંતરમાં બાપેલો અજ્ઞાનનો અધકાર દૂર કરી જાનનો દીવડો પ્રગટાવ્યો ’

હૈયામાં બ્યાપ્યું જે ઘોર અધારું,

પ્રકાશ એમાં કરનાર [૨] શરણું સદ્ગુરુદેવનું ... [૧]

‘ દેવ ! આજ સુધી હું એમ માની રહ્યો હતો કે મારા માતાપિતા

એ જ મારાં માગા મગા છે પણ બીમ આવે ને ફટકિયા મોતી ફટકી

જામ તેમ આજના પ્રસંગે મૌ મારાથી અજગાં થઈ ગયા. આજે સમ-

જાન્યુ કે જીવનાં માયા મગા મદ્ગુરુ છે. સસારના સગાઓ તો જીવાત્માને

માયાના મક્કરમાં નાખે છે માયા સદ્ગુરુ જ જન્મમરણના ફેરામાંથી

ઉગારી લે છે.

માતા - પિતાથી એ અધિકે માનો,

જન્મ - મરણ દાળનાર [૨] શરણું સદ્ગુરુદેવનું ... [૨]

સાચા સુકાની જીવન-નૈયાના,

ભવથી ઉતારી દે પાર [૨] શરણું સદ્ગુરુદેવનું.... [૩]

‘પુનિત’ સંસાર - બ ધન તોડાવી

જોડાવે હરિથી તાર [૨] ચરણ સદ્ગુરુદેવનું [૪]
સ્વામીજીએ વરદ હસ્ત ન દુઝમારના માયા પર ફેર પો અને મરક
મરક હસના પૂછ્યું બેઠા ન દુઝમાર ! હવે તો તારી જ્ઞાતિ બાગી ને !
‘દેવ’ આપ જેવા માયા સદ્ગુરુ સાપડે પછી મનની જ્ઞાતિ કેમ
ન દો ? જેના ઉપર ગુરુકૃપા જીનરે છે એના મનની બધી જ જ્ઞાતિ
જીતી જાય છે !

(મુખાલી માયા લાગી કે એને તો ચેતાવું તને રે)

ટાળે મનની બધી જ્ઞાતિ રે, ગુરુની કૃપા,
આપે છવને સાચી જ્ઞાતિ રે, ગુરુની કૃપા
રજ-તમ બે ગમી જાયે, સત્વગુણનો ઉદય થાયે,
પહોન્નાડી દે પ્રભુ પાસે રે, ગુરુની કૃપા ટાળે [૧]

દેવ ! હવે મને વિશ્વાસ બેસે છે કે આપના ચત્સુમા સ્થાન
માયા પછી જરૂર પ્રજુના દર્શન થશે મારા હૈયામા પ્રગટે ના મત્તવગુણના
અંતિ ઉપર વળી ગમેથી રજ-તમની ગમ ઉપર આપ જેવા મમર્થની
ક્રૂ વાગી પછી રજ-તમની રાખ રહે ખતી ! આજે મારાં હૈયામાથી
રાજસ અને તામસ ગુણ દૂર થતા સત્વગુણનો ઉદય થયો છે

અહુમારની બાગ તોડે, મમતાની ગાઠ છોડે,
પિત્ત હરિ-ચરણ જોડે રે, ગુરુની કૃપા ટાળે [૨]
પથમા જો પડે આજે કૃપા તંબૂી મહોર વાગે
કિમત વધારી નાજે રે, ગુરુની કૃપા ટાળે [૩]
સદ્ગુરુ મત્ર આપે, ‘પુનિત’ પોતાનો સ્થાપે

ભવના બ ધન કાપે રે, ગુરુની કૃપા ટાળે [૪]

‘બેઠા’ ન દુઝમાર મસાર ત્યાગીને જાતા વચ્ચે ધારણ કરવાની
કોઈ જરૂર નથી મારે તો તને જોટુ જ સમજાવવું હતું કે મારા સમા
મા નયો સ્વાર્થ બોલો ■ મસારમા રહીને પ્રજુની ભક્તિ કરવી એ જ
ઉત્તમ માર્ગ ■ મમતા એ જ બ ધનનું કારણ બને છે અનુભવે તે
જાણી લીધું કે મસાર નયો સ્વાર્થ છે સમારમા રહી તો, શ્રેય માંથી
લે આ બધા મારા ■ એમ ગમીને તું એમની મારે મમતાની અર્થ ન
બાધેનો ખપ પૂરતું કામ ■ હીને પ્રજુના વાનના લાગી જાત માનવ
ગમે ત્યાં રહે પશુ જો તેની રૂચિ બચી હશે તો તેનો જરૂર ઉત્કર્ષ થતા
નો, ગમે તેવા મારા વાતાવરણમા રહેનારો માનવ નીચ વચ્ચે ને નો

તેનું પનન થતાનું છે ઘેર પાઠા બ તારી ટૂંતિ મ ભ જી ચી રહે એનો
ખ્યાન ગમતો. પ્રભુએ આપેલી મ પતિનો સન્માર્ગ ઉપયોગ કરજો '

ગુરુજીની આશા મળના ન દુકુમાર ઘેર આવો. પણ પહેલાના ને
આજના વર્તનમા હાથીપોડાનો ફેર હતો. આજે એના હૈયાના કપાટ
ખૂલી ગયા હતા. હૈયાના કપાટ ઉપર વાગેના ખભાતી તાળા ઉપર ગુરુ-
ગમની ચાવી લાગી ગઈ હતી એ સ સારમા રહેનો હતો, પણ મન વિરકત
ચર્ચ ગયું હતું સાચા ઉપદેશ વિના દિવ ઉપર સાચો રંગ ચડ્યો નથી.

(જ્ઞાના ' તારો વિભોગ (૨) . આયુ ઔષધ સ સાર (૨))

દિલમા લાગે છે રંગ [૩] સાચા ઉપદેશથી,
જીતી જવાનો જંગ [૨] સાચા ઉપદેશથી... દિલમા.. (૧)

સાચો ઉમંગ એ હૈયામા પેસતો,
અંતર આવે ઉમંગ [૨] સાચા ઉપદેશથી . દિલમા.. (૨)

હૃદય - કપાટને લાગેલા તાળા,
ઊઘટે એ તો અનંત [૨] સાચા ઉપદેશથી... દિલમા . (૩)

સૌ પોતપોતાનાં હૈમા પર હાથ મૂકીને તપાસી લો કે હૃદયકપાટ
પર અશુભમળતું જે તાણુ લાગ્યું છે એ ખૂલે એમ છે કે નહિ ? તાળા મ
કઈ એક જાનના થોડા આવે છે ' અન્તરમા જાતજાનના, ભાતજાતના
એના મગે છે સામાન્ય તાળા, પ્રખ્યાત કે પતીના પેટનું તાળા, કળવાળા
તાળા, અતીગડના તાળા, જૂના જમાનામા વપરાના ખભાતી તાળા
મામાન્ય તાળા તો એની કૃત્રી લાગે કે આપોઆપ ખૂલી જાય જરા
મરમો અવાજ પણ ન થાય પણ પેલું ખભાતી તાણુ મહાજગતુ. એ
તાળામા કૃત્રી ભરાવીને કેડકેટલું ખખડાવીએ ત્યારે જ ખૂલે એમા મ જે
વરસેનો કાટ ચડી ગયો હોય તો કૃત્રી તૂટી જાય, પણ તાણુ ન ખૂલે

મામગમા આવતા મોટા ભાગના સત્સંગીઓએ હૃદયકપાટ પર
ખભાતી તાણુ લગાવી રાખેલું જ હોય છે એ તાણુ માયુષ્ક એ માયુષ્ક '
એને ખોલવા માટે તેઓ દરકાર જ કરતા નથી લોખંડનું મશીન કે
તાણુ રોજ ને રોજ વપરાતું ન રહે તો તો કાટ ખાય વરસી સુધી બંધ
રહેવા તાળા ઉપર કેચ્ટનો કાટ ચડ્યો હોય ' સત્સંગીને તો એ તાણુ
ખોલવાની છત્રા થતી નથી, પણ પરમ કૃપાળુ ગુરુદેવ એ તાળામા ગુરુ
ગમની ચાવી લગાવે છે એકદરેજના તાળાની જેમ તે ફટ કરતું ખૂલી ન
જાય તેને તો કેડકેટલું ખખડાવતું પડે અરે, ફટની વાર કૃત્રી પણ તૂટી
જાય, છતાં એ તાણુ ન ખૂલે

બોળ ભમને જે બાળનો વખા છે તેને 'ચામખા' કહેવામાં આવે છે આ ચામખા એ જ દાંડ ચડેના ખંભાતી તાળાને ખોલવાની કૂચીઓ કેડાનાં સત્તેજીઓ નો એવા રીત ચર્ચ ગયા દોષ છે કે ગમે તેના ચામખા પરે પણ એ રામ તો એના એ

ગુરુ એવા કૃષ્ણાદેવ કે હૃદયખ્યાલ પર લાએલા તાળામા બેરવેની હપરેઈની એક કૂચી તૂટી જાય તો ખીજી, પણ એ દિવસ એ તાગુ મોના વિના જ પવાના નથી ગુરુગમની કૂચીથી જેનું હૃદયકમાલ ખૂલી શકુ છે એને પૂછી જુઓ કે હૃદયકમાલ એ તો અક્ષય કમાલ જેવું છે જેટલું તમે એમથી મદો એનું એમા નવું ભરાઈ જાય

ભક્તમિ હિંસ દાનનું નામ તો સૌ મર્ષ એ સામળ્યુ હશે. જાતના એ ચારણ કના એમના પત્ની અમગે મરણુ પામ્યા મ સારમાથી એમનો રમ છોડી ગયો આખો દિવસ એ ખૂની જેમ ઘરમા બેસી રહેતા પત્ની નો આ મોંક જુલાવવા માટે એમના મ । એમને દારિદ્ર્યધીશની મામાએ સર્જિતે નીમ્યા ત્તામા જામનમરે આગ્યુ જામનમરનો રાત્ર જામ રાવગ કવિનાનો જારે શોખીન રોજ ને રોજ કોઈ ને કોઈ કવિ નની ને નવી કવિતા બનાવી લાવે કવિનાના શુશુદોઃ જ્યેષ્ઠ ને એ કવિને ઇનામ આપવા માટે એક પંડિતને રાખેના નામ પીતાંજરદાસ બદ

ઈમરદાન અને તેમના મહા જામનમરમા આવ્યા નમરમાથી વાત સામળી કે રામ તો કવિતાનો શોખીન છે ઈમરદાનને થયુ હું ચારણુ છું દેરી મરજવતીની કૃષ્ણાધી હું પણ સારા કાવ્યો રચી ચુકું છું લાવને ત્યારે હું પણ રાગસમામા જઈ અને મનમાન્યુ ઇનામ લઉં '

ઈન્દુ ૧૦ રાગસમામા આવ્યા એક સરમ કવિત ખીને ગાયુ ઈમરદાનની મિત્રના માનગીને આખી સમા ડોની બિડી 'વાડ વાડ આના જેવો તે કવિ આજ સુધી જોયે નથી આજે તે મનમાન્યુ ઇનામ મેળવી જશે '

જામ ગવળ પણ ઈસરદાનની કવિતા સામળીને ડોની બિડયા જ્યારે ઈનદાને મિત્રતા પૂરી કરી ત્યારે જામ રાવગે પીતાંજરદાસ તરફ નજર કરી એ નજર પૂછી રી હતી

કેદો બ આ બિમના કવિને ચુ ઇનામ આપીરુ ?

જામ તંવળની સામે નજર નોધીને પીતાંજરદાસે નમરમા માથુ દલાંચુ અને ધીરજ બીર માટે બોલા ' આ કવિને ઇનામના બદલામા એના માથામા માત્ર જોડનો પ્રહાર કરવો એની કવિતાનું આ મોગ્ય

પાત્રિવેલિક છે. *

પીનાબર બહુની આજ્ઞા થતાં જ નીનાં મુખમાંથી આછો નિમમ્બરો નીકળી પડ્યો ખુદ જનમ મંવજ જમ્ આડી આજ્ઞા મ બળી દરીને દીમ થઈ નપા. જમ્ ગરજાંદિનની આજ્ઞાને કોણ લોપે !

દબુરીઆએ ઈનરદાનના માયામાં જોડના માન પ્રદાત કર્યા ! નગરમાં અનેક મુખે અનેક વાનો થરા વાગી. કોઈએ તો દલી નાખ્યું કે, ' પીનાબર બહુની આજ્ઞા શુદ્ધિ નાગી સાથે છે, નદિનર આતું ન દોપ. '

બીજા બધા તો વાનો દરીને ગઈ, જમ્ ઈમરદાનનું યુવાન લેલી આ અપમાનની જાણી જાણુ જેમ તેમ દરી તે ઉનારે આબો અને મન માથે નક્કી કર્યું.

મારું પાતાનું અપમાન સદન કરવા હું રીયાર છું,

પરંતુ દેવી સરસ્વતીનું અપમાન સદવા લાચાર છું;

પીનાબર બહુને આજ્ઞા આરબુનો દાથ દેખાડી હતું,

જોની કમૂલાત આપવા ધમરાજ પામે પહોચાડી હતું.

અપમાનથી મમમમી રહેલો ઈમરદાન હાથમાં ખુશી કમરોર * સર્જને માગી નીકળ્યો. કોઈ જનજકારને પૂર્ણને પીનાબર બહુનું પર જોઈ લીનુ ચોગપમને રાગા અધારિયા ખૂબામાં પીનાબર વાટ જોને, ખેડો.

એ દિનમે તો જનમનમગની મેરીએ સેરીએ આ વાત મર્માની રહી. અપમાનની આ વાત પીનાબર બહુની પત્ની માવિત્રીદેરીએ આંખળી અને મનમાં ધા ખાઈ મર્મ : ' મારા પતિએ આવું વીચકારું કાદ કર્યું ! એક ઉચ્ચ દાતાના દલિનું આવું કાઠકનું અપમાન કર્યું ! આજ્ઞા ધરમાં જ ન પેમરા હતું. '

મન સાથે નક્કી દરીને બાગલે અદરથી માહજ ર્જને માવિત્રી અંદરના હી ચકે બેગી. મમમ થયો અને પીનાબર બહુ ધીમે પગમે બારણા પામે આબ્યા રોજ તો માવિત્રીદેરી પતિની વાટ જોતી બારલે બેમતી. આજ્ઞા આમ કેમ ? પીનાબર બહુ ધીમેથી બાગલે ટકોરા માર્યા અને કર્યું : ' દેરી, બાગલુ જોવો. '

માવિત્રીદેરીએ અદરથી જવાન આપ્યો :

આજથી ઘરના દરવાજા તમારે માટે બંધ છે,

કારણ કે, બહુ સજેલા જ છતી આંખે બંધ છે,

દેવી સરસ્વતીનું તમે ઘોર અપમાન આચર્યું છે,

ઈનામને બદલે જોડા માર્યા એ મોટું પાપ આચર્યું છે.

‘નાથ’ ધરમા પેમના પહેલા મને જ્ઞાન આપે કે એક નવોત્તિ
 મનિનું શા માટે હડહડનું અપમાન મ્યું ? એ જાણ્યા પછી જારણુ ખોનું,
 ‘ગડી’ લોકો મને ન મમણ સકે એ નો જાણે હી, પરંતુ માથે
 સાથે તુ ય ખને સમજી શકતી નથી એ નવાઈ છે પહેલા જાગ્યું પોન,
 પછી તને બધી વાત રિંગને મૂકું છું

પશ્ચિમની વિદ્યાવાળા પુરિતો ભૂલે તો ભલે ભૂલે,
 પૂર્વની વિદ્યા ભણેવા પુરિતો ભૂલે તો માથુ ડૂબે,
 જારણુ ખોલો એટલે તમને જરાબર મમજાવી દઉં,
 જોડા શા માટે માયાં એનું કારણ પણ આપી દઉં

સાવિત્રીદેવીએ જાગ્યું જોન્યુ મામેના હી ચકા ઉપર પીતાનર
 બદ બેઠા માયેથી ચકરી પારડી ઉતારી જાનુમા સાવિત્રીદેવી બેઠા
 એટલે પીતાબર બેઠે કહેવા માડ્યું કેનીના જારણુ પાછળ મ તાર્ક રહે
 શા ઈસરદાને મરણુ જાણુરા માટે કાન મરવા કર્યા પીતાનર બેઠે મ્યું
 દેવી મરણુ એ દત્ત કે —

(ફિનિમામે કાઠા બળાઈ રિયા મ નાર મુમાધરખાનુ છે)

એ મૂખે કવિની વાતો છે, જ્યાં હરિગુણનો નહિ છાગે છે,
 ‘તારા’ પૂજે, છોડી ‘સવિતા,’ ધિપ્ત હોય એ કવિની કવિતા,
 એના હથે દલનો કાટો છે, જ્યાં હરિગુણનો... [૧]
 નરોત્તમને છોડી દઈને, નર-ચરણોમા પડતા જઈને,
 એનો ચર્ચ જનમનો આટો છે, જ્યાં હરિગુણનો [૨]
 ‘પુનિત’ પ્રભુના ગુણને ચૂકે, નિજ દિલને એ આળી મૂકે,
 એ રસ-વિહોલો સાઠો છે, જ્યાં હરિગુણનો [૩]

‘દેવી’ કવિએ કવિતા તો કરી, પણ નરની નારાયણની નહિ

— એણે સુખને છોડીને તારાનું પૂજન મ્યું એ કવિની પામે ગમે તેટલી
 વિદ્વતા હોય પણ તે શા મમની ? જે ગાયનમા હરિગુણ હિ તે ગાણા
 મા ગાવું શું ? એવા ગાણા જે ગાય તે મૂર્ખ નહિ તો બીજું શું ? એવા
 કવિને જોડાના પ્રહાર વિના બીજું કયું પારિતોષિક હોઈ શકે ?

આવો કવિ કદી જોયો નથી, એની કવિતા પ્રાચાદિક છે,
 દેખાય છે એ કરતા હૈયાની શક્તિ અધિક છે,
 માયાના કીડાના ગુણગાન છોડી, ઈશ્વરના ગુણગાન

જોડા — કરે તો ઈશ્વરને અવનિ પર ઉતારી
 જોડા — ગવ્યા કે મારો મર્મ સ

‘દેવી’ મમન્યા ફ જોડ મરતવાનુ કારણ આ દૃ. લોકો તો ન મમન્યા પણ નુપ આપ્યુ ગદામ ન મમન્યા ।’

શાંતિની પાનિને મનોમન રી ન્દી જુનામાં મેળીને અમરો ગ્દેનો ઈમનગન આ ખુણામાંથી અતના ડાઘ ને ડાઘે ઊતરી ગયો. પોનાની જુ ર મમનર્ત નર્ત

[ગીતિ]

વાત કાનોકાન શુભી (ર) કોઈ ગયો ને આજો ઉભગાળી,
દોડી પગમાં પડિયા (ર) દામા કરોને દીન મને જાણી.

ઈમરતને આતિને પીતાબર બડના અઢેમા જન લગ્ન દીધી.
ઈસરદાને આખના અ મુથી એમના મ મુ પખાવના કુડ .

(સાનન, મુન નપનેડી . રવામ જૂને મારનની મ.પ)

આજ તમે, મારા શુરુદેવ, દયાળુ ! આજ તમે મારા શુરુદેવ,
અ તર પડો આપે અનેકયો

દેખાડી મારી કુટેવ... દયાળુ !. આજ તમે મારા શુરુદેવ.
કાળા કવકથી ઉગાયોં મુનને,

પ્રહાદુત્યા મારીને ભૂદેવ . દયાળુ !. આજ તમે મારા શુરુદેવ
‘પુનિત’ ચરણે મને સ્વીકારો,

શિશ્ય બની કરવાનો સેવ... દયાળુ !. આજ તમે મારા શુરુદેવ.
ચરણે પડેવા ઈસરદાનને જેઈ ને પીતાબર બદ આભા બની ગયા

અને જોઈ ડાઘા ‘અરે, અરે’ કદિતાગ... તમે અહી કયાંથી ?
એમ કહેના જ ને દામે જીવજીને ઈમનગનને જીવા કરના કશું .

‘ઈમર’ ભગવાન જે દરે કે તે માન માટે જ કરે છે ભગવાને તને
કવિત્વશક્તિ આપી છે તો તેને પ્રત્યક્ષીત્વયે વાપર ’

‘દેવ’ આપ મને ભાગવત બખાવો, હું બાળીશ .

પીતાબર બદ કબૂન થયા

(મરાઠી સાખી)

શુરુ પીતાબર, ચેલો ઈસરદાન, જોડી સુંદર જામી,
ભાગવત અથ ભણાવવા માડયો, બન્નેમા નહિ ખામી,

ચાલી હરિરસ-રેલ, દુનિયા કીધી રેલમહેલ

ઈસરદાનના હલ્લખાટ પર શુરુગમની ચાલી લાગી ગઈ એ કયાડ

ખૂડુ એમાંથી કવિત્વરૂપી એડુ અમોલ્ય જવેરાત નીકળ્યુ કે તે જોઈને

૬૮ દુનિયા દગ થઈ ગઈ કવિતામાં ત્યેડુ ભાગવત લઈને ઈસરદાન દારકા

આબ્યા એમણે રવેયો 'હરિરમય' દારિદ્ર્યની ચરણોમા મખર્ષિત કરવા બે ડગળા આગળ માણ્યા, ત્યાં તો—

(ગીતિ) નિશ્ચેતન મૂર્તિમા (૨) ધીરે ચેતન આવવાને લાગ્યું,
પ્રભુએ હાથ લે બાવી (૨) 'હરિરસ' પુસ્તક પ્રેમે સ્વીકાર્યું.

કહેવાનું એ છે કે હૃદયકપાટને યુગ્મમની ચારી જ બોલી શકે છે

હૃદય - કળાટને લાગેલા તાળા,

જિઘડે એ તો અનંત (૨) સાચા ઉપદેશથી .... દિલમા... (૨)

શબ્દે શબ્દે પછી અમૃત ચાખે,

પ્રસરે સારાએ અંગ (૨) સાચા ઉપદેશથી .... દિલમા.... (૩)

'પુનિત' પ્રભુની પ્રાપ્તિને કાળે,

મેળવી આપે સતસંગ (૨) સાચા ઉપદેશથી.... દિલમા... (૪)

શુકદેવજીએ વ્યામજ્જ પામે સ્વાર્થી મગાઓનું નમ્ર ચિત્ર રજૂ

કરીને અ તે કહ્યું - 'આપ મારી પાછળ પડી રહ્યા છો એના કરતા મેં
ઓળખાણ આપી એ પરમાત્માની પાછળ પડે તમે પરમાત્માની પાછળ
પડશો એટલે બીજાની પાછળ પડવાપણું નહિ રહે ગમે તેટલું કરશો તોય
હું પાછો ફરનાર નથી હા, એક વાત બને એમ છે, કે તમારી, દક્ષિમા
રહું, સદ્ધિમા ન રહું નર્મદાજીના એક કાંઠે આપ રહો, બીજે કાંઠે હું.
અહીં બેઠો બેઠો હૃદયનું ધ્યાન ધરીશ તમે સામે કાંઠે ધ્યાન ધરજે આપણે
એકબીજાને જોઈ શકીશુ આપણી દક્ષિમા બંને સારી સદ્ધિ આવતી, પણ
આપણી વૃત્તિમા તો વનમાળી જ રહેવો જોઈએ.'

શુકદેવજીના વચનો માબજીને વ્યાસજીને યુગુ કે શુકદેવ કોઈ પણ
પ્રકારે માને તેમ નથી એટલે એ પાઠા વળી ગયા અને અરણીદેવીને
કહ્યું : 'આપણને જે આધક પ્રિય હોય તે પ્રભુને અર્પણ કરવું જોઈએ.
એમા જ આપણું શ્રેય છે.'

મામજીએ અરણીદેવીને સિખામણુ તો આપી, પણ વર્તનમા મૂક-
વાની વાત આવી ત્યાં એ પણ આકાંગિકા થઈ ગયા.

મનનમા આવીએ છીએ, સદ્ગોષ્ઠ માબજીએ છીએ, એનો માર
પણુ સમજાય છે, પણ જ્યારે વર્તનમા મૂકવાની વાત આવે છે ત્યારે
માયું 'ખજવાળવા લાગી જઈએ છીએ

સમજાય છે સઘળું છતા, ઉકેલ ના'વે હાથમાં,

કર્તવ્યમાં મીઠું અને આવી વસે સા વાતમાં;

મારી વાતે વાતે પ્રભુ ! લક્ષ ધરો.... માડું' .... (૧)

સતો અને ભક્તો દરેક પીગી પીગીને મહે છે 'સારની મર્ધ
પગુ મીઠા તમારી માને આવવાની નથી એ નક્કી માનજો આજ સુધી
જેટલા આ યા અગે ગયા તેઓ બધા ખાલી હાથે જ ગયા છે મર્ધ પણ
બાપ્તિ એ કુળી મેડી પણ માથે લઈ મર્ધ હોય તો બતાવો અમે
ગામેગામ એનો પ્રચાર કરીશું '

લોમો આ વાત મ્હૂન પણ કરે છે પછી હું એમને કહું છું
તમારે આ બધું પ્રજ્ઞાપ્રોત્સર્થે વાપરવા માડો '

ના મદારાજ ! એ પણ ન બને '

' સાથે આવવાનું નથી એ વાત મ્હૂન પણ લૂટાવાય તો નહિ '
આ તે કેવી વાત ?

નાનકજી ગામમાં એ ભાઈ મહે માતાપિતા જીવતા હતા ત્યાં સુધી
તો બંને ભાઈઓએ સમજી-વિચારીને ધંધો કર્યો પણ એમની આખડી
મી ચાતા જ એ ભાઈઓએ માથે બેસીને વિચાર મ્યો આજ સુધી
તો આપણે બેએ સમજી-વિચારીને વેપાર ધંધો કર્યો પણ હવે આપણે
જુદા થઈએ એમાં જ આપણું શ્રેય છે '

નાનો ભાઈ પણ મોટા ભાઈના આ પ્રસ્તાવથી વિચારમાં પડી
ગયો પછી બોલે મોટા ભાઈ 'આપ શા માટે જુદા થવાનો વિચાર
કરો છો ? મારા અને તમારા વચ્ચે તો કંઈ મનબેઠ થતો નથી '

ભાઈ સાચી વાત મ્હું ? ભાઈ ભાઈ વચ્ચે તો મ્હી મનબેઠ હોતો
નથી પણ તમારથી પારખ ધરતી આવે છે ત્યારથી જ ધરમાં કંઈ મનના
બીજા રોપાય છે આ ધરમાં મંત્રસના બીજા રોપાય એ ફાલે-ફૂને એ
પહેના જ બને આપણે સમજી વિચારીને જુદા થઈ જઈએ તો આપણા
વચ્ચે બીનવાચ્યનહાર તો રહેશે ' મનબેઠ થયા પછી જે બાકિત છૂટી
પડે છે એનો મનબેળ મ્હી થતો નથી મન મોતી અને કામ એ ત્રણનો
એક જ સ્વભાવ છે ભાગ્યા પછી એ કંઈ સંધાઈ શકતાં નથી માટે
મારું તો એવું માનવું છે કે આપણે સમજી-વિચારીને મિનમતના ભાગ
વહેતી લઈએ મિલકત કાઈ ઝાઝી નથી બાપદાદાનું આ એક મોરડું
છે અને થોડાધણા વાગણકુટાપા અને રોકક છે એ સમજીને વહેતી
લઈએ ધરખૂણે બેસીને વહેતી નઈશું તો આખણી બાધી મૂડી રહેશે
લગ્યા પછી વહેત્યા બેસીશું, ગામનું પચ બોનાવીશું તો આપણી
બાધી મૂડી ખૂટી થઈ જશે '

જે ભાગ ભેડીતો દોર તે તમે લો અને બીજો મો આપો ।

મે મગજા બામ થી, મોટાએ ના પાડો જુ

તે આ રોમ થી જે ભાગ તે નિા દોમ તે નિ ને ।

‘ના બાઈ તમે આપો મો જ મારે રવો છે’

‘બાઈ મો મો છુ આ રોમ થી તારી મ લગીનો ભાગ નિ ને
મય હાળીને માર્ક આ મો ન આ મો મોટા નિ ને મારી મારી મિન
કન પાનાની પામે રાખી લં રી અને નાનાને તો સકાડુ બ આપ્યુ’

નાના બાઈએ મનમન - મિનમન વર્ષ લીધી મિનમનની રહે ની
કરીને બન્ને બાઈ દસલા હમલા જાયા માર્ક મયા

મોગ ભાઈ તો રે પારધ ધામા કામેન હતા જ્યારે નાના બાઈને
વેપારધ ધાતી કા િનામમ હતી નહિ નાના બાઈએ મને ની મિનકનને
સ તો રાખીને વાપરવા માગી ન્યાર મોગ ભાઈએ મધી જ મિનકન
વેપારમા રોમ દીધી વેપારમા વદમીની મદિ એ ન્યા મોગ ભાઈને
સા તો વદમીના દ્યને મના થા ના ના, ન્યાર નાના બાઈની મિનકન
દિન-પ્રતિ-દિન ટોળી થતા નાગી કરેવનમા પખ કથુ છે આના
ખાતાં તો રામના બજાર પલ ખૂરી જાય

એક અનુભવીએ કયુ છે રાજિરો મોડે ને મગજન પાડે ।
રાજિરો કમાન સારે મોગ મોગ મિ ડી ન મયા અને રાજપૂત કમાય
સારે નાનામા ધોમ ખરીદે

મોટા ભાઈ સારુ એવુ કમાતા એવન એને રિવાર આ ના કે
માપદાદાનું આ જનું ખોરુ છે એને આજે એક આવી પાન જમારત
ખધાનુ આપ્યુ મામ મે ઘડી નેપા કો કે ના મામના ધમારન બ ખરી ।

મોટા ભાઈ સારા એવા પૈસા કમાયો હતો એવન એણે તો મગન
ચૂખી ધમારન ચલુની જ્યારે આખી ધમારન થા ના ના । સારે
છાપુતની પરનામ કયા ઉતારી એ પ્રજા નો થો ખૂન વિચાર કર્યા
દેગી મોગ ભાઈએ મિત્તીને કયુ

એમ કરો છાપરાની પરનામ નાના બાઈના ખોરગ પર ઉતારો ।

મિત્તીએ તો મેકના કલા પ્રમાણે પરનામ ઉતારી દીધી નાના
ભાઈએ આ જાખ્યુ સાર રાધો મોગ ભાઈ પામે આજો અને કયુ

‘મોગ ભાઈ’ મિત્તીએ તો મારા ખોરગ ઉપર પગ ના ઉતારી

‘તે બીજો કયા ઉતારે ? મોગએ કરગળીમા પરખારી ની

માનવ પામે દદ કના વધારે વદમી, મતા ને રૂપ આસ જાય સારે । ૧૦૧

એ ગગનમાં આજનો ફરે છે એની આખો જોડીએ આવે છે 'દુનિયામાં મારા કરતા કોઈ જ મોટું નથી' એવું અભિમાન એના પર મરાય થાય છે માનસ ઉપર વચ્છીદેહીની કૃપા નાનું છે ત્યારે તે વાતમાં પાન મારે છે પગિયામે છાતી જલ્દા નીકળે છે માનસ પામ ધન આંતરે છે ત્યાર એનો રોક નેત્રને અક્ષર ને અક્ષર ચર્ચને છાતી કાઢીને એ ફરેના દર્શ પજુ વદમીદેહી એને સ્વાથી સિદ્ધાથ વે હ ત્યારે છાતીમાં પાન મારીને જન્ય છે ફના વેપારમાં, ગેરજવામાં કે દિયરમાં માનસી ત્યારે પાવમાન થઈ જન્ય છે ત્યારે તેની દયા જોડે જુસાનગેધ દોરા છતાય તે મોમમ નો મરડો લાગમે એટલે તો લક્ષ્મીને 'દોશન' કહી છે દો-યન દો એટલે જો. સત એટલે લાન એ આવના થ લાન મારે અને જતાય મારે'

મોટો ભાઈ પણ આજે લક્ષ્મી મગતાં છપી ગયો હતો લક્ષ્મીદેહી તો ભયમવાને છકારી દે છે

(સૌ નામ દરિનું ધૂટી દો. તુ તો જો ન મારી રસના દરિ દરિ) માનવને લક્ષ્મી છકાવે છે, એ કંઈ કંઈ મુખથી બકાવે છે. (૧)

મીઠી ચાલતી જીવનગાડી, આટલે રસ્તે ચલાવે છે. (૨)

જેને લક્ષ્મીની હાથ મળે છે એને એમ થઈ જન્ય છે, કે કંઈ મારે કોનું કામ છે ? પામે પૈસા છે તો નધુ છે 'કાલે કરો પોયા, તો કામ કરમે જોયા' ધનવાનને દુનિયાના બીજા લોકો તુલ્ય વાને છે

'પજુ મોગ ભાઈ, જરા રિયાર તો કરો !' નાનો ભાઈ કમ્પો

'રિયાર-રિયાર કાઈ કમ્પાનો નથી મે જે પરનાળ ઉતારી છે એ સમજ-રિયારીને ઉતારી છે, સમજ્યો જા, તારાથી થાય તે કરજો !'

'મોટા ભાઈ ! મુ જઈ જઈને કથા જવાનો છુ ?'

'જ્યા જવું હોય ત્યા જા મારાથી તો પરનાળ નહિ કરે, નહિ ફર ને નહિ જ ફરે, સમજ્યો !'

નાનો ભાઈ દનાગ દેવે ઘેર આવ્યો કોર્ટ ચડીને પૈસા ખર્ચવાની તો એની નાકાન કંતી નહિ એટલે ગામના બેયાર આગેવાનોને બેનામ્યા અને વાન મુખી ગામનોકોને નાનાનીવાન સસ લાગી એટલે મોગ ભાઈને જોવાનીને કહ્યું 'શેઠ, તમે આ ધમારત બાધી એ તો સારું ક્યું' પજુ નાના ભાઈના ખેરડા પર પરનાળ ઉતારી એ શુ સારું ક્યું છે ?

ગામના થય પામે શો જવાન આપવો એ મોટો રિયારી રજો થોડી વાર રિયાર કર્યા પછી જોડ્યો 'ના, ભાઈ નાનાના ખેરડા ઉપર ૮૨ પરનાળ ઉતારીને મે સારું તો નથી જ ક્યું'

‘ મોડ ! તમે તો સમજી છો. તમારું આ પગથું વાજળી નથી એ
તો તમે જતે જ કબૂલ કરો છો, તો પછી સમજીને આ પરનાળ ઉતારી લો.’

મેટા ભાઈએ માથું ખંજવાળવા માંડ્યું

પરે કશું - ‘અગે ! આ તે કેવી વાત ! કબૂલ કરે છે કે પગલું
અ-ચાલી છે, પણ મોટા પત્રવાને સુધારવાની વાત નહિ.’

મને અને તમને મેડની આવી બેઠદી વાત સાંભળીને સહેજ અશ્વ-
ચ્ચે અને ગ્રમ્મો પણ આવચે. પણ भारी અને તમારી દશા આ શેઠ
કરતા જરાય જુદી નથી. આપણે સમજીએ છીએ જાણું, પણ વર્તનમાં
મૂકવાની વાત આવે છે ત્યારે પાછા પડી જઈએ છીએ

સમજાય છે સઘળું છતાં, ઉકેલ નાગે હાથમાં,
‘કત’વ્યમાં મીંડું અને આવી વસે સૌ વાતમાં;

મારી વાલે વાલે પ્રજા ! લક્ષ ધરો....મારું....(૧)

વ્યાસજીએ અરણીદેવીને શિખામણ આપી : ‘ દેવી ! આગે નહિ
તો કાલે, આ મમતાની પ્રિય તૂટવાની જ છે પછી શા માટે આગે જ
મમતાની પ્રિયને તોડવી નહિ !’

શિખામણ દેવા તો સૌ યરા થાય છે, પણ ત્યારે પાળવાની વાત
આવે છે ત્યારે સૌનાં પાણી મપાઈ જાય છે અરણીદેવી તો સ્વામીની
શિખામણ માન્ય રાખીને ગૃહકાર્યમાં પરોવાઈ ગયાં. પણ વ્યાસજીના
મનમાં જાની પુત્રની મમતા હકતી નહોતી. માવમિયકતની મમતા છૂટી
સકે છે, પણ માતાપિતાના મનમાંથી કૃતાન પ્રત્યેની મમતા કદી છૂટતી
નથી. માતાપિતા અને સંતાન વચ્ચે લોહીની એવી સગાઈ છે, હજારો
ગાઉ દૂર હોતા છતાં, એમનું અંતર એ આપા નિના રહેતું નથી.

(હરિને ભજતાં હજી....તારાં દર્શન વિના તો નાથ ! આંખે છે અંધારું રે)

માતા-પિતા અને મંતાન, પરસ્પર વહાણં રે,

લલે હોય નિર્ધન-ધનવાન, હૈયાં ॥ હુંકાણાં રે....માતા....(૧)

એક જ લોહીની એ છે સગાઈ, જુદી નવ પડશે રે,

જગ-દષ્ટિએ દીમે જુદાઈ, અંતર જરૂર રહેશે રે....માતા....(૨)

એ છે અંતરનાં એવાણ, જીલજી ના મોલે રે,

યતું આંખથી આંખ સંધાણ, અંતર અંતર જોલે રે..માતા....(૩)

મીઠી માતાપિતાની મોહ, સંતાન લપાતું રે,

‘પુનિત’ સ્વર્ગીય પ્રેમનો મોહ, જગત સમજી જતું રે....માતા(૪)

વ્યાસજી ખાનમાં બેસતા માટે મનને સ્થિર કરવા પ્રયત્ન કરે છે, ૧૦૩

પણ મનમાંથી ગકદેવ દહના નથી એમને તો એમ જ થયા કરતું હતું કે સસારના અનુભવ રિ ॥ ગકદેવનું શું થયે ?

એકવા વ્યાસને જ હિંદી મંત્ર આપ ને બધાઓ આના વિચાર તો સંભાળી સતાવી કહ્યું છે. નવરાત્રી તો ગાંધીજીનાં મંત્રો શું થાત ?

કોઈ ભાઈ ! પરનો મોભા જમાના એના કોઈ ભાઈનું એવિયું દાખલ થઈ જાય તો ના પરની ઈધી વ્યક્તિઓને એમણી કરી પડે છે ? ભગવાને આ સસારનું સર્જન કર્યું ત્યારથી એક માત્ર બધા થયા પીળા માર્ગની ગોઠવણ રાખી જ છે ગામના ચોરાનું નખખોદ મધુ હોય એવું જાણ્યું નથી

રાકસકા માં મૈત્ર્ય ચરિત્ર લખ્યું લગવાનું મૈત્ર્યની સાગની ભૂમિકા તેતા મને પશુ સંન્યાસી થઈને કોઈ એકાંત જગ્યાએ બેસી જવાનું મન થયું આગો દિવસ જમ ॥ સંન્યાસના જ વિચારો આવ્યા કરે, સતાવ્યા કરે એક દિવસ મેં મારા મનની વાત મારા માથાને કરી

સંન્યાસની વાત સાબળતા જ એમના ઉપર ભૂખે રીજગી ત્રાન્કી રડમસ અવાજે કહ્યું એમ માન ! તું સંન્યાસ ધારણ કરી આગો જાય તો પછી અમારું શું ?

માથાની વાત સાંભળીને હું પણ થડીભર વિચાર કરતો થઈ ગયો એ વખતે તો 'કાઈ જવાનું ન આપી ચક્રો પશુ પધારીમા પશુ ત્યાં ઉરની ડાંઝો જાળના માડી કવિઓના મનમાં જે ડાંઝો જાળના રહી હોય છે તે વાળીડાં પ્રગટ થાય એવું નામ કરિતા

(જમવા પધારો મારા સખા સુદરશ્યામ દિરાગીતો દહાડો જે જન)

ભૂમિનો ઉછાળો એ તો 'કવિતા' કહેવાય, આપમેળે મુખે નીકળે લાવના પ્રગળાય એ તો કવિતા કહેવાય પાણીનો ઝરો જેમ પાતાળમાંથી આવે છે તેમ કરિતાનો મન વિચાર દેવાના જાણુમાંથી આવે છે

હૈયામાંથી હોઠે આવે, 'વાણી' જની જાય, શબ્દોના મણકાની પછી માળા જની જાય, એ તો કવિતા કહેવાય કરિઓના મનમાં વિચાર અન્ન યસ્ત પડ્યા હોય છે અનેક વિચારસૂત્રો એક જ સૂત્રે પરનાઈ જાય એવું નામ કરિતા

દિલડાની દિલડીના હરિ જાળમે જાય હરિનો જ્યાં હાથ ફેરે, સુરાવટ પુરાય એ તો કવિતા કહેવાય વિચાર તો જવાને આવે છે—આપણને થ આવે છે નેખકને થ

આવે છે અને કવિને પણ આને છે પણ આપણા નિયારો વ્યક્ત થઈ શકે,
માર્ગ ન ગયા કવિનામા વ્યક્ત થયેલા નિયારો જ માર્ગ ગયા છે
કવિના હૈયામા દરિ દરમિયાન નિરાગે ॥ અને દિનની દિનરુના ખેળવે
છે ને નિયારો ઉપર દરિનો કાથ મેરે એમા કાઈ કહેરા જેવું હોય !

ભક્તો નિજ કવિતાથી નિરાગા રહી બંધ,
બંધેયો બંધવે એવું મુખે બોલી બંધ, એ તો કવિતા કહેવાય
કરિમા મ એ બેદ છે એક ભક્તકવિ અને ખીજા કવિ દુન્યવી
કવિ શુમારિક કાળો રચે છે, બ્યારે ભક્તકવિ માત્ર ભગવાનના જ પદો
રચે છે ને કવિ છે એવું એમ માનવું છે કે, હું ને કાર્મ રચુ છું એ મારી
રચના છે બ્યારે ભક્તકવિ એમ કહે છે કે, ભાર્ષ, હું ને કાર્મ સખુ છું,
એ મારા પ્રમુની વાગી છે એ અદર એકો એકો બોલે છે અને હું એને
વાગીકે પ્રમદ કરુ છું

ભક્તકવિ સુદાસજની આ વાન છે, સુદાસજ જન્મ્યાં હતા
પૂર્ના મ રકારે એ બાળપણથી જ કરિના જનાવના અને માના
મોનામા સુખ ધ મે એમ એમનો ક ક પશુ મધુર હતો
પછી એમને વનભાયાઈનું શબ્દ મીમણું તે પછી સુદાસજને
હાકોરજની કીર્તનમેના મળી

સુદાસજ તો મોરધન પ્રેરના શ્રીનાથજીની છત્ર ગયામા રહીને સમા
સમાના દર્શનના પદ ગાય મૂમી તો એ હતી કે પ્રમુને ને જાતના શુમાર
સાળના હોય એ શુમારનાગુ પદ જ એ ગાના આથી દર્શન કરનારા
ભક્તો ભારતિભેર બની જતા

એક દિવસ એક વૈષ્ણવે પૂજ્ય 'સુદાસજ' ભગવાનના શુમારનું
ને પદ તમે માત્ર છો એ અરજ્ય શુમાર પ્રમાણેજ હોય છે શુમાર
પડેલા કા કમા શુમાર પ્રમુને ધરાવ્યા છે એની માલિની તમને અગાઉ
મળી ગય છે ૨ સુ ૨

સુદાસજએ કમુ 'ભાર્ષ' એવું નથી મારા દિનની દિનરુના તો
દરિ રજાવે છે એ જેવું બોલાવે છે એવું બોલું છું હું તો એક નિમિત્ત
માત્ર છું કર્તાઈનાં તો કૌનો છે

મુગ્ધાજની વાન સામગીને વૈષ્ણુ પશુ નિયાગમા પડી ગયા
વા ગુમા મેડા મેડા મોલિદરાવજી જ્ઞાનપૂજી અને મોડા
નાથજીએ સુગન્ધા વાન સામગી અ એમને મનમા માડ વાગી કે,
આગે સુદાસજની પરીના કરીએ.

ત્રજે ભાઈઓએ પોતાની મનસાત થી ગિરિધરજીને કરતાં કહ્યું
અમારે સુરદાસજીની પરીક્ષા પેલી છે માટે આજે એવા શુભાર
કરીએ કે સુરદાસજી કીર્તન કરવામાં ચાપ ખાઈ જાય’

ગિરિધરજીએ કહ્યું ‘આપ પરીક્ષા કરવાની વાત છોડી દો. સુર
દાસજી જે કહે છે તે સત્ય છે સુરદાસના હૃદયમાં ભગવાન બેઠા છે અત
ર્થસુથી દર્શન કરીને જ એ પદ ગાય છે માટે તમે મને તેના શુભાર
કરશો તોપણ એમાં ફેર નહિ પડે’

ત્રજેય બાગકોએ કહ્યું ‘પણ અમારે તો ખાતરી કરવી જ છે’

‘ભને સારે, આ રતી કાને સનારે થીનનનીતપ્રિયજીને એવો અ
બુત શુભાર કરીયું કે તમે કોઈ દિવસ જોશે જ ન હોય’

ખીન દિવસનું પ્રભાત પ્રગળ્યું આપાડના દિવસો હતા વાતાવરણ
મા ખૂબ ઉકળાડ હતો થીગિરિધરજી સાથે ત્રણ બાગકો મેનામાં આવ્યા
થીગિરિધરજીએ નનનીતપ્રિયજીને જમાડ્યા ભોજ ધરો અને શુભાર ધરા
વના લાગ્યા ખૂબ ઉકળાડને લીધે થીગિરિધરજીએ થીનનનીતપ્રિયજીને કસા
જ રસો ન ધરાવ્યા માત્ર એ મોતીની લગ્ન મસ્તક ઉપર મોતીના ચાત્ર
ખધ, પહોળી, કટિકે કણી નૃપુર હાર બધું મોતીનું તિરક, નકવેસર
ઠણકાન ખીનું કહ્યું નહિ

પછી દર્શન ખૂબ્યા સુરદાસજીએ ભગવાનો વદન કર્યા અને સિનાર
હાથમાં લીધી કંઠમાંથી શબ્દો સરસા લાગ્યા

(રાગ મિત્રાવન)

દેખેરી હરિ ન ગમન ગા,

જલમુતમુખન અગ વિરાજન, બસનહીન છળે ઉડન તર ગા

અગ અગ પ્રતિ અમિત માધુરી, નિરપિ લલિત રતિ કોટિ અન ગા
કિવકત દધિમુતમુખ લે મન ભારિ, સૂર હસન વજ્ર જીવતિન સ ગા

ત્રજે બાગકો તો અ । । । સાગરના કૂડી ગયા

‘સુરદાસજી ! આ તમે કેવી રીતે ગાન છો’

‘મારો નાય જવડાવે એમ માઉ છું હું દેખી તો શકતો નથી

સૌને એમ યઈ ગયું કે લકન જે ગાય છે એ તો સ્થામની જ વાણી

હાય છે

લકનો નિ / કવિતાથી નિરાગા રહી જાય,

બાળેયો બાળવે એવું, મુખે બોલી જાય, એ તો કવિતા કહેનાય

‘પુનિત’ પ્રભુની એ તો ‘પ્રસાદી’ કહેવાય,

રાગણીના થાળ મહી, પ્રમાની વહેચાય, એ તો કવિતા કહેવાય
મૂતા મના મને એમ થયું કે માછ શા માટે મો સન્ધ્યામખાળેથી
રોડે છે ? મા તો એ કહેવાય કે જે ઠાઠકને કર્ન પછી કેડી ઉપર દોરે
(જનમોજનમ મરેજોની ભક્તિ માગીએ જાને ઝાને વ્હાના !)
જરા વિચારી લે મમતાળુ માવડી ।

ફરજ તારી ચૂકી જતી આજ જો જરા (૧)

ધ ય છે માતા સુમતિને કે જેણે પાથ રડના ક્રુવને જ મનમા જઈ
તપ કરવાની અનુભવિ આરી

પાથ વરસના ખ્યારા પુત્ર મુવને,

સુમતિ માએ છોકરા કરવા કાજ જો જરા (૨)

વિદાય આપી કૌશલ્યાએ રામને,

વન સિધાબ્યા છોડી અવધ-તાજ જો જરા (૩)

વીર લક્ષ્મણની માતાએ અવધિ કરી,

પુત્ર વગાવ્યો વડીવ બધુ સાથ જો જરા . (૪)

મદાવશાએ માનુ બિરદ સાચ યુ,

‘પુનિ ૧’ પુત્રો પાઘ્યા છે સન્ધ્યાસ જો જરા (૫)

સન્ધ્યાસનો ઉઠાડો તો એ વખતે આરી મો હોતો પછી એ
મા મામા ધણા વંશા અનુભવીએની સનાત લીધી સૌએ એક જ વાત
કરી મદારાજ ! રડે છોડીને વનમા જસો ને લા મન દુઃખા મારો
તો સ પાસ વજનાયે આ સસારની ચાર દોરોનો સ્વરૂપને ભક્તિ
કરામા જ જીવનની સાથેકના છે સાસારિક કર્મો કરવા છતાંપ સાસરમા
આસક્તિ ન રહે એનું નામ સાચો મન્ધાસ

(તારો નેડો લા મો મગને નીચે પડી નમસ્કાર કરે છુ)

કરમો જગમા કરતા રહીને આસખિને છોડે રે,

પોતાનો સૌ સ્વાર્થ ત્યજીને, પરજીવનરે દોડે રે કરમો (૧)

‘હુ કરુ છુ’ કાઢી નાખો, ‘પ્રભુ કરે છે’ માનો રે,

જગત્પિતાનુ ધાર્યું ધાર્યું, હુ તો બાળક નાનો રે કરમો (૨)

પૂતળા સડુ નાએ ને રૂઢે, નવાવનારો ન્યારો રે,

જીવનદોરી એને હાથે સૌનો રાખનહારા ર કરમો (૩)

મારુ યા જોડુ ઝઈ થ તુ, સર્વેશ્વરની મન્જરે રે,

કતા કરો દોષ મિગવા, ‘પુનિત’ની એ અરજી ર કરમો (૪)

મમતાની અદસ્ય પ્રવિએ બધાના ન્યાસજીને આજે ગુકહેવડનો ૧૦૮

વિચારમા મન અનેના સેખય રીજે ધૂનમા ને ધૂનમા નકારમા
માથુ ધુણાનુ એવે માથા પરની ઝાગની દોગી નીચે પડી ફૂગી ગઈ
વિચારન તુન ત્યા જ અગાસીને વ્યાસજી બિમા થયા અને ચાખ
ડિંડો પહેરીને આન્વા દેવશુરુ જલમ્પતિ પામે વદન કરીને કહ્યું 'દેવ !
મારા શુક સસારના અનુભવ વિના તર લાગીને મેમી મરો છે આપ
મારી તાથે ચાલો એને કઈક સમજાવો'

વ્યાસજીના કહેવાથી જલરપતિ શુકદેવજી પામે આન્વા શુકદેવ
વદન કરી, આમન આપી મેસાડી પૂછ્યું 'કરો દેવ ! શા માટે પધાર્યા છો ?'
'શુકદેવ ! તારા કિતની વાન કહેવા આગો છું'

'કવો, દેવ મારા કિતની વાન કહે તો જરૂર એને સીકારીશ'
શુકદેવજીએ વદન કરતા કહ્યું

સસારના મામારી શ્રવે પોતાના કિતને માટે દોડાદોડી કરે છે
જ્યારે સાચા સંશુરુ અને સતો પર-ઉપકાર માટે સામે પમને જાય છે
સંશુરુ એ તો જ ગમ તીર્થ છે એમની વાણીશી પાણીમા ને સ્નાન કરે
છે એ બનસાગ તરી જાય છે આપજને તીર્થ કરવાની ઇચ્છા થાય તો
આપજો સામે પમને કહ વેડીને તીર્થમા જતુ પડે જ્યારે સંશુરુ તો
સસારી શ્રવેને પાવન કરના ઠેરઠેર ફરતા રહે છે અને પામર શ્રવે
દિવ્યતાને પવે ચકાવે છે આપી જ સંશુરુને 'જગમ તીર્થ' કહ્યા જી
(તરખે આ મો જીવનના રખસાગ રે .. ગુનામરાડી ચોટા વચ્ચ રોપી રે)

જગમ તીર્થ મદુશુરુ આ અસારે રે,
દયા કરીને શ્રવને એ ઉગારે રે જગમ (૧)

બોલના-ચાલતા ગણવા એ ભગવાન રે,
થાલું સમપંજુ, છોડીને અભિમાન રે જગમ . (૨)

હાથ પકડીને હરિની માથે મિલાવે રે,
ગોર બનીને હસ્તમેળાપ કરાવે રે જગમ.. (૩)

છેડાછેડી બાથે છે અજોડ રે,
'પુનિત' પ્રભુજી કરે ન દોડાદોડ રે.. જગમ . (૪)

'દેવ ! આપ મારા જ કિતની વાન કરવા આન્વા હો તો શા માટે
ન રીકારુ ! ખુશીથી કહેો'

'તમે અ'ી વનમા સ્વીતે તપ કંગે છો પનુ તપ પ' યાની જમિકા
તેવાર કરી છે ?'

'જમિકા યાની મિકા ?'

તપ કરના પડેના જા। મ। રૂ ૪૩૭૧ છે નાન રિ।નું તપ એવ
 નવ છે પાઞી આ મર્પાં ૧ સાત્તની મર્પાં ૧૧ રીને જે છવન
 ૭૫ ૭ અ જ સકાતાને વગ છે

પડેના ૧૧ ૧૫૧મા જરિમિમો મનસાગિ ૧૬૧ મેગર ૧ મા
 વનમા જર્જને ઉમ તામ્યા કરના દના તપ કરના કરતા પાતાના દોડ-
 ચામ ગામી નાખના દના અચાર તમાનો પનગ ૧ અચારે મહાપુરુષો
 એ છે કે જે સોના ૧ મોજસોમ અંબ આનદ ૧ માં નિનાજનિ આ ૧
 પરહિ ૧ માટે સ ૧૫ નામ્યા રહે છે એ ૧૫ મેક પ્રકારનું તપ છે

ધારો ૧ એક ડોકર છે અચાર ૧૬ ૫૧ી છવે માં એક સગસ
 ઓ ૧૫ એને પોચાર કરવું છે ૫ ૧ એ ઓ ૧૫ રિનેનું જ્ઞાન મેગન્યા
 સિરાય એ મમે તેમની મનન કર તોપ ૧ સકાતા પ્રાપ્ત કરે
 ખરે ૧ મજાના પ્રાપ્ત કરી રે ૧૫ તો સૌત્રમ એ રિનું જા ૧ હાનુ
 નર્જિએ આ એક મર્પા ૧ ૭ આ મર્પા ૧ના રહી કામ કર એ જ
 સિદ્ધિને વરે છે

(તારો ૧૦૧ નાગો મને ૧ મો જગ્યા કરના રહી)
 આ સમારે નિયમન સૌનુ મયાદાથી થાતુ રે
 સૌ સૌની મર્પાં ૧ મર્પે સૌનુ છવતર જાતુ રે (૧)
 એ મર્પાં ૧૧ જે ૭૧ થે, રિપરીતતા મલવતી રે,
 જિ હાલે જિતરીને જોતા મમજશે અનુભવથી રે (૨)
 સૌના સ્થાનો નિશ્ચિત કીધા, સ્થાનજા જે સાથે રે,
 હમણે હાથને દેવો પડશે અતે ખત્તા ખાશે રે (૩)
 'પુનિત' મયાદાને માનો, રક્ષણ કાજે કિનો રે,
 સાત્તજોએ બહુ મમજને પાડ્યો છે આ ચીનો રે (૪)
 હવે જુકરિને મુકરિ ૧૭૬ તપ કરના પડેના જા ૧ મેગ
 વતુ જ રી ૭ મોન તને જ્ઞાન ના ૧ થયુ ૭ ?

હા ૧૧ મો જ્ઞાન નો ૧ ૧ થયુ ૭
 જ્ઞાન પ્રાપ્ત થયુ છે ૧ કચથી ૧ ૧૭ પનિ પજુ વાન સામ
 જના આજના સાગરમા હૂ પી ગયા

૧૧ મયા જ મમા ૧૧ જુકરિમા દનો તમા મહાદેવ
 પાનેરી મે અમ રિવાનું જ્ઞાન મ ૧ થુ છે જુકરો જુતામા કરી
 જુદે ૧ ૧ ૫ ૧ એક મયાદ ૭ મન જ મનું જ્ઞાન મન જ
 ૧૦ પૂરું મર્પાં ૧૧ રહે છે એક જ મ પજી બીજા જ મમા તવેસરથી એક

આપસની હતી, કે નું ગુરુ કર્યા પછી જ આગળ વંદે ગુરુ કર્યા વિના
જે વ્યક્તિ અભ્યાસ વસારે છે તે ત્યારે ગૂચ પડે છે ત્યારે, માર્ગદર્શન
વિના ગૂચસાર્થ જન્ય છે સામે ગુરુ મેઘા હોય તો સિન્ધની દરેક મૂઝ
વળુ દૂર કરે છે "

ગુરુ વિના અભ્યાસ કરવાની રીતગીતોજનામો જવાર પડે છે
બીર બેઠા અંગ્રેજી શીખો' એવી જાહેરાત તો આપને ઘણી ઘણી જગ્યાએ
વાચીને છીએ છઠ્ઠીન ગીચરની ચોપડી પર વાંચીને અભ્યાસ શરૂ કરીએ
છીએ પણ ત્યારે એમા ગૂચ પડે ત્યાર એનો ઉકેલ કોમુ કરે / આપણા
મનમા કઈ ઘડીએ કયા પ્રશ્ન ઉપસ્થિત થમે એ કેમ કહેવાય ? એ/બુ બધુ
બહોળુ જ્ઞાન કોઈ ચોપડીમા આપી તેવામા પશુ ન આપ્યુ હોય કોઈ
અનુભવી નિદેશક જ વિદ્યાથીઓની મજબૂતો ઉકેલ આપી શકે છે, નહિ
કે ચોપડી જે ચોપડી દ્વારા જ જ્ઞાન મળતું હોય તો વાંચીને અને કરો
હોને અર્થ માનવી મોગે મોગે ધ્યાનમાં-મદાગાળામાં કોઈ મનાય
નહિ ચોપડી વાંચીને મેળોડુ જ્ઞાન પોષણિયાજ્ઞાન જેતુ જ રહે છે નાન
કડી ગૂચ આપના જ એ એકદમ મજાર્જ જન્ય છે ત્યારે જાની ધિયક
ના હાથ તમ તૈયાર થોડો નિત્રાથી ગમે તેવા પ્રશ્નો જવાબ આપના
હરદમ તૈયાર રહે છે ગુરુ પામેથી એને એવુ બહોળુ જ્ઞાન મેળવ્યુ હોય
છે કે ગમે તેવા અપ્રમા પ્રશ્નો એને સહેલાઈ જોડા શકે છે

બૃહસ્પતિએ કહ્યું ' શુકદેવ ! આધ્યાત્મિક ગુરુ, શિષ્યના મનમા
હોતી થતી બધી બ્રમણ્યો લાગે છે '

(કીધુ મુ દુનિયામા આવી રે ...એને તો ચેલાવુ તને રે)

ટાળે મનની બધી બ્રાન્તિ રે, ગુરુની કૃપા,
આપે જીવને માચી શાન્તિ રે, ગુરુની કૃપા . ટાળે (૧)

રજ-તમ બે ગમી જાયે, મત્તવગુણનો ઉદય થાયે,
પહોચાડી દે પ્રભુ પાસે રે, ગુરુની કૃપા મળે (૨)

અહુકારની જાળ તોડે, મમતાની ગાક છોડે,
ચિત્ત હરિ-ચરણ જોડે રે, ગુરુની કૃપા . ટાળે .. (૩)

પથમા જો પડે આગે, કૃપા તણી મહોર લાગે
કિમત વધારી નાએ રે, ગુરુની કૃપા ટાળે . (૪)

સ-ગુરુ મત્ર આપે, 'પુનિત' પોનાનો સ્થાપે,
લનના બધન કાપે રે, ગુરુની કૃપા ...ટાળે ... (૫)

૧૨ ' દેવ, હું તો અણુ ને અણુ જાણક છુ હજી મને દુનિયાની

કાંઈ ગતાગમ નથી શુરુ કરવાની જાગનમાં આપ કાંઈ માર્ગદર્શન
આપેલો તો આપનો આભારી થઈશું ! શુકદેવે નમ્રતાથી કહ્યું.

નમ્રતા એ એવા ઉમંગ સંશુભ છે કે, ગમે તેની પામેથી મારું
કામ કદાચી ગયાવ છે 'નમ્યા તે ગમ્યા' એમ કહ્યું છે એ ખોટું નથી

(પુસાકગી માંચ . રુપતિ રામ . રામ)

નમ્રતાનો શુભ, સોનામાં મુગધી રે,
લાભ મેળવી લે એ તો વંદી... નમ્રતાનો... (૧)

નમ્યા, એ તો જમ્યા હરિને રે,
છવે એ તો હરિથી કરીને રે:
કાવી ગયા છે કામ કરીને.. નમ્રતાનો... (૨)

'માર-માર' કરતું સામે આવે રે,
નમ્રતા એને નમ્ર બનાવે રે;
દુઃખો આવતાંને અટકાવે.. નમ્રતાનો.. (૩)

ધાકું કામ એ લેજે કરાવી રે,
દે છે મુંદર છાપ જમાવી રે;
મુખ-શાંતિની સાચી છે ચાવી.. નમ્રતાનો.. (૪)

'પુનિત' વશ કરવાનો અખતરો રે,
જાસે વચ્ચે પટેલો એ પથરો રે;
નાશ કરે છવનમાં જાનરો નમ્રતાનો.. (૫)

શુકરપતિ તો શુકદેવજીની વાત સાંભળીને અડખઘટ કરી પડ્યા.
મોઝા . ' મારો વાળો, ખગે છે આ તો ! તમે શુરુ થાવ તો તમે
જ શુરુ બનાવો શુકદેવ ! તારા માટે યોગ્ય શુરુદેવ મારા પ્ધાનમાં છે. તું
એમની પામે જા એ સાચુ માન આપમે '

' કહો, કોણ છે શુકદેવે આગુરનાથી પૂછ્યું. '

' શુકદેવ ! જનકપુત્રના રાજા જનકને સરજો જાઓ. એમને શુરુપદે
આપી માન મેળવો '

' રાજા જનક... એ મારા શુરુ થશે ! '

' હા, કેમ .. કોઈ સંશય છે ? ' શુકરપતિએ પૂછ્યું. '

' મને ■ સંશય છે કે, રાજાઓમાં રાજ્ય અને તામસ શુભ
પ્રધાનપદે હોય છે. સ્વયં ધનમાંથી છૂટવાનું માન એ કેવી રીતે આપશે ? '

' શુકદેવ ! તારો પ્રશ્ન સ્વાર્થ છે. જનક રાજા છે, સંસારી છે,
જાણે સસરમા જન્મકમલવત્ રહે છે એવીએ કથાક પાણીમાં રહેવા જાણે ૧૧૩

કમળને જેમ પા પીનો અર્થ થનો નથી તેમ જનક જાને આ સસા ની
કા) ૧૦ વસ્તુ અર્થ રાજની ૧૫

(મુખાની ગાળા નામો રે તેનો ૧૫ નને રે ૨)

ભૂમિકા એ આથે બ ૧૫ ૨ મમારી ભખ્નો

આપી દુનિયા એ તો ૩ ૧૫ ૨ નનારી ભખ્નો (૧)

મમારી મમારે કરતા, મમારી થઈ પ્રમો કરતા

હરિ-અરણ્યે નઈ કરતા રે મમારી ભખ્નો (૨)

રાગી સાથે રાગી લાગે વેરાગી-શુ પ્રીત જાગે,

વગાડો એમ જ વાગે રે, મમારી ભખ્નો (૩)

ઉપર રાગી, હૈયે ત્યાગી બ્રમણ્યો બધી ભાગી,

દેખાતા રાગી ને ત્યાગી રે, સસારી ભક્તો (૪)

ચંદ-જિતરે એ નિમરણી અપ્પટી રહેગીકરણી,

'પુનિત' શુ રાકે વરણી - ? મમાગી ભખ્નો (૫)

દેવ ! તમે ૧ આ બધી વાન કરો છા એ મારા માયામા આપની

નથી રાગી સાથે રાગી અને ત્યાગી સારે ત્યાગી એ વળી કેરી વાત !

શુકદેવ ! કેનીક વાનો એની હોય છે કે જે બધુ બધુ સમગ્ર

વનામા આવે છતાય જુદિમા ન ડિતરે એને માટે તો અનુભવ કરીએ તો

જ સમગ્રજમા જિતરે ધાર ૨ કોઈ માણ્યે હૃદયમા કદી ય લા નો સ્વાદ

આપો નથી તેની પામ લા ના સ્વાદ રિંદો એની જનાવટ રિંદો ગમે

તેની ચર્ચા કરીએ છતાય એ વ્યક્તિના મનમા નાનકા સ્વાદો ખરો ખ્યાન

આપી શક ખગ ? જો એ વ્યક્તિએ લાડનો સાન્ન રસ જાણ્યો હોય

તો અથાવિચારણાને સમેગીને કચાકથી વચપચતો મગ્ગદાર લા મેગી

લેવો જોઈએ તો જ એને નાડનો માયો સ્વાદ સમગ્ર

(શિર મૂકુ શિર મૂકુ 'ગાપા' તર અરણ્યોમા રે)

જાણી જાણીને શુ જાણ્યું ? રે જીવડા ! જાણ્યું નહિ રે,

જાણ્યું જાણ્યું અથાપ, રે જીવડા ! જાણ્યું નહિ રે (૧)

જાણ્યું ન આવે માણ્યા પ્રમાણે

ભયું લોજનનુ જાણ, રે જીવડા ! જાણ્યું નહિ રે (૨)

પ્રભુને નામે પાઈએ ન વાપરી,

પડી રહેવાનુ નાણ, રે જીવડા ! જાણ્યું નહિ રે (૩)

ગામ ગપાટા બુદ્ધે તે માયા

ગાણુ ના ગોવિંદ-ગાણુ, રે જીવડા ! જાણ્યું નહિ રે (૪)

‘પુનિત’ કહે, તું તૈયા રહેજે !

ઓચિંતું આવશે આવું, દે જીવડા ! જાણ્યું નહિ, રે...(પ)

‘નુકરે ! જનક રામની આગમના દુઃખે તેની ચર્ચા કરીજ
તોય કાઈ અર્થ નથી લા જઈતો એને અનમાથી જ સમાવર્ષ જશે’

‘સારે દેવ ! અચાજે જ જનકપુત્રની વાત પકડુ શુભ કાર્ય સદ
કરવામા વળી મુદર્ન કયા નેવા જવું’

‘હા, હા બે આ નાકડી અને તુમી માત્ર અને પા જનકપુત્રની વાટે
આ કાર્યમા વિન ગ થઈ ગયો તો સમજી ને કે અમાય માટે તારું ગાકુ
ધાયમા પડી જવાનું માનવનું મન એવું છે કે કચાજે એનો રિયાત પમટાય
એ કાઈ કહેવાય નહિ

‘ (રક્ષા સમતી રે ..વસખી વાટમા રે આ સંસારમાં રે ..)

મનડું કયાદે કૃદે રે (૩) એનું મહુરત નહિ જોવાતું,

મંગલો રંગ લાજે અંતરમાં, પ્રનરે અંજે અંજે,
જીવનપ્રવાહને પકડી નાખે (૨) નહિ જનવાનું થાતું... મનડું ...

‘ પ્રભાતે તો જીવાન રામનો રાગપાનિષેક થવાનો હતો માતા
કેટલી પણ એમા રાજી હતો પણ દુર્ભુદ્ધિ મથરાએ કૈંકેથીની ભુદ્ધિ એ રી
ફેરની નાખી કે આખી વાત જ જુદા પાટા પર ચડી ગઈ

મનડુંખી આ માઠલડુ તે, પીવે મોહ-મદિરા,
મૂળ મિયા ને લાગ જ પીધી (૨) મારવા માટે લાતુ ....મનડું ....

અનુભવીઓએ મનને મર્કટ કથુ ને ગાકડુ સખવુ એમે તો જ
માનવનું મન સખવુ એમે છે એક તો મર્કટ સમાન મન છે અને એમાય
પાઠી મોહ-મદિરા પીએ તો તો પડી જોઈ જો એની મજા

પાત્ર હતું એ અમૃતભરેલું, પરિચો એરનો છાટો,
કાંટો જીગ્યો મમના કેરો (૨) હાથેથી બ ધાતું...મનડું...

મન એ મર્કટ સમાન ખડુ, પણ જો એનામાથી અચાના જતી
રહે અને હનુમાનજીની જેમ સખજી અને રિરેક આગી ન્દય તો દુનિ
યામા એ ડકો વગાડી દે આમ તો મન અમૃતપાન સમાન છે, પણ એમાં
મોહપી એરનો છાટો પકવો છે મોહથી જ એ આ સસારમા બ ધાય
છે મન જો મોહમાયાને ખ ખેરી નાખે તો આ સસારમા એને જીવનપરી
કોઈ તાકાત નથી પણ એ એનું અવજયક છે કે

એક છેડેથી ખીજે છેડે, જીવને ફેંકી દેશે,
‘પુનિત’ અંતે કયા લઈ જાયે (૨) નાકી નહિ કહેવાતું ...મનડું... ૧૧૫

માટે શુકદેવ ! મુદત્ત જોયા પિના તુ જનકપુરીને પથે પડ'

જહમપતિના ચરણોમા ન દન કરી શુકદેવ જો તો જનકપુરીની વા
પકડી માથુસ મન પિનાનો વાને અને ભાસથી ચાને ગોમા આમમાન
જમીનનો ફરક છે મન પિનાનો માનન રગગિયા મા પતી જ નાને છ
જ્યારે જોના હૈયામા ભાવ જન મો લેાય છે તે તો સીધી દા જ મક છે
(દુનિયા વાસ તજો સકો મરમો રમીરમી કમાતો)

જેને દેએ લાગે ચોટ, મૂકે હરિમારજમા દો,
પ્રેમ તણા એ માગર મધ્યે ભરતી અને ચો,
એ ઉછાળો એવો આવે (૨) તોડે માયાકોટ જેને (૧)

કોઈ દિન એ તો ગણગણે છે, ફરફરે છે હો,
સ્થિર બનીને કોઈ દિન જેમે (૨) જણે દીપક જ્યોત જેને (૨)

કોઈ દિન હસતો, કોઈ દિન રડતો, કોઈ દિન કરતો કોધ,
કામાટાળ સ્થિતિ છે એની (૨) જેવી જળમા ચો જેને (૩)

અનુભવી ને વિજ્ઞાની પણ થાકે કરતા શોધ,
'પુનિત' પ્રેમીના જીવનમા નહિ નફો કે ખો જેને (૪)

શુકદેવ એ જનકપુરીની વા પકડી જહમપતિએ પાનાની વા
પકડી જતા જતા જહમપતિએ વ્યાસજને સમાનાર આપ્યા

તમારો શક શુક કરવા માટે જનકપુરીની વાટે પથો છે'

આ સમાનાર સાબળીને વ્યાસજને આનદ તો થશે પગ પિના
ના પ્રેમે પાછો ઉછાળો મારો નાન એને મે વડી મળી તો નહ

શુકદેવજને મળવા માટે વ્યાસજ દોષા શકદેવજ તો મસ્ત અવધૂત
દયામા આત્મા જતા હતા

(પાનવ પકથો લરિસ માગે હરિવેષ વાય છે)

મસ્તરામ મસ્તીમા હો ડોલે, મનમા આવે તો કઈ કઈ જોલે
રસ્તે ચાલે છલ જો મારી, લાજ-શરમને દે વિસારી
કૌપીનધારી તો માયા સુખિયા, દેહ-ગણગારી ખને ખડુ દુખિયા
વામના કેરી તો વાસ ના આવે, 'પુનિત' જીવન એ ધન્ય જ કહાવે

શકદેવજ મસ્તીમા ને મસ્તીમા પાગળ ને આગળ ચા-ચા જતા
હતા અગ પર કૌપીન પહેરવાની પલ્લુ તરદી લાધી નહોતી મુખ પર
બોળા સિંગુની નેત્રી નિહોત્યા હતી પૂર્ણ ચૌનન હતુ છતા ચૌવનનો તર
વરા નહોતો રત્નામા એક જળાવ્ય આનુ તેમા ધણી નયોવનાઓ

૧૨૬ જળારિહાર કરી રહી હતી એનામા લાથી શુકદેવજ નીકળ્યા એમના

નુપ્પ પર રિરમ્ભાવ જે નિ નવપૌવનાઓ તો આન ક'તી જ રહી
નામ્દેને નવપૌવનાઓ તમ્ક નજર મદ્દા નાખી નારિ કા ખુ કે, નકદેના
મામા વામ્નાનો અસ સમ્પેર ન'તો

રાડી વાગ ચર્ધ અને ત્યાથી વ્યાસજી નીકળ્યા માથા પર પ્વેલ વાગ
ફરફરી રથા છે ના સ્ત્રી ા વરી આખો પ્યારા શુકદેવને શોધી રહી છે
જળાગમ પગ આવના જ પુછ્યુ 'અરી થી મારો શુકદેવ ગયો છે'

વ્યાસજીને જ્ઞેના જ સ્નાન કરતી સૌ નવપૌવનાઓ ા કોય પામી
અને દોડી દો તી ઝા ની ઝોથે જર્ધ જાની રહી ગર્ધ વ્યાસજીને થયુ

'અરે આ તે કેનુ' જુવાન નેધ જેવો શકદેવ અહી થી નીકળ્યો ત્યારે
દો નિ સ મેય ન થયો અને મને ધરગાને જ્ઞેર્ડ ને'

વ્યામજીએ પુછ્યુ 'અરે, તમે કેમ સ કોય પામો છો ? શકદેવ
જુવાન હતો હતા સ કોય ન થયો અને ધર ને જ્ઞેર્ડ સ કોય પામો છો !'

'વ્યામ' તમે ધરગા થયા છો પણ તમારુ દેહગાન હજુ ગયુ નથી
શુકદેવ જુવાન છે હતા એને દેહગાન નથી અડી થી એ નીકળ્યો છે છતા
એને ખનર નથી કે અમે સ્નાન કરી રથા હીએ એની વૃત્તિ અમિનશ્વરમા
હતી ત્યારે તમારી વૃત્તિ સ સ્વારમા છે'

(મતોના શસ્ત્ર, અમીના ઝલ્યા મદ્દા મેદા કરશે રે)

મતિ જો રામમય, ગતિ જો નામમય, કૃતિ પણ રામમય થાશે રે
શ્વાસે શ્વાને છે રામ ઉજ્વારજી, સર્વ ન રામજી લાસે રે
રામ વિનાનુ ઠામ ન ઠાલુ, રામનુ તેજ પ્રકાશે રે
સ સાર રામમય નિર્મળ મરોવર, છવે ત્યા મુધી ન્હાશે રે
'પુનિત' રામમય મન ને વાણી, રામમા મમાર્ધ લથે રે

સ્નાન કરતી સુદરીઓનો સજ્જસમતો જ્વામ સાલગીને વ્યાસજી
ચૂપ ચર્ધ મયા શુકદેવને આમતેમ ખૂમ ખોલ્યા ખ્યુ હાથ જ ન આવ્યા

શુકદેવજી તો આનના આનના કેક જનકપુરીમા આવ્યા જનકપુરીની
ચારે બ જુ મદર જેવો કો હતો મહાકાર જ્ઞેર્ધને શુકદેવજીએ એમા
પ્રવેશ કરો અદગ્નુ દગ્ધ જ્ઞેના જ શુકદેવજી તો હનકી ગયા રાગત્યના
કેનાક માખુઓ એક અધ માણસને ખૂમ માર મારતા હતા શુકદેવજી
તો મનમા ને મનમા સમસમી ગયા 'આ અધ માખમે એવો તે મો
અપરાધ કરો દગે કે એને આ ની જખી શિખા થતી હશે ! જે રાગત્યમા
એક અધ જનને આડી કૂર શિખા થતી દોષ તે રાગનો રાગત્યદીવ કેવો
મણુવો ? જેનો વહીવડ આવો જ અધેર દોષ તે રાગ મને અહમ્માનનો ૧૧૭

દહ દીધા મનમાં ખૂબ અકળામન થઈ ' ખરેખર ! મારા તો ફોગ
ફેરા પડેલા જે રાત્રીમાં આવો સિતમ મુજરાતો હોય તેના રાજકર્તાને
અન્યાયની જેમ રીતે કહેવાય ! કલ્પ જાતી હોય તો પણ એ જ્ઞાન નુ
કામનું ? આચર્ય વિનાના જ્ઞાનનો અર્થ શો ? આચર્યમાં જ્ઞાન વિનય
હોય તો જ એની એ ના છે આચર્ય વિનાનો ઉપદેશ સામી અકિનના
દેખામાં દફકે કરી રીતે ?

મનમાં અકળાતા તે મુઝાના શુકદેવજી રાત્રીમહેર પામે આ રા
આગળે કોઈ અવરૂન આ રો છે એ જા પીને / જનક રાજ્ય દોડ્યા
બકાર આ પા અતમના ઉમમકથી એમનું સ્વામન કરું

જનક રાજ્યનો અતિથિ પ્રેરે ॥ આગો ઉચ્ચ માર તેજી શુકદેવજી
તો વિચારમાં જ પડી મયા 'ખરેખર જેતુ સ મડ હનુ એતુ પાન તો
દખાય છે ત્યારે રાત્રીમાં આવો સિતમ કેમ ? કદાચ રાજ્યને અધારામાં
રાખીને રાજકર્મ આરીઓ પણ સિતમ હનરતા હોય આ સનનો ખુતાનો
પછી પછી પડેના જે કામ માટે આ રો છુ એ જ નવાવના દેને !'

થોડી સાર સાતિથી બેડા પછી શુકદેવજીએ વદન કરતા કહ્યું
રાજન ! જ્ઞાન તેવા આ રો છુ મારા શુરુ બની ઉપદેશ આરો

જનક રાજ્યએ કહ્યું અ સારે તો આન માર અતિથિ છે આગળે
આરેલી દરકોઈ અકિતનું પ્રેમથી સ્વામન કરતુ એ શુદ્ધ્યનો પ્રાયશ્ચિક્ષ ધર્મ છે

(નીચે પો નમસ્કાર કરુ હુ તારો તેડો તારા મને)

દ્વારે આવી જીબો અતિથિ હેવ મમો એ મારે રે,
શુદ્ધસ્થીનો તો ધર્મ જ એ છે, ધાનું એની બહારે રે (૧)

માગનારો બે પાછો વગતો, ખાલી લઈને હાથે રે,
પ્રાયશ્ચિત્ત એતુ બહુબહુ મોટું, લાગે શુદ્ધસ્થી માથે રે (૨)

ફૂલ નહિ ને પાખડી ફૂંની કઈને કઈ પણ હેતુ રે,
આખ્યાના અભિમાન થયે તો મનાય દૂર જ રહેતું રે (૩)

શુદ્ધસ્થાશ્રમની ચોલા એમાં પ્રીતિ ચોદિય રાપ રે,
પુનિત' આ મયાના બાધી, ગાસો સમતિ આપે રે (૪)

આપ તપ દુરથી આવો છા પડેલા તો રાત્રી કરીને તમ દૂર
કરો પછી બોજન પનારી આપજે નિરાને બેગી ।

શુકદેવજીએ મુખ પા પીથી સ્નાન કરાવ્યું દેવ સમાન મ પિ પૂજન
અર્ચન કરી પુનઃ મારા પડરાલી પછી પ્રેમથી જમાજા જમી પર
વારીને શુકદેવજી જાક રાજ્ય સારે બેડા

જેટલ હળ તેડે છે એ દાને તે મળે બેડે છે

નીતિ-વૈરાગ્યના બગદો બોડી,

બોધના હળ હાકનારા, ગુરુજી મારા ઉપકારી રે જગમા ૩

તેનરમાથી કામ-કાકરા અને ઝાખરા દૂર થયા પછી જ હળ નખાવ
તે એમ ને એમ નામે તો હળ વડી જન મનની અદર કામ કોધ મલ,
નોખ મસર રારે દુર્યોજો દોર તો સ મોન સી અસર કરે ! એ તો એક
કાને આમને અને બીજે કાને કાઢી ૥ મે જેના મનમાથી કામ, ક્રોધ
આદિ દુર્યોજો થયા દોર નો જ નીતિ-વૈરાગ્યનો મોધ આપી શકાવ
નોખાને નીતિ સીખવવા જઈએ તો એને મો જાનરે ખરી ? જના નોખ
છે ત્યા તામ દોનો નથી એમવા માટે સુસુરુ મરમર મન-તેનરમાથી
દુર્યોજોને દૂર કરે છે

દુપાની વૃદ્ધિથી લિલ્લવી નાખી,

સાત્ત જ બી વાવનારા, ગુરુજી મારા ઉપકારી રે જગમા ૪

‘પુનિત’ દળ પ્રભુદર્શનનું આપી,

લવની એ લીક સાગનારા, ગુરુજી મારા ઉપકારી રે જગમા ૫

‘માટે શુકદેવ’ માર તો પ્રથમ એ ખાતરી કરી પડશે કે તારી
મનમૂર્ખિ કેરી છે મનમૂર્ખિની ખાતરી કરી વિતા માલનાન જેવું અમૂર્ધ
બીજા હું વારતો નથી

દેવ ! આપ ખાતરી કરી નહો છો તથુ એ પહેલા મારા મનમા
એક સ કા છે એનો ખુરામા આપતા તો આપનો આખારી ચર્ચક

‘શુકદેવ’ ! આની સ કા ખુદીથી વ્યખ કરો

દેવ ! ત્યારે હું જનકપુત્રમા પ્રવેશો ત્યારે મે એક અધ માણસ
પર સિનમ ગુસ્સેતો બેસો આપ જેવા સ્વચ્છતાનીના રા ન્યમા એક અધ
વ્યક્તિ પગ આવો સિનમ મુગરાત એ જરા અજુગતુ ધાન્ય

શુકદેવ ! એમા કરુ જ અજુગતુ નથી તમે જે દસ્ય બેધુ તે ખરે
ખર સય હડ સાઅકારાએ કામને અધ મ પો છે જે વ્યક્તિને કામ
બારે છે એની વિચેની આખ મધ થઈ જવર છે ચર્મચમુથી જેના
છાપ એ આધો છે કામી પુરુષ ૥ ગામ ઉ નડ બુએ એ કહેવન
જરાન બોગી નથી મારા રા નમા કામ સદાન કુગતો રહે છે જે વ્યક્તિ
તે બક્તિમાર્ગમા ઉત્તરોત્તર આગળ ચલતુ દોર તેને માખે નો મારી
મારી જોખરો કરી નાખના બેડિએ કામ વાપના જ માનવજનની
સમગી માર્ગદાઓ તુખ થઈ જવર છે !

(ચારિત્રો પ્રભુ તણા રે—સમ જેને સ મે રે— તરણા ઝોથે ડુંગર રે)

‘કામ’ના માત્રાજ્યમા રે, મર્યાદા સઘળી તૂટે છે,
વિવેકવાળુ ધૈર્ય રે, રહેથી બધુ ખૂટે છે

સાખી સચમ, ધર્મ, જ્ઞાન ને જપ, તપ, સદાચાર,
કામ તણા પગલા થતા, ગણતા એ પોખાર,
ખાલજાતો મ સાર છે રે, ભાવ્ય સૌના ફૂટે છે (૧)

સાખી ચિદ્ધ, વિરક્ત, મુનિ ને, યોગીના બે હાલ,
જગત બિલકુ થઈ જતુ, ચાલે બિલટી ચાલ,
ચારિત્ર સઘળા તણા રે, આ કામ ત્યારે લૂટે છે. (૨)

સાખી મોટાની આવી સ્થિતિ, ‘પુનિત’ની ગુ વાત,
બચાવે રઘુનાથ તો, રહી જાતા બાકાત,
જીવનભર રડતા રહી રે, કપાળ સૌએ ફૂટે છે (૩)

‘દેવ ! ખરેખર સ પ વાત કહી હુ ખી ન દગ્વાન પામે આવ્યો લાં
એક સ્ત્રીને માર પડતો જોયો, એ ગુ ? નુકદેવજીએ બીજી વાત પૂછી

‘નુકદેવ ! એ સ્ત્રી એ જ મારા ! ભક્તિપથે ચડેના સર્વ જીવોને
પ્રભુથી નિમુખ બનાવવામા આ માયા જ અચ વતો ભાગ ભજવે છે
ત્યારે જીવામા પ્રભુને પથે પગના માડે છે ત્યાર આ માયા જ એના
માર્ગમા અરોધ કરે છે હુ તો પ્રભુને રોજ પ્રાર્થના કરુ છુ કે—’
(દીકરી તો શોભે સાસરિયાની માથા સાથમે મારો ગુલામનો ડાઁ)

અમને પન્નવી પન્નવીને ખાઈ જાય (૨) ભગવાન ! માયા એ આપની,
હાથે ને પગે એ સામી અથડાય (૨) ભગવાન ! માયા (૧)

કરીએ ગુલ કામ એમા માથુ એ ભારતી,
‘કોઈનુ બગાડે શુ લાલ ?’—ના વિચારતી,
કોઈની દબાવી નહિ એ દબાય (૨) ભગવાન ! માયા (૨)

પીડે પકડયો છે એણે જીવતા ને જાગતા,
એના માત્રાજ્ય સારી સૃષ્ટિમા લાગતા,
જ્યા-જ્યા નજર પડે ત્યા દેખાય (૨) ભગવાન ! માયા (૩)

તમને ભૂલ્યા તો પ્રભુ ! એનો જ વાક છે,
હુ ખી કરવામા વાગ્યો આઠે જ આક છે,
‘પુનિત’ જેવાની લેતી એ ‘હાય’ (૨) ભગવાન ! માયા (૪)

શુકરે ! પ્રભુની આ મારા એવી નાગી છે કે દીના રાચાને તો
એ કાચા ને કાચા ખાઈ નાય છે જે એની સામે થાન એની સામે થઈ

મળ્ય છે જતા થ જ મહામતાથી એનો સામનો કર્યા કરે છે એની પામે
એનું જોર ચાલતું નથી

(રામજીના રાખ્યા એલી જાને આશરો તારો)

આવજી પહેલું માયાનું સ સારમા,
પગલે પગલું ધરતાની વારમા
હા રે વણમાઆ એ દર્શન આપવી રે લોલ,
હા રે કરે ડાર્યમા પહેલો બોધ જો (૧)
હા રે દીવાપોચાને તો એ ખાઈ જતી રે લોલ,
હા રે નવ મુણે એ કોઈની દાદ જો (૨)
હા રે કદી મામા થયા તો સામી થતી રે લોલ,
હા રે નીને જીતે એવી ઉસ્તાદ જો (૩)
હા રે એક મારી શકે એને રામજી રે લોલ,
હા રે 'પુનિત' પ્રભુના પડવું પાદ જો (૪)

શુકદેવ ! આ સ સારમા સવળા જીવો પ્રભુને છોડીને માયાની
અ દર જ રચાપ મા રહે છે'

(માયુ તારે મોજે મૂક્યુ રે...વતે તો ચેતાનુ તને રે)
માયા તણા જીવો સઘળા રે, માયામા જેવે,
દાવ સવળા અને અવળા રે, માયામા જેવે માયા ૧
જોટા પાછળ જોટું કરતા, જોટા ડગલા એમા ભરતા,
જોટાને સદા સમરતા રે, માયામા જેવે માયા ૨
અ ધારામા દોટ મૂકે, જીવનનું નિશાન ચૂકે,
મિથ્યાવાદની છૂંકે છૂંકે રે, માયામા જેલે ૩
જેને જ એવો જાનતા, જોટું જ એ, જોટા જાનતા,
અશરણે ફેરા ફરતા રે, માયામા જેવે માયા ૪
'પુનિત' પ્રભુને પકડે, માયા એને નહિ જકડે,

'બૂઠી તલવાર' હાથે પકડે રે, માયામા જેલે માયા ૫
શુકદેવ ! આ માયાને મારી દોષ તો જીતી તત્વાર થી જ મારી
શકાય જીતી તત્વાર કર્મ એ જીતો હો ? એ છે માળા જે વ્યક્તિ સનત
દરિનું મરણ કરે છે એને આ માયા કર્મ જ કરી શકતી નથી માળા એ
જ માયાનું મારણ છે જેમ જેમ જૂન ખાધા દોષ અને અપવેશ ધર્મ મરો
દોષ તો એનું મારણ છે ધનાયગી પ્રીતિ રસ જૂન જૂન ખાતો દોષ તો
તેનું મારણ છે મૂક એમ માયાનું મારણ માળા-મરણ છે આપણા ૧૨૩

માનો આત્મા જાણતાં ૧૨ કે—

(ગો. મન્યુ ૭. ૧. ૧ નિવિનન ના નિવનન ૧૧)

‘મન ! માની જા ! (૧) મિત્રા મોદ . મામા મન્યા !

માયા માયાનુ માન્ય છે,

ભવ-માગર નાનુ તારણ છે

વર્ગી ધર્મ તા; એ ધાન્ય છે મન ! માની જા ૧

મતોનુ માગુ એ ધન છે,

ભખોનુ તો એ જીવન છે,

માનવતાનુ મૃદ્યાકન છે મન ! માની જા ૨

અમરણુ નમારક ‘અમરણી’ છે,

પ્રબુધામ તણી નિસર્ગી છે,

દરિદ્રાદિતરંગ-નિર્મળી છે મન ! માની જા ૩

માળાનો મહિમા મોટો છે

માળા વિષુ ‘મોટો’ ‘છોટો’ છે

‘પુનિત’ જગમા નહિ જોટો છે મન ! માની જા ૪

‘શુકલેષ ! એ સ્ત્રીને મારતા જતાવર રેડિલી ?

‘ના દેડ ! એક અજાણ પર અનિયમ શુભ્રતો રો ‘મે આખ પ

દાથ દર્શિ દીધા દના’

‘તમે ધ્યાનથી નેયુ દોન તો સમજાવ પ ન મા ! સૈનિકો છુતી તયવાર હે જ એને માગી રત્ના દના માયા માત્ર નમ જુધી મરે જ જે વ્યક્તિ પ્રભુરમણુમા તદાકાર વળી જતર છે એની પામે માયા દરજી સકતી નથી’

જોકે રમતાતમ સત દના પ્રભુરમ જના ખૂબ રમિયા ત્યારે તે ગયમાથી પમાર ધર્મ ન્યા દના પારે એક પારથી શિકા કરી રજો દતો સતની પામેથી એક હ છ પસાર ધર્મ રેશુ દરણને ય ચમા રાખી પેયા શિકારીએ તીર છોડ્યુ

દવે ! શુ એવુ કે દરણુ તો છાકી ગય ખબુ રેનું તીર સતની જાથમા બોંકાયુ સત તો એકદમ ધરની પર પગકાં પજા રેનો શિકારી દોડતો આન્યો સતને તીર ના શુ ના જા લીને એરે પાપ ખૂબ દુખ થકુ દમદી જતાવના ખાતર પારથીએ કવ આ નજરા મેરેલી રટો’

આપને વાગેલું તીર કાઢી આપુ

તે તીરને અ કતા વેત સત આઘાન્ય કુળ થઈ ગયા અને નીસ પાગી ૧૪૫
 પારખી પખુ એકદમ થબી મો નતનું ૬ જા ૧૧ તી ૧૨
 કા ના એ અખી ગા

અ તે કવુ 'ભાઈ તીર છો રતુ અ ર'

'પખુ ગાપણ' તીર વધુ વખત શરીરમા રહેર તો ખાલો કા
 શરીરમા વ્યાપરા માડગ અને એ એર મોગી મ રીયત બી ક ।

ભાઈ જ્યા મધી દુ દેદમારમા છુ ત્યા મધી મો દ' થયા કરમે
 પ્રમુતામરમરણ કરીને હુ મ્શિરમાવમા આ મો જાઉં છ પ્રમમ્મ મા
 ત મય થયા પગી દેદ દુનિયાનું ભાન મો રહેતુ નથી ત્યાગે આ બોકા રતુ
 તીર તમે કાઢી નાખ ન મને જગલ દ' દિ થાન

સને હાથમા માળા લીધી અને પ્રમુમ્મતમા ત કાર થઈ ગયા
 દેદ દુનિયાનું ભાન બુના ઈશુ સત આગે અનેગી સદિમા ગયવા ના રા
 થી પરેવા મુખ પર જે દ' દમાતુ હતુ એની જગ્યાએ અનેગી પ્રમનના
 દેખાઈ તરત જ પારખીએ તીર મેચી મગ્યુ સતને જરા રતુ ખ । થય
 (આશય તારે રામના આપાનેની જાને)

દેહ-ભાન બૂ યા વિનાનુ બધુ દુણ છે

પ્રભુ-પ્રાપ્તિનુ એ જ સાચુ મુળ છે

હા રે નિજ હુમ્તીને નિજથી બુનાય છે રે લોન

હા રે એક હુસ્તી હરિની જણાય બે દેહ (૧)

હા રે નાશ થઈ જાતો નામ ને રૂપનો ર લોન

હા રે આપમેજે અહ કાગને હુલાય બે દેહ (૨)

હા રે ભેદ જાતા ત્યા 'હું' અને 'તું' તણા રે લોલ

હા રે વાણી, વર્તન વિચાર એક થાય બે દેહ (૩)

'શુકદેવ । નામરમરણમા મમ્ત ય યા પગી યુમુહુ હું - તું ના
 બે બૂલી જાય છે હું - તું ના બે જ્યા એને સમજ લેતુ માના મ
 હું ને 'મારુ', તું ને તારુ એ જ માવાના સ્વરૂપ છે

ગોસ્વામી તુન્સીદાએ તમારુમા માયાની સત્તા આ યા કરી છ

મ અરુ મોર નોર તે માયા

(ક્રતા અભિમ યુને પ્રમે નાના મોગ બે બધા)

હું-મારુ, તું-તારુ' માયા કેરુ રૂ ૧ છે

બધન એના છે મસાર

એનો સઘળે છે વિન્તાર,

વળુદોડીના એ તો તાઁ 'હું-મારુ'.. (૧)

જ્યાં જ્યાં પહોંચે માનવ મન,
મુખી, દુખી યા પ્રાન્ન,
ત્યાં ત્યાં માયાનું વતન 'હું-મારુ'.. (૨)

એને 'અવિદ્યા' કહેવાય,
જીવ મૌ ક્રમે જિતરી જાય,
પોતે પોતાથી જ દુઝાય. 'હું-મારુ'. (૩)

'પુનિત' પ્રભુથી રાખે ફર,
નિર્દય ને બહુ બહુ છે ફર,
ગોની લાવે દુખનાં પૂર 'હું-મારુ' (૪)

નારાના મૂર્તિમત સ્વરૂપો બે છે—મયન અને શમિની મયન
કહેના પૈમે કામિની એટલે સ્ત્રી જગનમા આજ મુખી જે જે મોગી મોગી
વિષય માયનો મર્દ છે તેના મૂળમા આ બે છે અનુભવીઓએ લાગુ જ
કમ્બુ છે કે, જર, જમીન અને જોર, એ ત્રણ કળિયાના ઊરુ
(શુભરે જે સિરે તારે જગતનો નાથ તે સહેજ)

કામિનીના કંઈ-કંપટે કંઈ કપાયા કારમા,
કોટિ કુટાતા કષ્ટથી કમભાગી કારાગારમા (૧)
'કાયલ' કહે કામીજનો, કિંતુ કકંઈ 'કાગડી',
કામમય કેવળ કલેવર, કંપી કહેને કાચની. (૨)

કામિનીની કુટિલ કીડી, કંઈ કલેજ કારતી,
કાતિલ કટારી કાળની, કાળી કહેને કોપતી (૩)
કટુતા, કંડિનતા, કૂરતા, ફર કામિનીના કર્મ શું,
કંઈપ, કચન, કામિની-કેન્દ્ર કહે કકાસનું. (૪)

જગનમા જગતનું જે કોઈ મૂળ દોષ તો કામિની અને કાચન રાગ
રાવજ સીતામાનામા મોહિત થયો અને એનું ઓદ નોકડીનું રાવજ મધુ
માનવ પણ જ્યાં જ્યાં ઉપર મોહિત થાય છે ત્યારે તે સારાસારનું જાન
જની જાય છે અરે, એને અનેક રીતે સમજાવવામા આવે તોપણ સમજ
શકતો નથી

જ્યાં રાગ રાવજે સીતામાનાનું હૃદય કડું અને હનુમાનજી 'કા
યામીને મયા, ત્યાં આનંદા નિનાસના ઓગા પારખીને નિબીયને રાવજને
સમજાવના મદુ સીરા, ઇતિહાસના પાના ફેરવીને જોઈયે, પરનારીમા
૨૬ પ્રીત કરનારો કદીય કાનો ક અરો ૧ પરનારીની પ્રીત એટલે નિનાસ'

(મારા ભક્તોને મળ . માતા ભક્તો હો સાથે)
 વીના ! કરોને ખ્યાલ પન્નારી નિર્વંશ કાંઠે છે,
 જે પાપી એ પથમા પન્વન્તા,
 એ તો કુળનુ મૃગિયુ વાઢે છે (૧) વીરા ! (૧)
 ઠલી આજે આવે છે અધાપો,
 રાત એને તો ઘોળે દહાડે છે (૨) વીરા ! (૨)
 બાળી-મૂઝી પડે છે અગ્નિમા,
 પછી ફાંજીને મૂઝો પાડે છે (૨) વીરા ! (૩)
 આ 'પુનિત' ગીળને નહિ મુણે,
 એ તો પડયા નરકને ખાડે છે (૨) વીરા ! (૪)

મતા માતા પર મોદિન થયાથી દુઃશીના પામતા પરથી નામધુના
 વધતું નિકલન ની ગી ગયુ ત્રોપા ઉપર મોદિન થયાથી દુઃશીના સદિન
 મો કોરોળનું નિકલન નીકળી ગયુ

સાખી હાથા અને શાણા જનો, એમા ફીવાના થઈ ગયા,
 'પુનિત' પણ એથી બચે તો ઈશની હોયે હયા,
 નહિ તો ગળા કવક લગાઈ રહ્યા કામી (૪)
 કામિની પછી આવે છે કાચન

(શાંતિ કથાથી આવે ૨ તામ બધુ મમળનો)
 કરશે કાળુ-જોડુ, જર, જમીન ને જોડુ,
 લક્ષ્મીદેવી અધ બનાવે, આરાસાર વિચાર ભુલાવે,
 હાથ ગલાવે શકોડુ, જર, જમીન ને જોડુ (૧)

લક્ષ્મીદેવીનો ચમકારો એવા હારે છે કે એને જોતા જ લનભનાની
 આમે અનર્થ ભય છે વિવેકી મણાતા હાથા પુરુષો પણ આ લક્ષ્મી
 દેવીની માયામા સાગસારનો વિવેક જૂની ભય છે

એક નાનકડા ગામમા એક પનિજી રોજ દરિકયા કે દરિકયા
 એ જ એમના ઉદર પિરિહિતુ સાધન હતુ ગામની બોળી જનના રોજ
 એમની પામે ખેસીને દરિકયા સામયે આમ તો પડિતજને શાઓનું સારુ
 એવુ નાન હતું વેદ અને પુરાણની વાતોને એની સળ અને રાયક
 ગેલીમા કહે કે આમજનો આનદી બોડે

હાકોના આનદ સારે એમ મામા પણ આનદ ગમતો કયા પરી
 થયા પડી પોથી ઉપર કે આમીમા જોડી આસક ભુજે એમનુ ગેર
 લોહી બળી જન રૂડી પડેના પ્રકૃતિન જણાના મુખ પર ચોકની કાળી ૧૨૭

છાયા ફરી વળે

એક દિવસ વધુ તો બીજે દિવસે જોડા જોમ સંગેરા । આરક નેના જોમને માટે જોડા । ૧૩ નનની દરિક્યામાથી જ એમનું અર્થ નીકળી જતુ દિવસે પ્રાર્થને ત્યા સત્તનારાયની કથા દેા । ૪ પરબાસાનું હોય ધનું વારતુ દેા । સગરવાનુ કામ દાય—નધા જ કામમા આ પડિતજને જ જોનાવવામા આના

એક દિવસ પડિતજને શાનિથી રિચાર કરો । ૧ રાને દરિક્યા કડુ છુ એનો વાબ જેવોતેરો નથી । દરિક્યામાથી તો ઘરઅર્થ જેનુ નીકળી રહે છે પણ દિવસે જે કામ ચાને ૬ એ આવક તો અકનધ પડી જ રહે છે મોટે ભાગે મારે જેર ચેનો જ કથા સમગ્રાવેા પડે છે । એક દિવસ પ્રાર્થના લગમા જમવાનું દેાય છે તો બીજે દિવસે પ્રાર્થના વાગ્ના પ્રસંગે જમવાનું થાય છે આવજુ મદિનો અને આદ્ય પમમા તો ઘેર ગધ વાનો રિચાર જ કરવો પડતો નથી જે દિવસે સત્તનારાયણની કથા કહેના જવાનું થાય છે ત્યારે ખાગ્સો મોગ પડિયો ભરીને શીરો મળે છે પૂજનમા આવેના ફળ અને શીંગ ખાઈ વર્ધજો એટલે અમારા બે નેના જે લગા જીવ વરસના વચને દિવસે નધવુ પડે એ રાધુ ગણાય નહિ આમ ગુડી મે તો આ બધી તો આરક જ છે ને ।

આમ ને આમ આ પડિતજને દિ । પ્રતિદિન વધુ ને વધુ નોબ લાગતો ગયો

